

Pohovory so žiadateľmi o azyl na základe náboženského vyznania

Pohovory so žiadateľmi o azyl na základe náboženského vyznania

November 2022

Európsky podporný úrad pre azyl (EASO) sa 19. januára 2022 stal Agentúrou Európskej únie pre azyl (EUAA). Všetky odkazy na úrad EASO a na jeho produkty a orgány by sa mali chápať ako odkazy na EUAA.

Rukopis bol dokončený v októbri 2022

Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA) ani iná osoba, ktorá koná v mene agentúry EUAA, nenesie zodpovednosť za možné použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2023

Print	ISBN 978-92-9403-392-5	doi:10.2847/556554	BZ-08-22-053-SK-C
PDF	ISBN 978-92-9403-387-1	doi:110.2847/782562	BZ-08-22-053-SK-N

© Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA), 2022

Fotografia na titulnej strane: 1363115680, © iStock, Betka82, január 2022

Reprodukcia je povolená len s uvedením zdroja. Na akékoľvek použitie alebo reprodukciu fotografií alebo iného materiálu, ktorý nie je predmetom autorského práva EÚ, je potrebné povolenie priamo od držiteľov práv.

O príručke

Prečo bola vypracovaná táto príručka? Poslaním Agentúry Európskej únie pre azyl (EUAA) je uľahčovať a podporovať činnosti členských štátov EÚ a pridružených krajín (krajín EÚ+ ⁽¹⁾) pri vykonávaní spoločného európskeho azylového systému (CEAS). V súlade so svojím celkovým cieľom podporovať správne a účinné vykonávanie CEAS a umožniť konvergenciu agentúra EUAA vypracúva spoločné operačné normy a ukazovatele, usmernenia a praktické nástroje.

Ako vznikla táto príručka? Túto príručku vytvorili experti z celej EÚ, spolu s cennými informáciami od Európskej komisie, Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) a Európskej rady pre utečencov a exulantov ⁽²⁾. Agentúra EUAA umožnila a koordinovala jej prípravu. Pred dokončením príručky sa uskutočnila konzultácia o príručke so všetkými členskými štátmi prostredníctvom siete agentúry EUAA pre azylové postupy.

We would like to extend our thanks to the members of the working group who prepared the drafting of this guide: Anastasios Giouzevas, Karel Vercruysse, Linn Krane, Maria Lagoni Andersen, Stina Lindmark and Torsten Wojtalla. We also thank Professor Jeremy Gunn, who shared his insights during a thematic meeting of the EUAA Asylum Processes Network on 12 and 13 November 2020, which further inspired the development of this guide.

Chceli by sme sa poďakovať členom pracovnej skupiny, ktorí pripravili návrh tejto príručky: Anastasios Giouzevas, Karel Vercruysse, Linn Krane, Maria Lagoni Andersen, Stina Lindmark a Torsten Wojtalla. Ďakujeme aj profesorovi Jeremymu Gunnovi, ktorý sa podelil o svoje poznatky na tematickom stretnutí siete EUAA pre azylové konania 12. a 13. novembra 2020, ktoré boli ďalšou inšpiráciou pre vypracovanie tejto príručky.

Komu je určená táto príručka? Táto príručka je v prvom rade určená úradníkom povereným azylovými prípadmi, osobám, ktoré vedú pohovory, tvorcom rozhodnutí, vedúcim pracovníkom a tvorcom politik vo vnútroštátnych rozhodujúcich orgánoch. Okrem toho je užitočným nástrojom pre úradníkov zodpovedajúcich za kvalitu, školiteľov, právnych poradcov a akúkoľvek inú osobu pracujúcu alebo zainteresovanú v oblasti medzinárodnej ochrany v kontexte EÚ.

Ako táto príručka súvisí s inými nástrojmi agentúry EUAA? *Praktická príručka agentúry EUAA o vedení pohovorov so žiadateľmi o azyl na základe náboženského vyznania* by sa mala používať v spojení s inými dostupnými praktickými príručkami a nástrojmi. Na Praktickú príručku: Osobný pohovor ⁽³⁾ by sa malo odvolávať na účely všeobecných usmernení k vedeniu pohovoru a na Praktickú príručku: Oprávnenie na medzinárodnú ochranu ⁽⁴⁾ by sa malo odvolávať na účely všeobecných usmernení k oprávnenosti. Ďalšie relevantné príručky zahŕňajú Praktickú príručku: Posudzovanie dôkazov ⁽⁵⁾, Praktické usmernenie o príslušnosti k určitej sociálnej skupine ⁽⁶⁾, Praktickú príručku o uplatňovaní alternatívy vnútroštátnej ochrany ⁽⁷⁾ a Praktickú príručku o využívaní informácií o krajine pôvodu úradníkmi poverenými

⁽¹⁾ 27 členských štátov EÚ doplnených o Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko.

⁽²⁾ Upozorňujeme, že konečná verzia príručky nevyhnutne neodráža stanovisko Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) ani Európskej rady pre utečencov a exulantov.

⁽³⁾ Európsky podporný úrad pre azyl (EASO), *Praktická príručka: Osobný pohovor*, december 2014.

⁽⁴⁾ Úrad EASO, *Praktická príručka: Oprávnenie na medzinárodnú ochranu*, apríl 2018.

⁽⁵⁾ Úrad EASO, *Praktická príručka: Posudzovanie dôkazov*, marec 2015.

⁽⁶⁾ Úrad EASO, *Usmernenie k príslušnosti k určitej sociálnej skupine*, marec 2020.

⁽⁷⁾ Úrad EASO, *Practical Guide on the Application of the Internal Protection Alternative* (Praktická príručka úradu EASO o uplatňovaní alternatívy vnútornej ochrany), máj 2021.

prípady na preskúmanie žiadostí o azyl⁽⁸⁾. Všetky praktické nástroje úradu EASO sú verejne dostupné online na webovom sídle agentúry EUAA (<https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>).

Ako súvisí táto príručka s vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou? Ide o praktický nástroj konvergenzie krajín EÚ+, ktorý ako taký nie je právne záväzný. Odráža spoločne dohodnuté normy, ktoré prijala správna rada EUAA 1. novembra 2022.

⁽⁸⁾ Úrad EASO, *Practical guide on the use of country of origin information by case officers for the examination of asylum applications* (Praktická príručka úradu EASO o využívaní informácií o krajine pôvodu úradníkmi poverenými prípadmi na preskúmanie žiadostí o azyl), december 2020.

Obsah

O príručke	3
Zoznam skratiek	8
Úvod	9
1. Náboženstvo ako dôvod na prenasledovanie	10
1.1. Relevantné právne predpisy.....	10
1.2. Pojmy relevantné pre žiadosti o azyl na základe náboženstva	11
1.2.1. Náboženstvo ako široký pojem.....	12
1.2.2. Tri aspekty náboženstva.....	12
1.2.3. Terminológia	13
1.3. Prenasledovanie na základe náboženstva	15
1.3.1. Legitímne obmedzenia náboženskej slobody.....	15
1.3.2. Porušovanie práva na slobodu náboženského vyznania ako akt prenasledovania.....	17
1.3.3. Vnucovanie náboženskej konformity.....	19
1.3.4. Pripisovaná náboženská príslušnosť alebo pripisované odpadlivosť	19
1.3.5. Diskriminácia na základe náboženskej príslušnosti.....	21
1.3.6. Neprimeraný účinok neutrálnych zákonov.....	21
1.3.7. Aktéri prenasledovania.....	21
1.3.8. Absencia štátnej ochrany z dôvodu náboženstva	21
1.4. Výzvy spojené s dôvodom náboženského vyznania	21
1.4.1. Náboženská rozmanitosť	22
1.4.2. Výzvy dôveryhodnosti	22
1.4.3. Prekrývanie s inými dôvodmi	23
1.4.4. Rodové hľadisko žiadostí o azyl na základe náboženstva.....	24
2. Osobný pohovor	26
2.1. Ako sa pripraviť na pohovor	26
2.1.1. Ako vytvoriť bezpečné prostredie na pohovor	26
2.1.2. Ako sa psychicky pripraviť.....	27
2.1.3. Ako sa oboznámiť s individuálnym prípadom.....	28
2.1.4. Ako vám pri príprave môžu pomôcť informácie o krajine pôvodu.....	29
(a) Obmedzenia informácií o krajine pôvodu, ktoré sa týkajú žiadostí o azyl na základe náboženstva	30
(b) Zdroje relevantné pre žiadosti o azyl na základe náboženstva	31
2.1.5. Ako vám môžu pomôcť usmernenia pre jednotlivé krajiny.....	32
2.1.6. Ako pripraviť tlmočníka.....	32
2.2. Ako viesť pohovor	33
2.3. Čo treba preskúmať počas pohovoru	35
2.3.1. Skúmanie náboženskej príslušnosti.....	36
(a) Znalosti o náboženstve.....	36
(b) Listinné dôkazy	39

2.3.2. Preskúmanie prenasledovania v minulosti.....	40
2.3.3. Preskúmanie strachu z prenasledovania po návrate	40
2.4. Preskúmanie toho, či je náboženstvo dôvodom prenasledovania (spojitosť).....	41
2.5. Preskúmanie toho, či je v krajine pôvodu dostupná ochrana	43
2.6. Preskúmanie toho, či by sa mohla zvážiť alternatíva vnútornej ochrany.....	43
3. Odporúčania na efektívny pohovor	46
3.1. Odporúčania pre úradníkov poverených prípadmi	46
3.1.1. Čo robiť.....	46
3.1.2. Čo nerobiť.....	47
3.2. Odporúčania pre správu azylových zariadení	48
4. Bežne sa vyskytujúce žiadosti o azyl na základe náboženstva	49
4.1. Konvertovanie na iné náboženstvo	49
4.1.1. Bývalé náboženstvo alebo viera.....	50
(a) Úloha náboženstva v minulosti žiadateľa	51
(b) Súčasný pohľad žiadateľa na svoje bývalé náboženstvo	51
4.1.2. Proces konvertovania	52
(a) Motivácia konvertovať.....	53
(b) Následné opatrenia	54
(c) Rozhodnutie konvertovať	55
(d) Postupy prijímania.....	55
(e) Reakcie na konvertovanie žiadateľa	56
4.1.3. Život s novým náboženstvom.....	56
(a) Vplyv konvertovania na život žiadateľa.....	56
(b) Vedomosti	57
(c) Aktivity v rámci spoločenstva.....	58
4.1.4. Listinné dôkazy.....	58
(a) Formálne dokumenty	59
(b) Neformálne dokumenty.....	59
(c) Sociálne médiá a internetové zdroje	60
4.1.5. Riziko po návrate do krajiny pôvodu	61
(a) Minulá a súčasná expozícia konvertovania žiadateľa aktérom prenasledovania	61
(b) Budúca expozícia konvertovania žiadateľa aktérom prenasledovania.....	61
(c) Dôsledky expozície konvertovania	62
4.1.6. Žiadosti <i>sur place</i>	63
(a) Žiadosti <i>sur place</i> v prípade prvých žiadostí	63
(b) Žiadosti <i>sur place</i> v prípade následných žiadostí.....	64
4.2. Zanechanie svojho náboženstva a prihlásenie sa k ateistickému, agnostickému alebo nenáboženskému systému viery.....	65
4.2.1. Bývalé náboženstvo	66
4.2.2. Proces zanechania náboženského vyznania.....	66

4.2.3. Nový spôsob života po zanechaní náboženstva	67
(a) Vplyvy a zmeny	67
(b) Vedomosti	68
(c) Aktivity a spoločenstvo	69
4.2.4. Listinné dôkazy	69
(a) Formálne dokumenty	69
(b) Neformálne dokumenty	69
(c) Dokumenty z internetových zdrojov	70
4.2.5. Riziko po návrate do krajiny pôvodu	70
4.2.6. Žiadosti <i>sur place</i>	70
4.3. Náboženské menšiny	70
4.3.1. Príslušnosť k náboženskej menšine	71
(a) Znalosti o náboženstve	71
(b) Listinné dôkazy	73
4.3.2. Riziko po návrate do krajiny pôvodu	74
4.4. Osoby, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia na základe náboženského vyznania	75
4.4.1. Oprávnenosť vojenskej služby	76
(a) Prenasledovanie alebo vážna ujma v súvislosti s vojenskou službou	76
(b) Postavenie osoby, ktorá odmieta vojenskú službu z dôvodov svedomia ..	77
(c) Spojitosť s náboženským dôvodom	78
4.4.2. Proces náboru	79
(a) Informovanosť žiadateľa o vojenských právnych predpisoch v krajine pôvodu	80
(b) Vedomosti žiadateľa o postupoch náboru	80
(c) Stav náboru žiadateľa	81
(d) Nasadenie žiadateľa do konkrétnej vojenskej akcie	81
4.4.3. Výhrada vo svedomí z dôvodov náboženského vyznania	82
(a) Pravosť výhrady vo svedomí z dôvodov náboženského presvedčenia	82
(b) Žiadateľovo vyjadrenie výhrady vo svedomí	82
(c) Náboženské presvedčenie žiadateľa v širšom kontexte	83
(d) Dôsledky vojenskej služby alebo nasadenia, ktorých sa žiadateľ obáva ...	83
(e) Primerané alternatívy k vojenskej službe (v relevantných prípadoch)	83
4.4.4. Listinné dôkazy	84
(a) Dokumenty týkajúce sa vojenského postavenia žiadateľa	84
(b) Dokumenty týkajúce sa postavenia osôb, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia, v krajine pôvodu	84
4.5. Rodovo špecifické náboženské prenasledovanie	84
4.5.1. Škodlivé tradičné praktiky	85
4.5.2. Diskriminácia na základe náboženstva v súvislosti s rodovou príslušnosťou	86
4.5.3. Vzťahy/manželstvá osôb s rôznymi náboženstvami	86

Zoznam skratiek

APD (v prepracovanom znení)	smernica o konaní o azyle (prepracované znenie) smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (prepracované znenie)
CEAS	spoločný európsky azylový systém
COI	informácie o krajine pôvodu
Dohovor o právnom postavení utečencov	Dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951 a jeho protokol z roku 1967
EASO	Európsky podporný úrad pre azyl
ESLP	Európsky súd pre ľudské práva
EUAA	Agentúra Európskej únie pre azyl
FGM/C	mrzačenie ženských pohlavných orgánov
ICCPR	Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach
IPA	alternatíva vnútroštátnej ochrany
krajiny EÚ+	členské štáty Európskej únie a pridružené krajiny
QD (v prepracovanom znení)	kvalifikačná smernica (prepracované znenie) smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (prepracované znenie)
SDEÚ	Súdny dvor Európskej únie
UNHCR	Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov

Úvod

Žiadosti o azyl na základe náboženstva často patria k najzložitejším žiadostiam o medzinárodnú ochranu, ktoré treba posúdiť. Mnohé rôzne prejavy „náboženstva“ a jeho vzťah k prenasledovaniu sa niekedy ťažko chápu a môžu byť náchylné na nesprávne chápanie. To môže viesť k zdĺhavým osobným pohovorom, pri ktorých hrozí strata smerovania alebo pri ktorých sa nezhrádzajú prvky, ktoré sú bezprostredne relevantné pre predmetnú žiadosť. V tejto súvislosti je cieľom tejto praktickej príručky pomôcť úradníkom povereným prípadmi viesť spravodlivejšie a účinnejšie pohovory. Cieľom poskytnutého usmernenia je zlepšiť chápanie pojmu náboženstvo úradníkmi poverenými prípadmi v kontexte medzinárodnej ochrany a podporiť vytvorenie vhodných podmienok na osobný pohovor. Napokon sa poskytuje usmernenie k prvkom, ktoré by sa mali preskúmať počas osobného pohovoru, prispôsobené konkrétnym typom žiadostí o azyl na základe náboženstva.

Táto praktická príručka dopĺňa Praktickú príručku: Osobný pohovor ⁽⁹⁾ s prvkami, ktoré sú špecifické pre žiadosti súvisiace s náboženstvom. Treba poznamenať, že hoci sa táto praktická príručka zameriava na fázu osobného pohovoru v rámci azylového konania, príručka vychádza aj z aspektov týkajúcich sa rizika, právneho posúdenia a posúdenia dôkazov v rozsahu potrebnom na uskutočnenie riadneho osobného pohovoru. Osobný pohovor nie je izolovaným krokom. Pri zhromažďovaní a skúmaní informácií počas fázy osobného pohovoru je potrebné zohľadniť všetky prvky súvisiace s preskúmaním.

Táto praktická príručka je členená na štyri hlavné kapitoly.

Kapitola 1 „Náboženstvo ako dôvod na prenasledovanie“ poskytuje teoretické východiskové znalosti stanovením právnych ustanovení a pojmov relevantných pre žiadosti o azyl na základe náboženstva. Takisto sa v nej vysvetľuje, za akých okolností môže dôjsť k prenasledovaniu v špecifickom kontexte náboženstva, a poukazuje sa na opakujúce sa výzvy, ktoré súvisia s vybavovaním žiadostí o medzinárodnú ochranu na základe náboženstva.

Kapitola 2 „Osobný pohovor“ obsahuje praktické usmernenia týkajúce sa prípravy a vedenia pohovoru. Prvky uvedené v tejto kapitole sa týkajú rôznych typov žiadostí o azyl na základe náboženstva. V tejto kapitole sa uvádzajú aj prvky, ktoré je potrebné preskúmať počas osobného pohovoru s cieľom zhromaždiť všetky informácie, ktoré sú relevantné na posúdenie oprávnenosti žiadateľa, s konkrétnym zameraním na náboženstvo.

Kapitola 3 „Odporúčania na efektívny pohovor“ poskytuje užitočné a praktické tipy pre úradníkov poverených prípadmi a správcov azylových zariadení, ako efektívne vybavovať žiadosti o azyl na základe náboženstva.

V kapitole 4 „Bežne sa vyskytujúce žiadosti o azyl na základe náboženstva“ sa podrobnejšie skúmajú tieto typy žiadostí a poskytuje sa poradenstvo k témam, ktoré treba preskúmať počas osobného pohovoru: konvertovanie na iné náboženstvo; zanechanie náboženstva a prechod na ateistický, agnostický alebo nenáboženský systém presvedčenia; náboženské menšiny; výhrada vo svedomí k vojenskej službe z náboženských dôvodov; a rodovo špecifické náboženské prenasledovanie.

⁽⁹⁾ Úrad EASO, *Praktická príručka: Osobný pohovor*, december 2014.

1. Náboženstvo ako dôvod na prenasledovanie

Cieľom tejto kapitoly je poskytnúť potrebné východiskové znalosti o žiadostiach o azyl na základe náboženstva na účely vedenia osobného pohovoru. Po stanovení príslušného právneho rámca (oddiel 1.1 „[Relevantné právne predpisy](#)“) sa vysvetľuje pojem náboženstva spolu so súvisiacimi pojmami a terminológiou (oddiel 1.2 „[Pojmy relevantné pre žiadosti o azyl na základe náboženstva](#)“). Potom sa predstavujú rôzne kontexty, v ktorých môže dôjsť k prenasledovaniu na základe náboženstva (oddiel 1.3 „[Prenasledovanie na základe náboženstva](#)“), a na záver sa poukazuje na opakujúce sa ťažkosti, ktorým čelia úradníci poverení prípadmi pri vybavovaní žiadostí o azyl na základe náboženstva (oddiel 1.4 „[Výzvy spojené s dôvodom náboženského vyznania](#)“).

1.1. Relevantné právne predpisy

V Dohovore o právnom postavení utečencov (z roku 1951) ⁽¹⁰⁾, ako aj v prepracovanom znení kvalifikačnej smernice z roku 2011 ⁽¹¹⁾ sa náboženstvo výslovne uvádza ako jeden z piatich dôvodov prenasledovania. Aj keď Dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951 neposkytuje ďalšie vysvetlenia pojmu ⁽¹²⁾, QD (v prepracovanom znení) sa pojmom náboženstvo zaoberá hlbšie.

V článku 10 ods. 1 písm. b) QD (v prepracovanom znení) sa nevyčerpávajúcim spôsobom opisuje široká škála prvkov, ktoré sú zahrnuté do pojmu náboženstvo v kontexte žiadostí o medzinárodnú ochranu. V QD (v prepracovanom znení) sa náboženstvo chápe tak, že zahŕňa rôzne druhy presvedčenia (súvisiace s existenciou najvyššej úrovne alebo nie) a mnohé rôzne spôsoby vykonávania alebo vyjadrenia takýchto presvedčení.

Článok 10 ods. 1 písm. b) QD (v prepracovanom znení) – dôvody prenasledovania

[...] pojem náboženstvo bude zahŕňať najmä zastávanie teistického, neteistického a ateistického presvedčenia, účasť alebo zdržanie sa oficiálnych bohoslužieb v súkromí alebo na verejnosti, sám alebo v spoločnosti iných, iné náboženské úkony alebo prejavy názoru alebo formy osobného alebo spoločného postoja, ktorý je založený na náboženskom presvedčení alebo ktorý je ním nariadený;

⁽¹⁰⁾ Valné zhromaždenie OSN, [Dohovor o právnom postavení utečencov](#), 28. júla 1951, Organizácia Spojených národov, súbor zmlúv, zv. 189, s. 137. Pozri článok 1A ods. 2.

⁽¹¹⁾ [Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ](#) z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (prepracované znenie). Pozri článok 10 ods. 1 písm. b).

⁽¹²⁾ Pre usmernenie UNHCR k žiadostiam o azyl na základe náboženstva pozri UNHCR, [Handbook on procedures and criteria for determining refugee status and guidelines on international protection under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Príručka o postupoch a kritériách na určovanie postavenia utečenca a usmernenia o medzinárodnej ochrane podľa Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 a jeho Protokolu z roku 1967), apríl 2019, HCR/IP/4/ENG/REV. 4, body 71 – 73; UNHCR, [Guidelines on International Protection No 6: Religion-based refugee claims under Article 1A\(2\) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees](#) (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 6: Žiadosti utečencov na základe náboženstva podľa článku 1 časti A ods. 2 Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 a/alebo jeho Protokolu o právnom postavení utečencov z roku 1967), 28. apríla 2004, HCR/GIP/04/06.

Súvisiaci nástroj agentúry EUAA

Informácie o ďalších prvkoch vymedzenia utečencov nájdete v Praktickej príručke: Oprávnenie na medzinárodnú ochranu, apríl 2018.

Treba poznamenať, že QD (v prepracovanom znení) sa musí vykladať v súlade s právami uznanými v Charte základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“ (13), ktorá zahŕňa právo na slobodu náboženského vyznania.

Článok 10 ods. 1 Charty základných práv EÚ – sloboda myslenia, svedomia a náboženského vyznania

Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania. Toto právo zahŕňa slobodu zmeniť svoje náboženské vyznanie alebo vieru, ako aj slobodu prejavovať svoje náboženské vyznanie alebo vieru sám alebo spoločne s inými, či už verejne alebo súkromne, bohoslužbou, vyučovaním, vykonávaním úkonov a zachovávaním obradov.

Právo na náboženskú slobodu ako základné ľudské právo je pevne zakotvené v mnohých medzinárodných a regionálnych právnych nástrojoch v oblasti ľudských práv (napr. články 18 a 27 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ICCPR))⁽¹⁴⁾.

Výbor OSN pre ľudské práva sa vyjadril k článku 18 ICCPR vo všeobecnej poznámke č. 22. Vo všeobecnej poznámke sa uvádza, že náboženská sloboda zahŕňa širokú škálu úkonov, ako sú rituálne a obradné úkony, ktoré priamo vyjadrujú vieru, a rôzne praktiky, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou takýchto úkonov, napríklad budovanie bohoslužobných miest; používanie rituálnych formúl a predmetov; vystavovanie symbolov; dodržiavanie sviatkov a dní odpočinku; dodržiavanie stravovacích predpisov; nosenie charakteristického odevu alebo pokrývky hlavy; účasť na rituáloch spojených s určitými etapami života; používanie určitého jazyka, ktorým skupina bežne hovorí; sloboda výberu náboženských vodcov, kňazov a učiteľov; sloboda zakladať semináre alebo náboženské školy; a sloboda prípravy a šírenia náboženských textov alebo publikácií⁽¹⁵⁾.

1.2. Pojmy relevantné pre žiadosti o azyl na základe náboženstva

Náboženstvo je viacrozmerný a komplexný pojem. Okrem hlavných, medzinárodne rozšírených náboženstiev zahŕňa aj ďalšie súbory presvedčení, ktoré by sme na prvý pohľad za náboženstvá nepovažovali, napríklad čarodejníctvo.

⁽¹³⁾ EÚ, Charta základných práv Európskej únie, 26. októbra 2012, 2012/C 326/02. Treba tiež poznamenať, že článok 10 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie je takmer totožný s článkom 9 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach. Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) uverejnil príručku k článku 9 Európskeho dohovoru o ľudských právach a súvisiacej judikatúre: Guide on Article 9 of the European Convention on Human Rights: Freedom of thought, conscience and religion (Príručka k článku 9 Európskeho dohovoru o ľudských právach: sloboda myslenia, svedomia a náboženstva).

⁽¹⁴⁾ Valné zhromaždenie OSN, Medzinárodný konvent o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, 16. decembra 1966, Organizácia Spojených národov, súbor zmlúv, vyd. 999, s. 171.

⁽¹⁵⁾ Výbor OSN pre ľudské práva, CCPR General Comment No 22: Article 18 (freedom of thought, conscience or religion) [Všeobecná poznámka CCPR č. 22: článok 18 (sloboda myslenia, svedomia alebo náboženského vyznania)], 30. júla 1993, CCPR/C/21/Rev.1/Add.4, bod 4.

1.2.1. Náboženstvo ako široký pojem

Súdny dvor Európskej únie (SDEÚ) pri viacerých príležitostiach zdôraznil, že pojem „náboženstvo“ by sa nemal vykladať reštriktívne. V rozsudku *Y a Z* Súdny dvor uvádza, čo nie je potrebné na určenie toho, aké sú úkony prenasledovania na základe náboženstva.

[...] nie je relevantné rozlišovať medzi činmi, ktoré zasahujú do „podstaty“ („forum internum“) základného práva na slobodu náboženského vyznania, ktoré sa nevzťahuje na prejavy viery na verejnosti („forum externum“) a ktorými nie je dotknutá táto údajná „podstata“.

Takéto rozlišovanie je nezlučiteľné so širokou definíciou pojmu „náboženstvo“ uvedenou v článku 10 ods. 1 písm. b) smernice, ktorá zahŕňa všetky jeho zložky, verejné alebo súkromné, kolektívne alebo individuálne.

SDEÚ, *Y a Z*, body 62 a 63 (zvýraznenia doplnené) ⁽¹⁶⁾

Vo veci *Fathi* SDEÚ opätovne potvrdil široký rozsah pojmu „náboženstvo“ v kontexte žiadostí o medzinárodnú ochranu. Súdny dvor zdôraznil, že QD (v prepracovanom znení) obsahuje neúplný zoznam prvkov, ktoré môžu identifikovať náboženstvo, pričom poznamenal nižšie uvedené skutočnosti.

[...] definícia pojmu „náboženstvo“ [...] poskytuje iba neúplný zoznam prvkov, ktoré môžu charakterizovať tento pojem v súvislosti so žiadosťou o medzinárodnú ochranu založenou na obave z prenasledovania z dôvodu náboženstva.

Ako vyplýva z tejto definície, pojem „náboženstvo“ predovšetkým zahŕňa na jednej strane teistické, neteistické alebo ateistické presvedčenie, čo vzhľadom na všeobecnosť použitých výrazov zdôrazňuje, že sa vzťahuje tak na „tradičné“ náboženstvá, ako aj na iné presvedčenia, a na druhej strane zúčastňovanie sa, osamote alebo v spoločensťve, alebo nezúčastňovanie sa na náboženských obradoch, čo znamená, že chýbajúca príslušnosť k náboženskému spoločenstvu sama osebe nemôže byť rozhodujúca pri posudzovaní tohto pojmu.

SDEÚ, *Fathi*, body 79 a 80 (zvýraznenia doplnené) ⁽¹⁷⁾

1.2.2. Tri aspekty náboženstva

V kontexte žiadostí o medzinárodnú ochranu majú kľúčový význam tri rôzne aspekty náboženstva, ktoré predstavil UNHCR v *Usmerneniach o medzinárodnej ochrane č. 6: Žiadosti utečencov na základe náboženstva* ⁽¹⁸⁾ ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁶⁾ SDEÚ, rozsudok z 5. septembra 2012, *Bundesrepublik Deutschland proti Y a Z*, spojené veci C-77/11 a C-99/11, ECLI:EU:C:2012:518. Zhrnutie je k dispozícii v *databáze judikatúry EUAA*.

⁽¹⁷⁾ SDEÚ, rozsudok zo 4. októbra 2018, *Bahtiyar Fathi/Predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, C-56/17, body 79 – 80. Zhrnutie je k dispozícii v *databáze judikatúry EUAA*. Pozri aj SDEÚ, *Výročná správa za rok 2018 – Súdna činnosť*, 2019, s. 56.

⁽¹⁸⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection No 6* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 6), 2004, op. cit. pozn. č. 12.

⁽¹⁹⁾ Gunn, T. J., *The Complexity of Religion in Determining Refugee Status* (Zložitost náboženstva pri určovaní štatútu utečenca), okružný stôl o žiadostiach utečencov na základe náboženstva, UNHCR a Church World Service, 2002. Pozri tiež Gunn, T. J., *The complexity of religion and the definition of "religion" in international law* (Zložitost náboženstva a definícia „náboženstva“ v medzinárodnom práve), *Harvard Human Rights Journal*, zv. 16, 2003, s. 200 – 205.

Obrázok 1. Tri aspekty náboženstva

Náboženstvo ako **viera** „môže mať podobu presvedčenia alebo hodnôt o božskej alebo konečnej realite alebo duchovnom osude ľudstva“ ⁽²⁰⁾. Náboženstvo ako viera zahŕňa náuky viery. Malo by sa vykladať široko a zahŕňať súbor presvedčení, ktoré zahŕňajú pojem boha alebo bohov, ale aj neteistické presvedčenia, ktoré sa nesústreďujú na existenciu boha alebo bohov, alebo ateistické nazerania alebo presvedčenia, ktoré zdôrazňujú nevieru alebo nedostatok viery v boha alebo bohov.

Náboženstvo ako **identita** má menej spoločného s vierou a viac s členstvom v spoločenstve, ktoré spájajú spoločné presvedčenia, rituály, tradície atď. „Žiadateľ sa môže identifikovať s určitou skupinou alebo spoločenstvom, môže mať pocit príslušnosti k nim alebo môže byť inými identifikovaný ako ich príslušník. V mnohých prípadoch sa prenasledovatelia pravdepodobne zameriavajú na náboženské skupiny, ktoré sú odlišné od ich vlastných, pretože vidia, že táto náboženská identita je súčasťou ohrozenia ich vlastnej identity alebo legitímnosti“ ⁽²¹⁾. Príslušnosť k skupine na základe náboženstva ako identity sa môže tiež zhodovať s etnickou, kmeňovou alebo národnostnou príslušnosťou. Na druhej strane to môže viesť k spojeniu žiadosti s inými dôvodmi prenasledovania (pozri oddiel 1.4.3 „[Prekrývanie s inými dôvodmi](#)“).

Náboženstvo ako **spôsob života** sa týka praktík, rituálov, zvykov alebo tradícií, ktoré môžu odlišovať prívržencov jedného náboženstva od prívržencov iného. Náboženstvo sa môže prejavovať nosením charakteristického odevu alebo dodržiavaním rôznych náboženských zvykov vrátane obrádov (sobáš, krst atď.), náboženských sviatkov alebo stravovacích požiadaviek (napr. pôst). Ako zdôrazňuje UNHCR, „takéto praktiky sa môžu zdať triviálne pre tých, ktorí ich nevyznávajú, ale môžu byť jadrom náboženstva pre príslušného prívrženca“ ⁽²²⁾.

1.2.3. Terminológia

Pri práci so žiadateľmi, ktorí predkladajú žiadosti o azyl na základe náboženstva, sa často stretnete s týmito výrazmi. Keďže neexistuje všeobecne akceptované vymedzenie žiadneho z týchto pojmov, nižšie uvedené vymedzenia sa uvádzajú len s cieľom usmerniť úradníkov poverených prípadmi pri ich každodennej práci.

⁽²⁰⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection No 6* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 6), 2004, op. cit. pozn. č. 12, s. 3.

⁽²¹⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection No 6* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 6), 2004, op. cit. pozn. č. 12, s. 3.

⁽²²⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection No 6* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 6), 2004, op. cit. pozn. č. 12, s. 4.

Agnostik je človek, ktorý verí, že nie je možné zistiť, či boh alebo bohovia existujú alebo nie ⁽²³⁾.

Animizmus je presvedčenie, že rastliny, predmety alebo prírodné javy, napríklad počasie, majú živú dušu.

Ateizmus je presvedčenie, že boh alebo bohovia neexistujú. Byť ateistom zvyčajne neznamená dodržiavať normatívny vzor konania alebo spôsob vyjadrovania ani sa zúčastňovať na náboženských obradoch a podobne.

Bez vierovyznania je osoba, ktorá neprejavuje záujem o náboženstvo. Do tejto kategórie môžu patriť aj tí, ktorí sa k náboženskej tradícii hlásia len nominálne ⁽²⁴⁾.

Ateizmus, agnosticizmus a nenáboženské hodnotové systémy sa vzťahujú na nenáboženské presvedčenia, ktoré ľudia zastávajú. V niektorých aspektoch sa však líšia. Zatiaľ čo ateizmus aj agnosticizmus predpokladajú určitú formu predchádzajúcej reflexie a sú založené na špecifickom filozofickom postoji k existencii boha alebo bohov, osoby vyznávajúce nenáboženský hodnotový systém nezachádzajú tak ďaleko, aby ho odmietali alebo k nemu zaujali postoj.

Denominácia je náboženská skupina, ktorá má mierne odlišné presvedčenie od iných skupín, ktoré vyznávajú rovnaké náboženstvo ⁽²⁵⁾.

Evanjelizácia sa vzťahuje na vyzývanie ľudí na konvertovanie, konkrétne na kresťanstvo.

Kacír je osoba, ktorá má presvedčenie, ktoré je v rozpore so zásadami konkrétneho náboženstva, osoba, ktorá sa nezhoduje so stanovenou vierou. Pojem má negatívnu konotáciu.

Konvertovanie znamená, že človek zmení svoje presvedčenie, najmä náboženstvo alebo vierovyznanie.

Odpadlictvo znamená, že osoba opúšťa alebo zaneviera na náboženské hnutie alebo vieru. Zvyčajne sa vzťahuje na odmietnutie alebo vzdanie sa náboženstva. Pojem má negatívnu konotáciu. Neutrálnejším pojmom je „odrieknutie viery“.

Prozelytizmus je presvedčenie iných ľudí, aby prijali vaše presvedčenie. Znáмым príkladom prozelytizmu je misionárska činnosť, ktorá často zahŕňa šírenie náboženstva na dlhšie vzdialenosti.

Rúhanie je prejav pohrdania božstvom alebo náboženstvom spôsobom, ktorý prívrženci tohto náboženstva vnímajú ako urážlivý alebo hanlivý.

Synkretizmus je miešanie myšlienok a praxe jednej viery s iným náboženstvom.

Výhrada vo svedomí k vojenskej službe sa vzťahuje na výhradu k vykonávaniu vojenskej služby na základe „zásad a dôvodov svedomia vrátane hlbokého presvedčenia, ktoré vyplývajú z náboženských, morálnych, etických, humanitárnych alebo podobných motívov“ ⁽²⁶⁾.

⁽²³⁾ Pozri Oxford Learner's Dictionaries (<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>). Rovnaký odkaz sa vzťahuje na pojmy animizmus, ateizmus, konvertovanie a prozelytizmus.

⁽²⁴⁾ <https://humanism.org.uk/humanism/humanism-today/non-religious-beliefs/>.

⁽²⁵⁾ <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/denomination>.

⁽²⁶⁾ Komisia OSN pre ľudské práva, rezolúcia č. 1998/77, *Conscientious Objection to Military Service* (Výhrada vo svedomí k vojenskej službe), E/CN.4/RES/1998/77, 22. apríla 1998.

1.3. Prenasledovanie na základe náboženstva

Prenasledovanie v súvislosti so žiadosťou o azyl na základe náboženstva môže mať mnoho podob a môže sa vyskytovať v rôznych kontextoch, čo by si mali úradníci poverení prípadmi uvedomovať.

Činy, ktoré predstavujú prenasledovanie, sa môžu priamo týkať porušenia samotnej slobody náboženského vyznania (t. j. činy zasahujúce do viery, identity alebo spôsobu života spojeného s konkrétnym náboženstvom) alebo porušenia iných základných práv z dôvodov náboženského vyznania. Osobe napríklad môžu úplne zakázať praktizovať svoje náboženstvo (porušenie slobody náboženského vyznania) alebo ju môžu zatknúť a mučiť len za to, že patrí k určitej náboženskej skupine (porušenie slobody pred mučením a neľudským alebo ponižujúcim zaobchádzaním).

Ako sa uvádza v článku 9 ods. 1 písm. a) QD (v prepracovanom znení), aby sa skutok považoval za prenasledovanie, musí byť svojou povahou alebo opakovaním dostatočne závažný na to, aby predstavoval vážne porušenie základných ľudských práv. Môže to byť prípad, keď činy vykonané z dôvodov náboženského vyznania predstavujú závažné porušenie základných práv. V iných prípadoch, najmä ak sa porušenia týkajú samotného práva na slobodu náboženského vyznania, môže byť posúdenie toho, či sú činy dostatočne závažné, zložitejšie (pozri oddiel 1.3.2 „Porušovanie práva na slobodu náboženského vyznania ako akt prenasledovania“). V rozsudku *Y a Z* ⁽²⁷⁾ SDEÚ potvrdil, že nie každý zásah do náboženskej slobody predstavuje prenasledovanie. SDEÚ uviedol, že na to, aby išlo o prenasledovanie, musia platiť tieto podmienky.

[J]e potrebná existencia „závažného porušovania“ uvedenej slobody postihujúca dotknutú osobu značným spôsobom.

SDEÚ, *Y a Z*, bod 59

Pre činy, ktoré môžu predstavovať prenasledovanie v dôsledku nahromadenia rôznych opatrení v súlade s článkom 9 ods. 1 písm. b) QD (v prepracovanom znení), pozri oddiel 1.3.5 „Diskriminácia na základe náboženskej príslušnosti“.

Súvisiaci nástroj agentúry EUAA

Viac informácií o činoch prenasledovania nájdete v *Praktickej príručke: Oprávnenie na medzinárodnú ochranu*, apríl 2018.

1.3.1. Legitímne obmedzenia náboženskej slobody

Zatiaľ čo právo mať vieru a zmeniť svoje náboženstvo alebo presvedčenie je absolútne a bezpodmienečné, právo prejavovať svoje presvedčenie v súkromí alebo na verejnosti nie je absolútne, pretože môže mať vplyv na iných ⁽²⁸⁾. Právo prejavovať náboženskú slobodu môže podliehať určitým právnym a legitímnym obmedzeniam za predpokladu, že tieto obmedzenia

⁽²⁷⁾ SDEÚ, 2012, *Y a Z*, op. cit. pozn. č. 16, body 58 a 59.

⁽²⁸⁾ ESLP, rozsudok z 12. apríla 2007, *Ivanova/Bulharsko*, č. 52435/99, ECLI:CE:ECHR:2007:0412JUD005243599, bod 79.

sú prijaté v súlade s normami medzinárodného práva v oblasti ľudských práv. Táto zásada je stanovená v článku 9 ods. 2 Európskeho dohovoru o ľudských právach ⁽²⁹⁾ a v článku 18 ods. 3 ICCPR ⁽³⁰⁾ a všeobecnejšie v článku 52 ods. 1 Charty základných práv EÚ. Všetky citované texty stanovujú prísne podmienky na povolenie takýchto obmedzení.

Článok 9 ods. 2 Európskeho dohovoru o ľudských právach

*Sloboda prejavovať náboženstvo alebo vieru môže podliehať len takým obmedzeniam, ktoré sú stanovené zákonom, a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti **v záujme verejnej bezpečnosti, ochrany verejného poriadku, zdravia alebo morálky alebo na ochranu práv a slobôd iných*** (Zvýraznenie doplnené.)

Článok 52 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie – Rozsah zaručených práv

*Akékoľvek obmedzenie výkonu práv a slobôd uznaných v tejto charte musí byť **ustanovené zákonom a rešpektovať podstatu** týchto práv a slobôd. Za predpokladu dodržiavania zásady **proporcionality** možno tieto práva a slobody obmedziť len vtedy, ak je to **nevyhnutné** a skutočne to zodpovedá **cieľom všeobecného záujmu**, ktoré sú uznané Úniou, alebo ak je to **potrebné na ochranu práv a slobôd iných**.* (Zvýraznenia doplnené.)

Určité obmedzenia môžu byť potrebné napríklad v tom zmysle, že z určitých náboženských praktík môžu vyplývať dôležité záruky proti porušovaniu ľudských práv (napr. škodlivé tradičné praktiky, ako sú rituálne vraždy alebo mrzačenie/orezávanie ženských pohlavných orgánov (FGM/C) vykonávané v mene náboženstva). Preto je veľmi dôležité pochopiť dôvody daného obmedzenia náboženskej slobody, pozrieť sa na to, ako sa uplatňuje, a pochopiť, ako sa sankcionuje nedodržiavanie týchto obmedzení ⁽³¹⁾.

Obmedzenia náboženskej praxe, ktoré sú zákonné podľa medzinárodných noriem, by preto nepredstavovali prenasledovanie. Naopak, akékoľvek obmedzenia prijaté v rozpore s podmienkami stanovenými medzinárodným právom v oblasti ľudských práv (t. j. obmedzenia, ktoré nie sú stanovené zákonom, nie sú primerané, nie sú nevyhnutné, nie sú vo všeobecnom záujme alebo nie sú zamerané na ochranu základných práv iných) môžu predstavovať prenasledovanie, ak dosiahnu požadovanú úroveň závažnosti.

SDEÚ vo veci *Y a Z* ⁽³²⁾ potvrdil, že obmedzenia nepredstavujú činy prenasledovania, ak spĺňajú požiadavky charty EÚ, ako sa uvádza v článku 52 ods. 1.

⁽²⁹⁾ Rada Európy, *Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd zmenený a doplnený protokolmi č. 11 a 14*, 4. ETS 5, 4. novembra 1950.

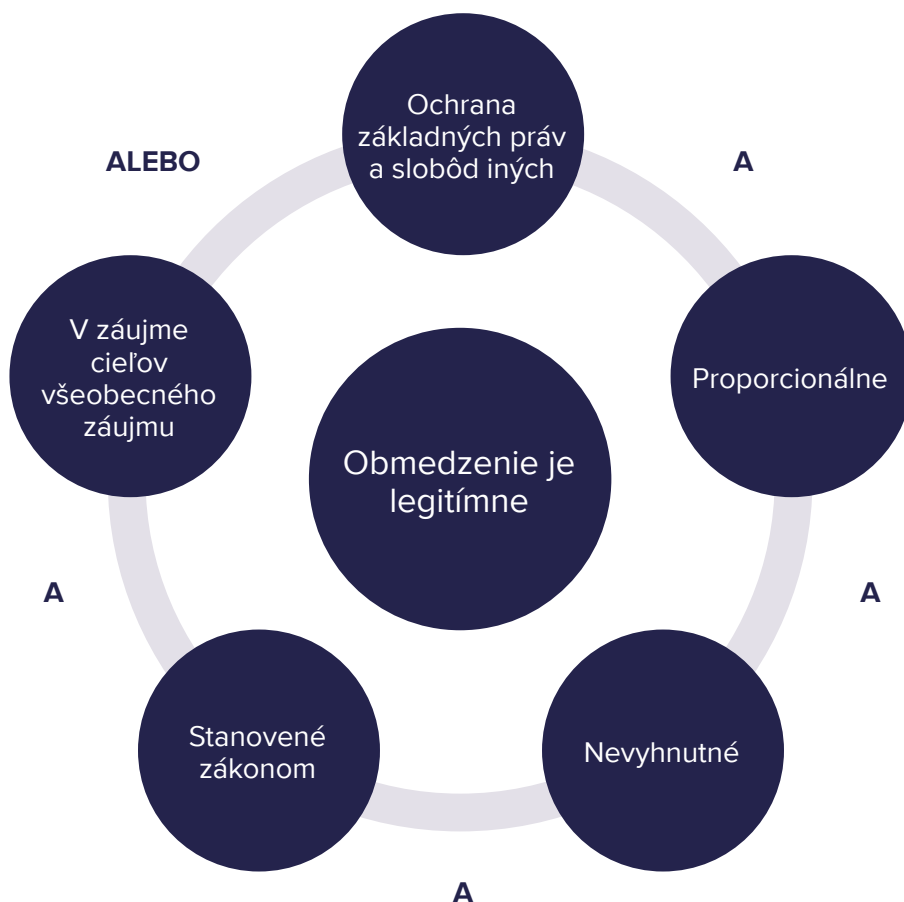
⁽³⁰⁾ Valné zhromaždenie OSN, *Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach*, 1966, Organizácia Spojených národov, op. cit. pozn. č. 14.

⁽³¹⁾ Pozri UNHCR, *Guidelines on International Protection No 6* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 6), 2004, op. cit. pozn. č. 12, s. 5.

⁽³²⁾ SDEÚ, 2012, *Y a Z*, op. cit. pozn. č. 16, bod 60.

Obrázok 2. Legitímne obmedzenia náboženskej slobody

1.3.2. Porušovanie práva na slobodu náboženského vyznania ako akt prenasledovania

To, či je porušenie náboženskej slobody dostatočne závažné na dosiahnutie hranice prenasledovania, závisí od individuálnych okolností žiadosti. Napríklad obmedzenia verejného praktizovania náboženstva môžu, ale nemusia dosiahnuť prah prenasledovania na základe toho, ako dôležitý je tento aspekt pre identitu dotknutej osoby, ako by bol jej život ovplyvnený tým, že by nemohla praktizovať svoje náboženstvo, a čo by inak riskovala nerešpektovaním uloženého zákazu.

Vo veci *Y a Z* SDEÚ rozhodol, že na to, aby porušenie práva na slobodu náboženského vyznania predstavovalo prenasledovanie, musí byť dostatočne závažné a mať významný vplyv na žiadateľa. Takéto porušenie môže znamenať prenasledovanie bez ohľadu na to, ktorý aspekt náboženstva je obmedzený alebo zakázaný. Dôraz sa musí kláď na dôsledky, ktorým bude žiadateľ čeliť po návrate, a na to, či by takéto dôsledky dosiahli závažnosť prenasledovania. Tieto dôsledky môžu predstavovať prenasledovanie z dôvodu ich vnútornej závažnosti (napr. mučenie) a/alebo z dôvodu závažnosti dôsledkov pre danú osobu (t. j. ako dôležité sú pre danú osobu obmedzené alebo zakázané aspekty jej náboženstva).

65. [...] činy, ktoré sa pre ich **inherentnú závažnosť**, ako aj **závažnosť ich dôsledkov pre dotknutú osobu môžu považovať za prenasledovanie**, musia byť identifikované nie v závislosti od prvku slobody náboženského vyznania, ktorý bol dotknutý, ale v závislosti od **povahy represie vykonanej voči dotknutej osobe a jej dôsledkov [...]**

66. To, či porušenie práva [...] [na slobodu náboženského vyznania] predstavuje prenasledovanie [...], teda určuje **závažnosť opatrení a sankcií**, ktoré boli prijaté alebo môžu byť prijaté voči dotknutej osobe.

67. Porušenie práva na slobodu náboženského vyznania teda **môže predstavovať prenasledovanie [...]**, ak žiadateľovi o azyl **z dôvodu výkonu tejto slobody** v jeho krajine pôvodu vzniká **skutočné riziko, najmä že bude prenasledovaný alebo že bude zo strany jedného z aktérov [...]** [prenasledovania] **predmetom neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestov.**

SDEÚ, *Y a Z*, body 65 – 67 (zvýraznenia doplnené) ⁽³³⁾

Pri vykonávaní posúdenia rizík by ste mali zohľadniť, aké dôležité sú určité aspekty praktizovania viery pre žiadateľa v záujme zachovania jeho náboženskej identity (napr. praktizovanie v súkromí alebo na verejnosti, jednotlivito alebo kolektívne, bez ohľadu na to, ako praktizuje jeho spoločenstvo ako celok). Musia sa zvážiť subjektívne faktory, napríklad dôležitosť, ktorú žiadateľ osobne pripisuje konkrétnej náboženskej praxi. V tomto zmysle nie je rozhodujúcim faktorom, či je daná prax nariadená náboženským spoločenstvom alebo náukou žiadateľa. Určujúcim faktorom je, či to žiadateľ považuje za nevyhnutné. Súdny dvor to konštatoval aj vo veci *Y a Z* v súvislosti s určitou náboženskou praktikou na verejnosti.

Subjektívna okolnosť, že vykonávanie určitej náboženskej praktiky na verejnosti, ktoré je predmetom spochybnených obmedzení, je **pre dotknutú osobu osobitne významné na účely zachovania jej náboženskej integrity**, je relevantným prvkom pri posudzovaní úrovne rizika, ktorému je vystavený žiadateľ vo svojej krajine pôvodu z dôvodu svojho náboženstva, hoci vykonávanie takejto náboženskej praktiky nepredstavuje pre dotknuté náboženské spoločenstvo centrálny prvok.

SDEÚ, *Y a Z*, bod 70 (zvýraznenie doplnené) ⁽³⁴⁾

Okrem toho pri posudzovaní rizika prenasledovania, ktorému čelí žiadateľ v prípade návratu, nemožno odôvodnene očakávať, že žiadateľ zatají svoje náboženské presvedčenie a zdrží sa praktizovania svojho náboženstva s cieľom vyhnúť sa riziku prenasledovania.

[A]k sa preukáže, že dotknutá osoba bude po návrate do svojej krajiny pôvodu vykonávať náboženskú praktiku, ktorá ju vystavuje skutočnému riziku prenasledovania, bude jej musieť byť priznané postavenie utečenca [...]. Skutočnosť, že by sa mohla **vyhnúť riziku** tým, že by sa vzdala niektorých náboženských úkonov, **nie je v zásade relevantná.**

[O]bava žiadateľa z prenasledovania je oprávnená vtedy, ak príslušné orgány s ohľadom na osobnú situáciu žiadateľa zastávajú názor, že je dôvodné sa domnievať, že po jeho návrate do jeho krajiny pôvodu bude vykonávať náboženské úkony, ktoré ho vystavia skutočnému riziku prenasledovania. Pri individuálnom posudzovaní žiadosti o získanie

⁽³³⁾ SDEÚ, 2012, *Y a Z*, op. cit. pozn. č. 16.

⁽³⁴⁾ SDEÚ, 2012, *Y a Z*, op. cit. pozn. č. 16.

postavenia utečenca uvedené orgány od žiadateľa nemôžu odôvodnene požadovať, aby sa týchto svojich náboženských úkonov vzdal.

SDEÚ, *Y a Z*, body 79 a 80 (zvýraznenia doplnené) ⁽³⁵⁾

Dôkladné preskúmanie všetkých uvedených aspektov počas pohovoru je preto veľmi dôležité (pozri kapitolu 4 „Bežne sa vyskytujúce žiadosti o azyl na základe náboženstva“).

1.3.3. Vnucovanie náboženskej konformity

Okrem zasahovania do náboženských presvedčení a praktík môže byť prenasledovanie aj to, že je niekto nútený sledovať alebo dodržiavať určité náboženské správanie, ktoré je v rozpore s vlastnými presvedčeniami ⁽³⁶⁾. Vynucovanie náboženskej konformity môže mať rôzne podoby, od zamerania sa len na vonkajšie správanie osoby (t. j. pokiaľ osoba formálne dodržiava dominantné pravidlá na verejnosti, prenasledovateľ sa na ňu nezameria) až po rušivejšie činy, ako je aktívne požadovanie, aby sa osoba zriekla svojej viery, až po donucovanie konvertovať na propagované náboženstvo.

Donucovanie osôb k dodržiavaniu určitých náboženských pravidiel sa nemusí nevyhnutne vzťahovať na konanie určitých štátnych orgánov alebo skupín proti príslušníkom iných náboženstiev. K nátlaku môže dôjsť aj vtedy, keď sa náboženské spoločenstvá zameriavajú na svojich vlastných členov, aby im vnútili určité náboženské praktiky alebo správanie ⁽³⁷⁾. To, či tento druh donucovania predstavuje prenasledovanie, bude závisieť od každého jednotlivého prípadu.

Každá spoločnosť si vyžaduje určitú úroveň súladu so zavedenými zvyklosťami. Preto by sa povinnosť dodržiavať určité náboženské praktiky, ktoré sú v krajine pôvodu obvyklé a vo všeobecnosti nevedú k závažnému porušeniu základných práv (napr. nejesť na verejnosti počas ramadánu v krajine s moslimskou väčšinou), nepovažovala za prenasledovanie.

1.3.4. Pripisovaná náboženská príslušnosť alebo pripisované odpadlivosť

Pri skúmaní žiadostí o azyl je hľadisko prenasledovateľa rovnako dôležité ako hľadisko žiadateľa, dokonca môže byť ešte dôležitejšie než hľadisko žiadateľa, aby sa určilo, či je náboženstvo dôvodom prenasledovania ⁽³⁸⁾. V niektorých prípadoch môže aktér prenasledovania žiadateľovi nesprávne alebo nepravdivo pripísať určité náboženské charakteristiky alebo odpadlivosť ⁽³⁹⁾. V žiadostiach na základe náboženstva a žiadostiach na základe konvertovania existuje riziko, že posúdenie sa zameriava výlučne na dôveryhodnosť údajnej náboženskej príslušnosti žiadateľa, a teda sa prehliada otázka priradennej náboženskej

⁽³⁵⁾ SDEÚ, 2012, *Y a Z*, op. cit. pozn. č. 16.

⁽³⁶⁾ Gunn, T. J., *The complexity of religion and the definition of "religion" in international law* (Zložitost náboženstva a definícia „náboženstva“ v medzinárodnom práve), 2003, op. cit. pozn. č. 19, s. 22 – 23.

⁽³⁷⁾ Pozri UNHCR, *Guidelines on International Protection No 6* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 6), 2004, op. cit. pozn. č. 12, s. 5, body 21 – 23. Pokiaľ ide o usmernenia o nútenom konvertovaní, pozri bod 20.

⁽³⁸⁾ Pozri Gunn, T. J., *The complexity of religion and the definition of "religion" in international law* (Zložitost náboženstva a definícia „náboženstva“ v medzinárodnom práve), 2003, op. cit. pozn. č. 19, s. 11 – 14 a 21 – 22.

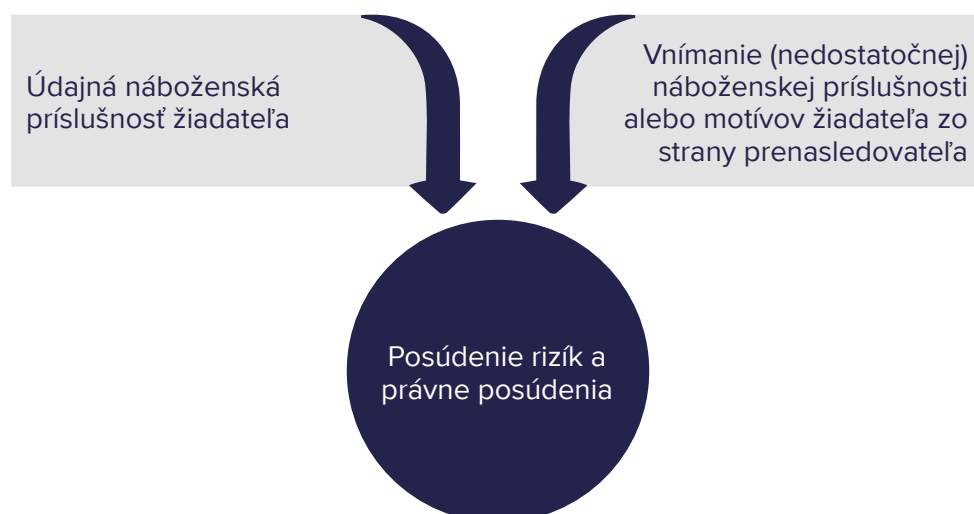
⁽³⁹⁾ V článku 10 ods. 2 QD (v prepracovanom znení) sa stanovuje, že „pri posudzovaní, či žiadateľ má oprávnenú obavu z prenasledovania, je nepodstatné, či má žiadateľ skutočne takú rasovú, náboženskú, národnú, sociálnu alebo politickú charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takáto charakteristika je prisudzovaná žiadateľovi aktérom prenasledovania.“

príslušnosti a spôsob, akým prenasledovateľ vníma správanie alebo motívy žiadateľa. To môže viesť k nepresnostiam v posúdeniach rizík a právnych posúdeniach.

Úradníci poverení prípadmi by nemali skúmať len to, či žiadateľ alebo skupina, do ktorej patria, má charakteristiky, presvedčenie alebo praktiky „náboženstva“; mali by sa zamerať aj na vnímanie žiadateľa zo strany prenasledovateľa. Niektoré skupiny sa nemusia označovať za náboženské. Napriek tomu sa k nim prenasledovateľ môže správať, akoby boli nábožensky založené, a tak sa môžu stať terčom činov, ktoré sa rovnajú náboženskému prenasledovaniu⁽⁴⁰⁾. Preukázanie úprimnosti vierovyznania, identity a/alebo určitého spôsobu života nemusí byť nevyhnutne relevantné v prípade, keď prenasledovateľ implikuje alebo pripisuje náboženské vyznanie, vieru alebo prax jednotlivcovi alebo skupine⁽⁴¹⁾. Okrem toho motívy prenasledovateľa môžu byť náboženské, zatiaľ čo žiadateľ si svoje presvedčenie, identitu alebo spôsob života nespája s náboženstvom alebo si nie je vedomý, že ich možno takto vnímať. Preto bez ohľadu na to, či sa náboženská príslušnosť žiadateľa považuje za dôveryhodnú a bez ohľadu na to, či žiadateľ tvrdí, že má náboženské presvedčenie, treba systematicky preskúmať vnímanie motívov a náboženskej príslušnosti žiadateľa, ako aj neexistenciu náboženskej príslušnosti, s cieľom vykonať presné posúdenie rizika.

Obrázok 3. Pripisovaná náboženská príslušnosť alebo pripisované odpadlivosť

Existuje niekoľko dôvodov, prečo by sa žiadateľovi mohla pripísať určitá náboženská príslušnosť alebo odpadlivosť od viery, a to napriek tomu, že tvrdí, že to tak nie je. Prenasledovateľ môže napríklad spájať žiadateľa s určitým náboženstvom z dôvodu jeho etnickej príslušnosti, mena, sociálnych interakcií (napr. blízkych priateľov patriacich k tomuto náboženstvu), školy alebo pracoviska, ktoré navštevuje, alebo miesta bydliska (napr. štvrti obývanej najmä určitou náboženskou skupinou).

Okrem toho úkony, ktoré pre žiadateľa nemajú náboženský význam, napríklad návšteva školy alebo sledovanie futbalového zápasu, môže prenasledovateľ (napr. niektoré fundamentalistické skupiny) považovať za vzburu proti špecifickým náboženským normám alebo pravidlám, ktoré chce uložiť. V týchto prípadoch je zohľadnenie vnímania prenasledovateľa rozhodujúce na posúdenie rizika predmetnej žiadosti o azyl. Usmernenie o tom, ako preskúmať vnímanie aktéra prenasledovania, sa nachádza v oddiele 2.3.1 „Skúmanie náboženskej príslušnosti“.

⁽⁴⁰⁾ Gunn, T. J., *The complexity of religion and the definition of "religion" in international law* (Zložitost náboženstva a definícia „náboženstva“ v medzinárodnom práve), 2003, op. cit. pozn. č. 20, s. 21.

⁽⁴¹⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection No 6* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 6), 2004, op. cit. pozn. č. 12, bod 9.

1.3.5. Diskriminácia na základe náboženskej príslušnosti

Žiadatelia sa môžu obávať diskriminácie na základe náboženskej príslušnosti. Táto diskriminácia sa môže prejavovať v oblastiach, ktoré nesúvisia s náboženstvom, ako sú zamestnanosť, zdravotná starostlivosť, vzdelávanie a sociálne služby. Úradníci poverení prípadmi budú musieť v každom jednotlivom prípade preskúmať, či tieto kumulované akty diskriminácie majú podobný účinok ako závažné porušenie ľudských práv v súlade s článkom 9 ods. 1 písm. b) QD (v prepracovanom znení).

1.3.6. Neprimeraný účinok neutrálnych zákonov

Ďalšia forma prenasledovania na základe náboženstva môže vyplývať zo situácie, keď sa zdánlivo neutrálne zákony uplatňujú na všetkých občanov (a teda na všetky náboženské skupiny), ale praktický vplyv má neprimeraný účinok najmä na jednu náboženskú skupinu ⁽⁴²⁾. Skutočnosť, že zákon sa vzťahuje na všetkých občanov rovnakým spôsobom, nezbavuje štát povinnosti posúdiť, aký vplyv bude mať zákon na každú časť jeho obyvateľstva. Príkladom je povinná vojenská služba, ktorá sa vzťahuje na všetkých občanov (zvyčajne mužov) určitého veku bez toho, aby sa zohľadnilo osobitné postavenie osôb, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia. Pozri oddiel 4.4.3 „Výhrada vo svedomí z dôvodov náboženského vyznania“ pre podrobnejšiu diskusiu o tejto téme.

1.3.7. Aktéri prenasledovania

Páchateľmi prenasledovania na základe náboženstva môžu byť štátni aj neštátni aktéri vrátane ozbrojených skupín, náboženských skupín, politických strán, rodiny žiadateľa, klanov alebo dokonca celej spoločnosti. Úloha štátu ako aktéra prenasledovania môže mať rôzne formy. Štáty môžu aktívne prenasledovať alebo kriminalizovať určité náboženstvá, odpadlivosť alebo nedodržiavanie pravidiel oficiálneho náboženstva štátu. Môžu zavádzať zákony, ktoré priamo alebo nepriamo diskriminujú konkrétne náboženské skupiny. Môžu tiež podnecovať prenasledovanie alebo tolerovať prenasledovanie určitých náboženských skupín v spoločnosti.

1.3.8. Absencia štátnej ochrany z dôvodu náboženstva

Prenasledovanie na základe náboženstva môže vzniknúť aj vtedy, keď orgány nie sú ochotné poskytnúť ochranu osobe z dôvodu jej náboženskej príslušnosti. Je to tak napríklad v prípade, keď polícia odmietne poskytnúť pomoc osobe v nebezpečenstve z dôvodu jej náboženského vyznania ⁽⁴³⁾.

1.4. Výzvy spojené s dôvodom náboženského vyznania

Okrem výziev spojených so samotným pojmom náboženstva a s rôznymi formami prenasledovania na základe náboženstva môžu k zložitosti žiadostí na základe náboženstva potenciálne prispieť aj iné faktory. Cieľom tohto oddielu je poskytnúť usmernenia o tom, ako riešiť tieto osobitné výzvy.

⁽⁴²⁾ Pozri Gunn, T. J., *The Complexity of Religion in Determining Refugee Status* (Zložitost náboženstva pri určovaní postavenia utečenca), 2002, op. cit. pozn. č. 19, s. 31 – 33.

⁽⁴³⁾ V článku 9 ods. 3 QD (v prepracovanom znení) sa uvádza, že musí existovať spojenie medzi dôvodmi a činmi prenasledovania alebo stav, keď chýba ochrana proti takýmto činom.

Obrázok 4. Výzvy, ktoré sa bežne vyskytujú pri žiadostiach o azyl na základe náboženstva**1.4.1. Náboženská rozmanitosť**

Náboženské praktiky, tradície alebo viera môžu byť rôznorodé a líšiť sa od jedného náboženského vyznania k druhému alebo od jednej krajiny či regiónu k druhému. Často sú tiež vzájomne prepojené. Z toho dôvodu môže vyhľadávanie informácií o krajine pôvodu (COI) pre konkrétne situácie predstavovať ďalšie výzvy. Napríklad rôzne denominácie v rámci protestantských cirkví vyznávajú rôzne viery a praktiky (napr. baptistické a letničné denominácie nepraktizujú krst detí). Podobne v niektorých krajinách subsaharskej Afriky sa synkretické kombinácie kresťanstva a animizmu často spájajú s tradičnými animistickými vierami a rituálmi, ktoré sú pre hlavné (západné) kresťanské cirkvi neznáme. V islame majú kongregácie, ktoré nasledujú sufizmus, tiež známy ako „islamský mysticismus“, veľmi odlišné chápanie a prístup k náboženstvu v porovnaní s inými formami islamu. Naopak, sunnitské a šiitské súfijské kongregácie môžu mať veľa spoločného. Preto je nevyhnutné prispôbiť každý pohovor konkrétnemu náboženstvu, ktoré je základom žiadosti o azyl (pozri oddiel 2.1.4 „[Ako vám pri príprave môžu pomôcť informácie o krajine pôvodu](#)“).

Pri skúmaní žiadostí o azyl na základe náboženstva môže byť pre úradníkov poverených prípadmi aj náročné dištancovať sa od vlastných (ne)náboženských skúseností alebo od skúseností svojho spoločenstva či krajiny. Úradník poverený prípadom môže mať veľmi odlišné skúsenosti a skúsenosti žiadateľa mu nemusia byť vôbec známe a niekedy sa môžu zdať zvláštne. Pracovník poverený prípadom by preto mal mať na pamäti svoje vlastné predsudky pred pohovorom a počas neho (pozri oddiel 2.1.2 „[Ako sa psychicky pripraviť](#)“).

1.4.2. Výzvy dôveryhodnosti

Žiadosti o azyl na základe náboženstva vyvolávajú, častejšie ako nie, osobitné problémy s dôveryhodnosťou, najmä pokiaľ ide o prípady konvertovania. Žiadatelia môžu v rámci svojej žiadosti o azyl uviesť určité náboženské alebo nenáboženské presvedčenie. Viera človeka je však veľmi abstraktným aspektom jeho duchovného, vnútorného života. Pre úradníkov poverených prípadom môže byť náročné posúdiť dôveryhodnosť takéhoto osobného a nehmotného prvku, keďže nie je možné nahliadnuť do duše človeka.

Okrem toho, v závislosti od profilu žiadateľa sa môžete stretnúť s rôznymi sofistikovanými, ako aj jednoduchými príbehmi. Napríklad, kým niektorí konvertiti vyjadrujú svoju motiváciu len na emocionálnej úrovni a prechádzajú veľmi rýchlym procesom konvertovania, iní môžu prísť s racionálnymi a prepracovanými príbehmi o svojich motívoch a procese, ktorým prešli. Aj keď sa na prvý pohľad môže zdať, že druhá verzia je dôveryhodnejšia, obe môžu byť skutočnými svedectvami konvertovania.

Nemôžete priamo pozorovať pravosť presvedčenia človeka. Vo všeobecnosti musí presvedčenie dosiahnuť určitú úroveň presvedčivosti, vážnosti, súdržnosti a dôležitosti ⁽⁴⁴⁾. Aby ste mohli vykonať primerané posúdenie dôveryhodnosti, mali by ste posúdiť, či a do akej miery boli splnené ukazovatele dôveryhodnosti, pričom zohľadníte individuálne a nepriame faktory, ktoré môžu viesť k skresleniu.

Ukazovatele dôveryhodnosti

- Interná konzistentnosť:
 - dostatočne podrobné a konkrétne informácie,
 - súlad a konzistencia.
- Externá konzistentnosť:
 - súlad s informáciami o krajine pôvodu (COI),
 - súlad s inými dôkazmi.
- Hodnovernosť.

Súvisiaci nástroj agentúry EUAA

V prípade záujmu o ďalšie informácie pozri [*Praktickú príručku: Posudzovanie dôkazov*](#), marec 2015.

Ďalšie výzvy s posúdením dôveryhodnosti predstavujú žiadosti o azyl na základe konvertovania, ktoré sa uskutočnia po tom, ako žiadateľ opustil svoju krajinu pôvodu. Niekedy tieto žiadosti o azyl na základe konvertovania, ktoré vznikli na mieste, teda *sur place*, prichádzajú po zamietnutí prvej žiadosti založenej na inom dôvode. Podrobné informácie o týchto typoch žiadostí nájdete v oddiele 4.1.6 „[Žiadosti *sur place*](#)“.

Okrem toho môžu byť žiadosti založené na prijatí ateizmu alebo úplnom zanechaní náboženstva obzvlášť náročné, pretože zvyčajne nie sú podložené písomnými dôkazmi a nemusia viesť k žiadnym konkrétnym krokom zo strany žiadateľa. Úradníci poverení prípadmi by preto mali mať na pamäti, že v kontexte osobného pohovoru môže byť pre žiadateľa ťažké vysvetliť, ako prešiel k inému ako náboženskému zmysľaniu, rovnako, ako by ste to očakávali od konvertitu na iné náboženstvo (pozri oddiel 4.2 „[Zanechanie svojho náboženstva a prihlásenie sa k ateistickému, agnostickému alebo nenáboženskému systému viery](#)“).

1.4.3. Prekrývanie s inými dôvodmi

Ako to často býva v prípade žiadostí o medzinárodnú ochranu, žiadosti utečencov na základe náboženstva sa môžu prekrývať aj s inými dôvodmi prenasledovania. Úradníci poverení prípadmi by mali mať na pamäti skutočnosť, že dôvod náboženského vyznania môže byť prepojený s rasou, štátnou príslušnosťou, politickým názorom a/alebo príslušnosťou k určitej sociálnej skupine.

⁽⁴⁴⁾ ESLP, *Eweida a iní/Spojené kráľovstvo*, č. 48420/10, 59842/10, 51671/10 a 36516/10, ECLI:CE:ECHR:2013:0115JUD004842010, bod 81.

Obrázok 5. Prekrývanie medzi náboženstvom a inými dôvodmi prenasledovania

Je pozoruhodné, že existuje mnoho spoločenstiev, kde sa náboženstvo a etnická príslušnosť prelínajú a vytvárajú „väčšiu“ identitu. Ak sú terčom prenasledovania takéto etnicko-náboženské skupiny, možno sa nedá rozlíšiť, či ide o prenasledovanie z náboženských či rasových dôvodov alebo dokonca z dôvodov štátnej príslušnosti. Môže to tak byť napríklad v prípade hazárskej (šiitskej) menšiny v Afganistane. V iných situáciách príslušnosť k náboženskej skupine znamená mať špecifické politické názory alebo byť aspoň vnímaný ako človek, ktorý ich má. Tak je to napríklad v prípade, keď je určité náboženské spoločenstvo spojené s odporom voči vládnucej strane (v ktorej môže dominovať iná náboženská skupina). Môže to tak byť napríklad v prípade protestantov v Eritrei. V týchto situáciách sa prenasledovatelia pravdepodobne zamerajú na celé konkrétne náboženské skupiny a určia ich ako hrozbu pre svoju vlastnú identitu alebo politickú ideológiu. Okrem toho môžu existovať prípady, v ktorých sa uplatňujú dôvody náboženstva aj príslušnosti k určitej sociálnej skupine, napríklad v krajinách, v ktorých sú prenasledované dvojčatá obvinené z čarodejníctva. V týchto prípadoch môže k prenasledovaniu dôjsť z náboženských dôvodov, ale mohlo by k nemu dôjsť aj preto, že spoločnosť vníma dvojčatá ako „odlišné“ z dôvodu ich prirodzenej charakteristiky.

Úradníci poverení prípadmi by mali mať na pamäti, že žiadateľ nemusí vedieť povedať, či bol prenasledovaný z dôvodu svojho náboženstva alebo iného z piatich dôvodov prenasledovania. Môže byť na úradníkovi poverenom prípadom, aby určil, ktoré dôvody prenasledovania sú relevantné.

1.4.4. Rodové hľadisko žiadostí o azyl na základe náboženstva

K rodovo motivovanému prenasledovaniu dochádza v dôsledku nerovnej dynamiky moci spojenej s priradenými rodovými rolami na základe biologického pohlavia. Pridelené rodové

roly sú často neoddeliteľne spojené s náboženskými normami. Niektoré náboženstvá zachovávajú a podporujú mimoriadne nerovnomernú dynamiku moci založenú na pohlaví. Napríklad, keď žena neplní svoju pridelenú úlohu, často sa to považuje za odmietnutie podriaďiť sa náboženským kódexom a je potrestaná podľa týchto náboženských kódexov. V dôsledku toho môže mať žena v takejto situácii oprávnenú obavu z prenasledovania z náboženských dôvodov. Relevantné môžu byť požiadavky na obliekanie, obmedzenia pohybu, škodlivé tradičné praktiky (napríklad FGM/C) alebo nerovnaké alebo diskriminačné zaobchádzanie vrátane podrobenia diskriminačným zákonom a/alebo trestaniu. Usmernenia k skúmaniu určitých typov žiadostí, v ktorých sa prelína prenasledovanie na základe pohlavia a náboženstva, sú uvedené v oddiele 4.5 „Rodovo špecifické náboženské prenasledovanie“⁽⁴⁵⁾.

Kapitola 1: kľúčové body, ktoré si treba zapamätať

- Náboženstvo je široký pojem, ktorý sa vzťahuje aj na neteistické a ateistické presvedčenia.
- Náboženstvo môže mať tri aspekty: náboženstvo ako viera, náboženstvo ako spôsob života a náboženstvo ako identita.
- Nie všetky obmedzenia náboženstva sa považujú za prenasledovanie. Niektoré z nich môžu byť oprávnené.
- Porušenie slobody náboženského vyznania sa považuje za prenasledovanie, ak je dostatočne závažné a má významný vplyv na žiadateľa.
- Od žiadateľov nemožno očakávať, že budú skrývať svoje náboženstvo a zdržia sa jeho praktizovania, aby znížili riziko prenasledovania.
- Skrývanie náboženských praktík, ktoré sú predpísané náboženstvom žiadateľa a sú nevyhnutné na zachovanie jeho náboženskej identity, sa môže považovať za prenasledovanie.
- Nútenie ľudí k dodržiavaniu určitých náboženských pravidiel môže v závislosti od miery zasahovania predstavovať prenasledovanie.
- Diskriminácia na základe náboženskej príslušnosti sa môže prejaviť aj v oblastiach, ktoré nesúvisia s náboženstvom, napríklad v zamestnaní a vo vzdelávaní.
- Okrem údajnej náboženskej príslušnosti žiadateľa je potrebné zohľadniť aj perspektívu prenasledovateľa.
- Zákony, ktoré sa zdajú neutrálne, napríklad povinná vojenská služba, môžu mať neprimeraný vplyv na niektoré náboženské skupiny.
- Štáty sa môžu stať aktérmi prenasledovania okrem iného tým, že zavedú zákony, ktoré diskriminujú náboženské skupiny, alebo tolerujú ich prenasledovanie.
- Žiadosti o azyl na základe náboženstva môžu byť obzvlášť náročné na preskúmanie z týchto dôvodov:
 - náboženské presvedčenie a praktiky sa značne líšia,
 - týkajú sa veľmi osobnej a abstraktnej časti života človeka,
 - nie sú vždy podložené listinnými dôkazmi alebo konkrétnymi skutočnosťami,
 - prekrývajú sa s inými dôvodmi prenasledovania,
 - môžu byť prepojené s pohlavím.

⁽⁴⁵⁾ Pozri tiež UNHCR, *Guidelines on International Protection No 1: Gender-related persecution within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 1: Prenasledovanie založené na rodovej príslušnosti v kontexte článku 1 časti A ods. 2 Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 a/alebo jeho Protokolu o právnom postavení utečencov z roku 1967), 2002, HCR/GIP/02/01.

2. Osobný pohovor

Táto kapitola obsahuje osobitné odporúčania o tom, ako pripraviť osobný pohovor, o spôsobe, akým by sa mal pohovor viesť, a o prvkoch, ktoré je potrebné preskúmať v súvislosti so žiadosťami o azyl na základe náboženstva. Identifikované najlepšie postupy a zásady, ktoré zabezpečujú vysokokvalitný pohovor, budú aplikované priamo na body, ktorým treba venovať pozornosť, a praktické príklady, ktoré sú špecifické pre žiadosti o azyl na základe náboženstva.

Súvisiaci nástroj agentúry EUAA

Pokiaľ ide o všeobecnejšie usmernenia o osobnom pohovore, pozri [*Praktickú príručku: Osobný pohovor*](#), december 2014.

2.1. Ako sa pripraviť na pohovor

V nasledujúcich oddieloch poukážeme na to, čomu je potrebné venovať osobitnú pozornosť pri príprave na pohovor so žiadateľmi o azyl na základe náboženstva. Riadna príprava vám umožní zamerať sa na zhromažďovanie informácií, ktoré sú relevantné pre prijatie rozhodnutia o oprávnenosti žiadateľa na medzinárodnú ochranu, a pomôže predísť zbytočne zdĺhavým alebo viacnásobným pohovorom.

2.1.1. Ako vytvoriť bezpečné prostredie na pohovor

Neutralita a dôvernosť sú kľúčovými prvkami pri zabezpečovaní prostredia, v ktorom sa osobný pohovor môže uskutočniť bezpečne.

Štýl oblečenia úradníka povereného prípadom a tlmočníka alebo spôsob zariadenia miestnosti (napr. prítomnosť určitých náboženských alebo filozofických symbolov) môže brániť žiadateľovi v možnosti predložiť svoju žiadosť. Preto by sa mala venovať pozornosť oblečeniu a zariadeniu miestnosti na pohovor, aby sa prejavil profesionálny a neutrálny prístup.

Vždy by sa mala zabezpečiť neutralita a dôvernosť, a to aj v prípade, keď sa pohovor vedie na diaľku. Tlmočníci a úradníci poverení prípadmi by mali mať neutrálnu pozadie obrazovky a mali by byť v priestore, v ktorom je zabezpečená dôvernosť pohovoru (napr. v miestnosti, kde žiadateľa nemôže počuť nikto iný). Viac informácií o tejto téme nájdete v *Praktických odporúčaní k vykonávaniu osobného pohovoru na diaľku* ⁽⁴⁶⁾.

V niektorých prípadoch môžete od žiadateľa dostať žiadosť o tlmočníka určitého pohlavia, z určitej krajiny alebo regiónu, alebo dokonca určitého náboženstva. Žiadosti o tlmočníkov rovnakého pohlavia sú výslovne upravené v smernici o konaní o azyle (v prepracovanom znení) [APD (prepracované znenie)]. Žiadosti o tlmočníka rovnakého pohlavia by mali byť vždy, ak je to možné, splnené, pokiaľ nemá určujúci orgán dôvod domnievať sa, že je táto žiadosť

⁽⁴⁶⁾ Úrad EASO, *Praktické odporúčania k vykonávaniu osobného pohovoru na diaľku*, máj 2020.

založená na dôvodoch, ktoré nesúvisia s ťažkosťami na strane žiadateľa týkajúcimi sa uviesť dôvody svojej žiadosti úplným spôsobom ⁽⁴⁷⁾.

Možnosť vyhovieť žiadostiam o tlmočníka alebo osoby vedúcej pohovor s konkrétnym náboženstvom však nie je v APD (v prepracovanom znení) osobitne stanovená. Majte na pamäti, že takéto žiadosti podávajú žiadatelia, ktorí sa často obávajú, že ich výpovede nebudú presne tlmočené, alebo ktorí si môžu spájať tlmočníka s aktérom prenasledovania, a preto sa necítia uvoľnene, keď hovoria o svojej žiadosti.

Keďže vyhovenie takýmto žiadostiam nie je povinné a vo vnútroštátnom kontexte nie vždy možné, vždy by ste mali žiadateľa v čo najväčšej miere ubezpečiť, že v konaní o azyle je tlmočník neutrálny, odborne vyškolený a jeho jedinou úlohou je úplne a presne preložiť rozhovor medzi úradníkom povereným prípadom a žiadateľom. Takéto žiadosti sa potom môžu posudzovať v každom jednotlivom prípade s cieľom umožniť žiadateľovi predložiť svoje tvrdenia komplexným spôsobom.

2.1.2. Ako sa psychicky pripraviť

Psychická príprava pred pohovorom o žiadosti o azyl na základe náboženstva vám umožní zvládnuť obsah pohovoru a situáciu čo najlepšie.

✓ Uvedomujte si svoje vlastné kultúrne a (ne)náboženské hľadiská.

Pri posudzovaní náboženstva ako dôvodu prenasledovania je obzvlášť dôležité, aby si úradník poverený prípadom uvedomoval svoje vlastné kultúrne a náboženské alebo nenáboženské hľadisko. Jedným z hlavných rizík pri posudzovaní žiadostí o azyl na základe náboženstva je, že úradník poverený prípadom si ako referenčný bod osvoji svoje vlastné vnímanie alebo skúsenosti s náboženstvom.

Spôsob, akým žiadatelia prežívajú svoje náboženstvo, premýšľajú o ňom alebo sa o ňom vyjadrujú, sa môže líšiť. Zatiaľ čo niektoré príbehy môžu byť podrobné a racionálne, iné môžu byť jednoduché a založené na osobných pocitoch. Vždy by ste si mali uvedomovať svoje vlastné možné predsudky v tejto súvislosti a mať otvorenú myseľ. Malo by sa zabrániť vyvodzovaniu záverov výlučne na základe vašich vlastných náboženských alebo kultúrnych skúseností. To je ešte dôležitejšie, ak úradník poverený prípadom patrí k rovnakému náboženstvu ako žiadateľ, pretože to môže u úradníka povereného prípadom vyvolať falošný pocit, že pozná predmet alebo príbeh žiadateľa.

✓ Uvedomujte si zložitost náboženstva, náboženských presvedčení a praktík.

Je nevyhnutné uvedomiť si, že náboženstvo je komplexný pojem a že existuje mnoho rôznych spôsobov, ako ho možno prežívať alebo vnímať. Dávajte pozor, aby ste nezovšeobecňovali konkrétne zistenia o COI. Musíte si zachovať otvorenú myseľ a uvedomovať si, že náboženské praktiky, tradície a presvedčenia sa môžu výrazne líšiť od jednej náboženskej denominácie k druhej, ale aj v rámci krajín, regiónov a dokonca spoločenských.

✓ Pripustite, že kultúrna dynamika založená na náboženstve môže mať vplyv na pohovory.

Musíte preskúmať niektoré dynamiky, ktoré by mohli mať vplyv na pohovor. Žiadatelia môžu napríklad vnímať úradníka povereného prípadom alebo tlmočníka ako zástupcu svojho novoprijatého náboženského vyznania a nadmerne sa spoliehať na ich pochopenie. Naopak, žiadateľ môže vnímať úradníka povereného prípadom alebo tlmočníka ako príslušníka svojho predchádzajúceho náboženstva a môže voči nim

⁽⁴⁷⁾ Článok 15 ods. 3 písm. c) APD (v prepracovanom znení).

prechovávať obavy alebo dokonca nepriateľské pocity. Takéto zaujatosti tak zo strany žiadateľa, ako aj zo strany úradníka povereného prípadom môžu brániť otvorenej komunikácii a mať negatívny vplyv na pohovor. V tejto súvislosti pozri tiež oddiel 2.1.6 „Ako pripraviť tlmočníka“.

- ✓ **Majte odôvodnené očakávania, pokiaľ ide o teoretické vedomosti žiadateľa o jeho náboženstve.**

Napokon, počas pohovoru môže byť lákavé zamerať sa na teoretické vedomosti žiadateľa o jeho náboženstve. Znalosti možno skutočne považovať za hmatateľný, a teda jednoduchší prvok na skúmanie. Očakávania týkajúce sa vedomostí žiadateľa o jeho náboženstve by však mali byť primerané a mali by zohľadňovať nielen úroveň vzdelania žiadateľa, ale aj spôsob, akým sa týkajú jeho náboženstva. Pozri tiež oddiel 2.3.1 „Skúmanie náboženskej príslušnosti“.

Psychická príprava na osobné pohovory na základe náboženstva

- Prežívanie náboženstva je veľmi individuálna záležitosť a existuje mnoho rôznych spôsobov, ako môže jednotlivec vyjadriť svoje náboženské presvedčenie (pozor, aby ste neprijali vlastnú skúsenosť s náboženstvom ako referenčný bod).
- Náboženské presvedčenia a praktiky sú rôzne, a to aj v rámci jedného náboženstva alebo denominácie (vyhnite sa všeobecným predpokladom o určitom náboženstve).
- Kultúrna dynamika založená na náboženstve môže mať vplyv na pohovor.
- Očakávania týkajúce sa znalostí náboženstva žiadateľa musia byť primerané.

2.1.3. Ako sa oboznámiť s individuálnym prípadom

Hlavným zdrojom informácií o žiadateľovi pred pohovorom je spis prípadu. Povaha a množstvo informácií dostupných v spise pred osobným pohovorom bude závisieť od vnútroštátneho usporiadania, najmä pokiaľ ide o registráciu a možnosť žiadateľa predložiť dokumenty ešte pred svojím osobným pohovorom.

Príslušné informácie možno nájsť v dokumentoch, ako sú formuláre žiadostí o azyl, registračné spisy, správy z registračných pohovorov, akékoľvek iné písomné vyhlásenia a podporné dokumenty. Informácie týkajúce sa náboženstva, ktoré sa nachádzajú v spise, môžu byť explicitné, ale môžu mať aj podobu indikácií, ktoré môžu náboženskú príslušnosť žiadateľa naznačovať.

Príklady priamych informácií o náboženskej príslušnosti žiadateľa

- **Vyhlásenia žiadateľa o jeho náboženskej príslušnosti.**
- **Doklady totožnosti a doklady o občianskom stave.**

V niektorých krajinách súčasné alebo predchádzajúce preukazy totožnosti uvádzajú náboženstvo držiteľa. V prípade žiadateľov pochádzajúcich z krajín, v ktorých osobné záležitosti spravujú náboženské inštitúcie, sa môže v občianskoprávnej dokumentácii, ako je rodný a sobášny list, uvádzať aj náboženská príslušnosť. Okrem toho iné druhy dokumentov, ktoré sa nachádzajú v spise, sa môžu priamo týkať „náboženského života“ žiadateľa (napr. osvedčenia o krste a náboženskej činnosti).

Príklady nepriamych informácií o náboženskej príslušnosti žiadateľa

- **Meno žiadateľa.**

V krajinách, kde sú niektoré mená jasne spojené s jednou alebo druhou náboženskou skupinou, môže meno žiadateľa alebo jeho rodinných príslušníkov potenciálne naznačovať jeho náboženské pozadie.

- **Miesto narodenia alebo bydliska.**

Informácie o tom, kde sa žiadateľ narodil a kde on alebo väčšina jeho rodiny žije alebo kde žila v krajine pôvodu, môžu poskytnúť možné signály o náboženskej príslušnosti. To platí pre oblasti (napr. štvrte, mestá, provincie), o ktorých je známe, že sú obývané najmä alebo výlučne určitými náboženskými skupinami.

- **Doterajšie vzdelanie.**

Žiadateľ môže uviesť, že sa vzdelával v náboženských inštitúciách (napr. v koranických školách, parochiálnych školách). Treba však poznamenať, že v niektorých krajinách môžu rodičia posilať svoje deti do škôl spojených s náboženstvom, ktoré sa líši od ich vlastného, jednoducho preto, že vzdelávanie má vyššiu kvalitu.

Prezeranie spisu s cieľom nájsť informácie relevantné z hľadiska náboženstva je užitočné nielen na prispôbenie pohovoru konkrétnej náboženskej príslušnosti žiadateľa vrátane jeho miestneho kontextu, ale aj na to, aby ste mohli určiť možné nezrovnalosti alebo rozpory, ktoré je potrebné preskúmať počas pohovoru. Žiadateľ napríklad tvrdí, že v krajine pôvodu konvertoval z islamu na kresťanstvo, ale jeho sobášny list je vydaný súdom šaría a ukazuje, že žiadateľ sa po svojom údajnom konvertovaní oženil s moslimkou.

Okrem spisu sa môžete na pohovor pripraviť vyhľadaním relevantných informácií o náboženskej príslušnosti žiadateľa, jeho náboženských aktivitách, rodinnom zázemí a komunikácii s rodinnými príslušníkmi alebo inými relevantnými osobami, a to nahliadnutím do otvorených profilov žiadateľa na sociálnych sieťach (napr. na Facebooku alebo Instagrame) alebo iných informácií z otvorených zdrojov. Vyhľadávanie v sociálnych médiách by sa malo vykonávať s ohľadom na súkromie jednotlivca, to znamená, že vyhľadávanie by sa malo obmedziť na to, čo je absolútne nevyhnutné na získanie informácií, ktoré sú relevantné pre daný prípad, a mali by sa pritom rešpektovať platné pravidlá ochrany údajov (všeobecné nariadenie o ochrane údajov ⁽⁴⁸⁾ a vnútroštátne pravidlá o ochrane údajov).

Nezabudnite, že všetky zistenia získané počas prípravy pohovoru sa musia považovať za indície, ktoré treba ďalej preskúmať v priebehu pohovoru. K pohovoru by sa vždy malo pristupovať s otvorenou myslou.

2.1.4. Ako vám pri príprave môžu pomôcť informácie o krajine pôvodu

Využívanie informácií o krajine pôvodu nie je nevyhnutné len pri príprave osobného pohovoru, ale naďalej zohráva významnú úlohu počas pohovoru a po ňom, pri príprave rozhodnutia o žiadosti o medzinárodnú ochranu.

Vzhľadom na rôznorodosť náboženských praktík, tradícií a viery je dôležité, aby mal úradník poverený prípadom prístup k spoľahlivým, presným, aktuálnym informáciám špecifickým pre danú krajinu/región.

⁽⁴⁸⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016).

Súvisiaci nástroj agentúry EUAA

Viac informácií o používaní informácií o krajine pôvodu úradníkmi poverenými prípadmi nájdete v Praktickej príručke o využívaní informácií o krajine pôvodu úradníkmi poverenými prípadmi na preskúmanie žiadostí o azyl, december 2020 ⁽⁴⁹⁾.

Nasledujúci nevyčerpávajúci zoznam otázok môže byť osobitne významný pri žiadostiach o azyl na základe náboženstva v závislosti od krajiny pôvodu a profilu žiadateľa.

Príklady relevantných otázok pre skúmanie COI

- Aké je náboženské zloženie krajiny pôvodu žiadateľa (t. j. demografické a geografické rozloženie náboženských skupín)?
- Má krajina pôvodu žiadateľa oficiálne štátne náboženstvo?
- Existujú osobitné právne predpisy, ktorými sa upravuje náboženstvo žiadateľa?
- Aký je stav náboženskej slobody v krajine pôvodu žiadateľa? Existujú zákony, ktoré zasahujú do slobody náboženského vyznania?
- Ak je náboženstvo žiadateľa menšinovým náboženstvom, je formálne uznané? Aké je postavenie žien, mužov a detí v rámci náboženstva? Aká je situácia detí narodených z manželstiev osôb s rôznymi náboženstvami?
- Líši sa štátna ochrana poskytovaná mužom a ženám patriacim k určitej náboženskej skupine? Ak áno, v akom ohľade a v akom rozsahu?
- Aké sú demografické trendy týkajúce sa konkrétnej náboženskej skupiny v krajine pôvodu (napr. došlo k významnému vývoju, ako sú migračné pohyby z krajiny pôvodu alebo konkrétnej oblasti)? Znížil sa počet prívržencov konkrétnej náboženskej skupiny?
- Aké sú charakteristiky náboženstva žiadateľa v krajine pôvodu (štruktúra, miesta bohoslužieb, divízie a príslušnosti, presvedčenia, náboženské vzdelávanie, oslavy, známe udalosti, používaná terminológia atď.)?
- Ako sa vníma náboženská príslušnosť žiadateľa v jeho krajine pôvodu z pohľadu štátu a/alebo iných dominantných skupín?
- Existujú správy o diskriminácii príslušníkov náboženskej skupiny alebo správy o násilí či iných formách zlého zaobchádzania?
- Dostávajú prívrženci náboženskej skupiny žiadateľa ochranu od štátu?
- Ak informácia o COI naznačuje, že príslušníci určitých náboženských skupín sú terčom útokov z dôvodu ich náboženskej príslušnosti, najmä zo strany neštátnych aktérov, existuje časť krajiny pôvodu, kde príslušníci tejto náboženskej skupiny žijú v bezpečí? Ide o ukazovateľ potenciálnej alternatívy vnútroštátnej ochrany (IPA)?

(a) Obmedzenia informácií o krajine pôvodu, ktoré sa týkajú žiadostí o azyl na základe náboženstva

Napriek významu informácií o COI na účely posúdenia žiadosti si vždy musíte uvedomovať jej obmedzenia. Samotná informácia o COI je len zriedka rozhodujúca, pokiaľ ide o opodstatnenosť konkrétnej žiadosti o azyl, a zvyčajne nemôže poskytnúť informácie o všetkých aspektoch prípadu.

⁽⁴⁹⁾ Úrad EASO, *Practical guide on the use of country of origin information by case officers for the examination of asylum applications* (Praktická príručka úradu EASO o využívaní informácií o krajine pôvodu úradníkmi poverenými prípadmi na preskúmanie žiadostí o azyl), december 2020.

Informácie o COI, ktoré máte k dispozícii v konkrétnom prípade, nemusia byť špecifické pre danú krajinu, región alebo spoločenstvo alebo môžu byť neaktuálne, napríklad keď sa situácia v krajine pôvodu počas konfliktu rýchlo mení. Musíte tiež vziať do úvahy, že obava žiadateľa z prenasledovania môže byť veľmi špecifická pre jednotlivca a nemusí sa odzrkadliť vo všeobecnej situácii v krajine pôvodu. Takisto je dôležité uvedomiť si, do akej miery sú zdokumentované informácie o konkrétnej téme v konkrétnej krajine pôvodu. Obmedzenia alebo ťažkosti pri podávaní správ v krajine pôvodu môžu obmedziť dostupnosť informácií o konkrétnej veci; to by sa malo vždy zohľadniť. Napokon, vždy majte na pamäti, že aj keď v dostupných informáciách o krajine pôvodu nie sú určité skutočnosti uvedené, neznamená to, že neexistujú alebo sa nestali.

(b) Zdroje relevantné pre žiadosti o azyl na základe náboženstva

Vo všeobecnosti možno príslušné informácie o COI získať z rôznych portálov/databáz, ako sú portály/databázy národných jednotiek COI, portálu agentúry EUAA o COI ⁽⁵⁰⁾, európskej siete COI ⁽⁵¹⁾, refworld ⁽⁵²⁾ a reliefWeb ⁽⁵³⁾.

Pri príprave, skúmaní a posudzovaní žiadostí o azyl na základe náboženstva môžu byť užitočné mnohé zdroje zamerané na náboženskú slobodu. Neúplný zoznam takýchto zdrojov je uvedený nižšie.

Osobitný spravodajca OSN pre slobodu náboženského vyznania alebo viery: Osobitný spravodajca je nezávislý expert vymenovaný Radou OSN pre ľudské práva s mandátom identifikovať prekážky pri uplatňovaní práva na slobodu náboženského vyznania alebo viery a poskytovať odporúčania členským štátom a iným zainteresovaným stranám. Na tento účel sa každý rok uverejňujú výročné správy s iným tematickým zameraním ⁽⁵⁴⁾.

Medzinárodné správy ministerstva zahraničných vecí USA o náboženskej slobode:

Ministerstvo zahraničných vecí USA každoročne uverejňuje správy o „stave náboženskej slobody, vládnych politikách porušujúcich náboženské presvedčenie a praktiky skupín, náboženských vyznaní a jednotlivcov a politikách USA podporujúcich náboženskú slobodu takmer v každej krajine a na každom území na svete“ ⁽⁵⁵⁾.

Správy ministerstva zahraničných vecí USA o dodržiavaní ľudských práv v jednotlivých krajinách:

Ministerstvo zahraničných vecí USA uverejňuje výročné správy o dodržiavaní ľudských práv v jednotlivých krajinách, ktoré „sa týkajú medzinárodne uznávaných individuálnych, občianskych, politických a zamestnaneckých práv, ako sú stanovené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a v iných medzinárodných dohodách“ ⁽⁵⁶⁾.

Ľudské práva bez hraníc: Táto nezávislá mimovládna organizácia, ktorá nie je spojená so žiadnym systémom náboženstva alebo viery, uverejňuje podporné dokumenty a správy okrem

⁽⁵⁰⁾ Portál EUAA o COI (<https://coi.euaa.europa.eu/>).

⁽⁵¹⁾ <https://www.ecoi.net/>.

⁽⁵²⁾ Refworld (<https://www.refworld.org/>). Upozorňujeme, že UNHCR už nie je hostiteľom produktov COI na platforme refworld.

⁽⁵³⁾ ReliefWeb (<https://reliefweb.int/>).

⁽⁵⁴⁾ Úrad vysokého komisára OSN pre ľudské práva, „Výročné správy – osobitný spravodajca pre slobodu náboženského vyznania alebo viery“ (<https://www.ohchr.org/en/issues/freedomreligion/pages/annual.aspx>).

⁽⁵⁵⁾ Ministerstvo zahraničných vecí USA, „Medzinárodné správy o slobode náboženského vyznania“ (<https://www.state.gov/international-religious-freedom-reports/>).

⁽⁵⁶⁾ Ministerstvo zahraničných vecí USA, „Správy o jednotlivých krajinách týkajúce sa postupov v oblasti ľudských práv“ (<https://www.state.gov/reports-bureau-of-democracy-human-rights-and-labor/country-reports-on-human-rights-practices>).

iného o slobode náboženského vyznania a viery. Prevádzkuje tiež databázu relevantných správ usporiadaných podľa krajín, v ktorej sa zhromažďujú informácie z rôznych externých zdrojov ⁽⁵⁷⁾.

Forum 18: Táto kresťanská nezisková organizácia poskytuje špecializovaný spravodajský servis a pravidelné správy a komentáre o porušovaní slobody viery v Strednej Ázii, Rusku, na južnom Kaukaze, v Bielorusku a príležitostne aj v Turecku ⁽⁵⁸⁾.

Open Doors: ide o kresťanskú organizáciu s pobočkami v jednotlivých krajinách. Podporuje prenasledovaných kresťanov na celom svete poskytovaním Biblie, odbornej prípravy, praktickej podpory a obhajoby ⁽⁵⁹⁾. Cieľom organizácie Open Doors je tiež zvýšiť informovanosť o prenasledovaní kresťanov a vedie „svetový zoznam sledovaných osôb“, ktorý poskytuje „ročný prehľad krajín, v ktorých kresťania čelia najväčšiemu prenasledovaniu“.

2.1.5. Ako vám môžu pomôcť usmernenia pre jednotlivé krajiny

Usmernenia pre jednotlivé krajiny vám môžu pomôcť nasmerovať vašu pozornosť na kľúčové otázky, o ktoré ide, a podľa toho prispôbiť stratégiu pohovoru.

Okrem akýchkoľvek dostupných vnútroštátnych usmernení pre jednotlivé krajiny by mal úradník poverený prípadom v súvislosti s príslušnými krajinami nahliadať do dostupných dokumentov s usmerneniami pre jednotlivé krajiny agentúry EUAA ⁽⁶⁰⁾, ako sa uvádza v článku 11 ods. 3 nariadenia o EUAA. Na základe spoločnej analýzy situácie v danej krajine pôvodu, ktorú vypracovali vyšší úradníci z krajín EÚ+, dokumenty s usmerneniami pre jednotlivé krajiny poskytujú usmernenia o tom, ako posúdiť bežne sa vyskytujúce profily (vrátane profilov, ktoré súvisia s dôvodom náboženského vyznania), pokiaľ ide o oprávnenie na medzinárodnú ochranu. V závislosti od krajiny môžu príslušné oddiely zahŕňať témy rúhania, odpadlivosť a konvertovania, profily konkrétnych (etno-)náboženských menšín a ďalšie profily, ktoré sa môžu považovať za profily, ktoré majú opodstatnené obavy z prenasledovania z dôvodov náboženstva (často prepojené s inými dôvodmi, napr. politickým názorom). UNHCR ⁽⁶¹⁾ tiež uverejňuje podobné materiály s usmerneniami pre jednotlivé krajiny, ako sú usmernenia o oprávnenosti a úvahy o medzinárodnej ochrane.

2.1.6. Ako pripraviť tlmočníka

Špecifická terminológia používaná počas pohovorov v prípade žiadostí o azyl na základe náboženstva môže tlmočníkovi spôsobiť ťažkosti pri presnom a nestrannom preklade. Komunikácia s tlmočníkom na tému pohovoru pomáha tlmočníkovi lepšie sa pripraviť na pohovor.

✓ **Vopred informujte tlmočníka o téme pohovoru.**

Poskytnutie niektorých základných informácií o žiadateľovi a povahe jeho žiadosti, ako je vek žiadateľa, jeho zdravotná situácia, údajná náboženská príslušnosť, oblasť pôvodu a jeho obava z prenasledovania, ešte pred začatím osobného pohovoru môže pomôcť

⁽⁵⁷⁾ Human Rights Without Frontiers (Ľudské práva bez hraníc) (<https://hrwf.eu/>).

⁽⁵⁸⁾ Forum 18 (<https://www.forum18.org/forum18.php>).

⁽⁵⁹⁾ Open Doors International (<https://www.opendoors.org>).

⁽⁶⁰⁾ Usmernenia EUAA pre jednotlivé krajiny (<https://euaa.europa.eu/asylum-knowledge/country-guidance>).

⁽⁶¹⁾ Príručky a sprievodcovia UNHCR (<https://www.unhcr.org/search?comid=4a2789926&cid=49aea93ae2&tags=GIP>).

tlmočníkovi psychicky sa pripraviť na svoju úlohu. Cieľom je zabezpečiť plynulejšiu komunikáciu a zabrániť možným nedorozumeniam medzi žiadateľom a tlmočníkom počas osobného pohovoru. Môže tiež pomôcť zabrániť akémukoľvek potenciálnemu konfliktu záujmov, napríklad ak sa žiadateľ a tlmočník navzájom poznajú, pretože navštevujú rovnaké organizácie náboženských menšín v krajine azylu.

- ✓ **Ak to je možné, vopred poskytnite tlmočníkovi terminológiu.**

Ďalšou výhodou informovania tlmočníka o téme pohovoru ešte pred pohovorom je, že tlmočník bude mať možnosť pripraviť sa na konkrétnu terminológiu. Dobrou praxou je poskytnúť tlmočníkovi zoznam relevantných pojmov a definícií (v jazyku osoby vedúcej pohovor alebo, ak je to možné, v oboch jazykoch) týkajúcich sa náboženstva, ktoré je predmetom pohovoru. Tým sa zabezpečí, aby tlmočník mal prístup ku všetkým relevantným pojmom, ktoré by mohli byť významné počas pohovoru. Pozri tiež oddiel 3.2 „Odporúčania pre správu azylových zariadení“. Pojmy relevantné pre žiadosti o azyl na základe náboženstva sú uvedené v oddiele 1.2 „Pojmy relevantné pre žiadosti o azyl na základe náboženstva“.

- ✓ **Zdôrazňujte význam neutrálneho jazyka.**

Tlmočníkovi treba pripomenúť, že je dôležité prekladať otázky osoby vedúcej pohovor a odpovede žiadateľa presne tak, ako sú formulované. Tlmočník by mal tiež dbať na to, aby sa vyhol používaniu slov, ktoré by mohli byť hanlivé a niesť negatívnu konotáciu, ako sú výrazy, ktoré sa bežne nepoužívajú na sebaidentifikáciu (napr. „ateista“ alebo „konvertita“ by sa nemali prekladať ako „neveriaci“ alebo „odpadlík“). Tlmočníkovi by však malo byť jasné, že ak sa žiadateľ uchýli k použitiu slova s negatívnou konotáciou, mal by sa tento výraz samozrejme tak aj preložiť.

2.2. Ako viesť pohovor

Táto časť sa zameriava na aspekty, ktoré sú obzvlášť dôležité pre žiadosti o azyl na základe náboženstva, a mala by sa čítať spolu s *Praktickou príručkou: Osobný pohovor* ⁽⁶²⁾, ktorú dopĺňa. Osobitná pozornosť by sa mala venovať aj deťom a zraniteľným žiadateľom [ďalšie informácie nájdete v nástroji na identifikáciu osôb s osobitnými potrebami ⁽⁶³⁾ a v *Praktickej príručke o najlepšom záujme dieťaťa v azylových konaniach* ⁽⁶⁴⁾].

- ✓ **Budujte vzťah so žiadateľom.**

Budovanie a udržiavanie vzťahu sa považuje za najvplyvnejší faktor na zabezpečenie produktívnych pohovorov. To má osobitný význam v kontexte pohovorov týkajúcich sa náboženstva. Na zabezpečenie neprerušenej komunikácie možno budete musieť vynaložiť ďalšie úsilie na upokojenie žiadateľa.

V niektorých prípadoch môže byť potrebné zdôrazniť zásadu dôvernosti, a to nielen v úvodnej fáze, ale aj počas pohovoru (napr. v prípadoch týkajúcich sa konvertovania). Zdôraznenie zásady neutrality môže byť tiež dôležité na objasnenie toho, že vaše vlastné a tlmočnické osobné názory a (ne)náboženské presvedčenie nijako neovplyvnia posúdenie príslušnej žiadosti.

Dôležité môže byť aj poskytnúť žiadateľovi informácie o slobode náboženského vyznania. Žiadatelia sa totiž môžu obávať možných dôsledkov, ktoré by mohli vyplývať z rozprávania o ich náboženskej príslušnosti. Ak sa zdá, že žiadateľ sa zdráha vyjadriť sa k svojej náboženskej príslušnosti a skúsenostiam, mali by ste zvážiť, že počas celého pohovoru budete opakovať zásadu práva na náboženskú slobodu.

⁽⁶²⁾ V tejto súvislosti obzvlášť dôležitý oddiel 3 *Praktickej príručky: Osobný pohovor*.

⁽⁶³⁾ Úrad EASO, „Nástroj úradu EASO na identifikáciu osôb s osobitnými potrebami“.

⁽⁶⁴⁾ Úrad EASO, *Praktická príručka o najlepšom záujme dieťaťa v azylových konaniach*, 2019.

Príklad informovania žiadateľa o práve na vyjadrenie náboženského presvedčenia

Povedali ste nám, že ste požiadali o medzinárodnú ochranu z dôvodu svojho (ne) náboženského presvedčenia. Kým vás požiadam, aby ste mi o tom povedali viac, je dôležité, aby ste vedeli, že v tejto krajine má každý právo otvorene hovoriť o svojom náboženskom presvedčení. Nikto by nemal byť diskriminovaný, ohrozovaný alebo zneužívaný pre svoje presvedčenie. To znamená, že počas dnešného pohovoru sa môžete otvorene podeliť o svoje skúsenosti, myšlienky a úvahy.

✓ Objasnite význam slov a pojmov.

Takisto je dôležité uvedomiť si, že rovnaké slová môžu mať rôzny význam v rôznych náboženstvách a/alebo denomináciách a môžu sa líšiť v závislosti od náboženskej skúsenosti osoby. Osoba môže napríklad povedať, že „konvertovala na kresťanstvo“ bez toho, aby bola formálne pokrstená. Rovnako by sa mali objasniť potenciálne subjektívne vyhlásenia. Napríklad človek sa môže označiť za „neveriaceho“, ale v skutočnosti tým chce povedať, že verí, ale momentálne jednoducho aktívne nepraktizuje svoje náboženstvo. Preto by ste mali žiadateľa od začiatku pohovoru informovať, že je dôležité vysvetľovať významy príslušných slov a pojmov.

Príklad dôležitosti vysvetlenia relevantných slov

Slová, ktoré používate vy alebo ja, sa možno dajú chápať rôznymi spôsobmi. Preto vás niekedy požiadam, aby ste vysvetlili, čo myslíte pod určitými slovami. Takisto chcem, aby ste mi dali vedieť, ak použijem slová, ktorým nerozumiete.

✓ Použite vlastné slová žiadateľa ako „otvárače dverí“ k relevantným informáciám.

Okrem toho by ste sa mali uistiť, že budete hovoriť o náboženských záležitostiach spôsobom, ktorý bude fungovať ako skutočný „otvárač dverí“ pre žiadateľa s cieľom poskytnúť relevantné informácie. Vaše otázky musia byť formulované spôsobom, ktorý žiadateľa vyzýva, aby vám poskytol viac informácií o danej veci. Formulovanie vašich otázok spôsobom, ktorý je bližší k spôsobu, akým žiadateľ vyjadruje svoje náboženské presvedčenie, môže viesť k produktívnejším odpovediam zo strany žiadateľa.

Dobрым spôsobom, ako to urobiť, je formulovať otázky na základe vlastných slov žiadateľa. Ak napríklad žiadateľ uviedol, že „miluje Ježiša“, môžete sa ho spýtať: „Čo vás priviedlo k láske k Ježišovi?“, a nie: „Vysvetlite, prosím, svoj vzťah ku kresťanstvu.“

✓ Vždy, keď je to možné, používajte otvorené otázky.

Pri skúmaní relevantných tém zistených z voľného rozprávania žiadateľa by ste mali mať na pamäti, že je dôležité začať otvorenými otázkami, aby ste žiadateľovi umožnili poskytnúť informácie o jeho vlastných individuálnych náboženských skúsenostiach alebo praktikách a vysvetliť osobný význam náboženstva pre neho samého.

Príklady otvorených otázok

- Opíšte svoju cestu ku kresťanstvu, od prvej myšlienky, že by ste sa chceli stať kresťanom, až po rozhodnutie konvertovať.
- Opíšte, ako prežívate to, že ste kresťan.
- Povedzte mi, čo pre vás znamená byť kresťanom.
- Vysvetlite, čo pociťujete ako hlavné rozdiely medzi kresťanstvom a islamom.

Ak sa zistí obava týkajúca sa dôveryhodnosti, mala by sa v prvom rade využiť ako príležitosť na ďalšie preskúmanie a objasnenie. Mali by ste to urobiť spôsobom, ktorý povzbudí žiadateľov, aby hovorili pravdu, a zároveň posilníte svoju schopnosť určiť informácie, ktoré nie sú dôveryhodné.

Príklad, ako poskytnúť žiadateľovi príležitosť vysvetliť obavy týkajúce sa dôveryhodnosti

Povedali ste mi, že keď ste prišli do tejto krajiny, rozhodli ste sa konvertovať, a že to, že ste sa stali kresťanom, vám zmenilo život. Požiadali som vás, aby ste poskytli viac informácií o dôvodoch, ktoré vás viedli k tomuto rozhodnutiu. Hovoríte mi však len veľmi málo o svojej motivácii konvertovať. Mohli by ste mi pomôcť pochopiť, prečo mi nemôžete povedať viac?

- ✓ Na konci pohovoru pripomeňte žiadateľovi jeho právo na slobodu náboženského vyznania v hostiteľskej krajine.

Keďže pohovor sa končí, mali by ste sa uistiť, že všetky relevantné témy boli dostatočne preskúmané. Opýtajte sa žiadateľa, či mal možnosť uviesť všetky relevantné informácie, a zvážte zopakovanie informácií o práve otvorene hovoriť o náboženskom presvedčení. Zvážte možnosť informovať žiadateľa, že ak sa v krajine pobytu stretne s diskrimináciou, vyhrážkami alebo násilím, môže to oznámiť polícii alebo v prijímacom centre. Poskytnite relevantné informácie o tom, čo sa následne stane, a informácie o možnosti predložiť (ďalšie) podporné dokumenty v súlade s vnútroštátnou praxou a o postupe, ktorý sa má na tento účel dodržať.

2.3. Čo treba preskúmať počas pohovoru

V tomto oddiele sú zhrnuté prvky, ktoré by sa mali vo všeobecnosti preskúmať v rámci osobného pohovoru, s dôrazom na to, čo môže byť obzvlášť dôležité pri skúmaní žiadostí na základe náboženstva. Poskytuje všeobecné usmernenie k podstate pohovoru tým, že vymenúva témy, ktoré sú relevantné pre všetky typy žiadostí na základe náboženstva. Usmernenia k témam, ktoré treba preskúmať v prípade konkrétnych typov žiadostí o azyl na základe náboženstva, sú uvedené v kapitole 4 „Bežne sa vyskytujúce žiadosti o azyl na základe náboženstva“.

V sivých rámčekoch sú uvedené relevantné prvky, ktoré by sa mali preskúmať pri posudzovaní oprávnenosti žiadateľa na medzinárodnú ochranu na základe náboženstva. V rámci každého prvku sú uvedené rôzne príklady relevantných tém. Upozorňujeme, že zoznam nie je úplný. Okrem toho nie všetky navrhované témy budú relevantné v každom jednotlivom prípade a v prípade, že sú relevantné, sa bude rozsah, v akom sa majú preskúmať, v každom jednotlivom prípade líšiť.

Súvisiaci nástroj agentúry EUAA

Všeobecné usmernenia o posudzovaní oprávnenosti na medzinárodnú ochranu nájdete v *Praktickej príručke: Oprávnenie na medzinárodnú ochranu*, apríl 2018 ⁽⁶⁵⁾.

⁽⁶⁵⁾ Úrad EASO, *Praktická príručka: Oprávnenie na medzinárodnú ochranu*, apríl 2018.

2.3.1. Skúmanie náboženskej príslušnosti

Pri väčšine žiadostí založených na náboženstve musíte zhromaždiť relevantné informácie, aby ste zistili (súčasnú alebo bývalú) náboženskú príslušnosť žiadateľa. Patria sem informácie o náboženskom „presvedčení“, „identite“ a „spôsobe života“ žiadateľa v závislosti od toho, ako súvisia s jeho náboženstvom (pozri oddiel 1.2 [„Pojmy relevantné pre žiadosti o azyl na základe náboženstva“](#)).

Vezmite na vedomie, že otázky týkajúce sa povahy náboženského vzťahu žiadateľa boli rozdelené nižšie podľa troch aspektov náboženstva (náboženské presvedčenie, identita a spôsob života). V praxi sa však tieto tri aspekty môžu prekrývať. Náboženskú príslušnosť pomôžu okrem toho počas osobného pohovoru určiť listinné dôkazy o náboženskej príslušnosti.

(a) Znalosti o náboženstve

Ako východiskový bod by ste mali preskúmať, ako žiadateľ chápe svoju vlastnú náboženskú príslušnosť. To vám umožní pochopiť vzťah žiadateľa k jeho náboženstvu, t. j. pochopiť, ktoré aspekty náboženstva (viera, identita, spôsob života) sú pre žiadateľa dôležité. Tieto informácie vám budú slúžiť ako úvod pri skúmaní náboženských aspektov života žiadateľa a pomôžu vám rozhodnúť, ktoré čiastkové témy sú najrelevantnejšie na určenie náboženskej príslušnosti v konkrétnom prípade.

Náboženstvo ako viera

Pri skúmaní náboženskej príslušnosti môžu byť relevantné teoretické vedomosti z náboženskej náuky a učenia v závislosti od profilu žiadateľa. Uvedomte si, že úroveň teoretických vedomostí sa môže značne líšiť v závislosti od žiadateľa a že môže existovať mnoho oprávnených dôvodov, ktoré môžu spôsobiť nedostatok takýchto vedomostí.

Príklady tém na preskúmanie náboženstva ako viery

- Náboženská viera, ktorú žiadateľ vyznáva alebo vyznával, jeho presvedčenie a čo pre neho znamenajú/znamenali.
- Teoretické vedomosti žiadateľa o jeho náboženstve (náboženská náuka vrátane náboženských pravidiel a inštitucionálneho usporiadania).

Náboženstvo ako spôsob života

Okrem teoretických vedomostí sa žiadateľov môžeme pýtať aj na to, ako praktizujú (alebo praktizovali) svoje (bývalé) náboženstvo. Nezabudnite, že rozsah, v akom žiadateľ mohol praktizovať svoje náboženstvo v krajine pôvodu, bude do veľkej miery závisieť od situácie v konkrétnej krajine a od rizík spojených s takýmto praktizovaním.

Príklady tém na preskúmanie náboženstva ako spôsobu života

- Význam náboženstva pre žiadateľa, napríklad čo pre neho znamená/znamenalo, aký význam má alebo malo v jeho každodennom živote a či sa to časom vyvíjalo.
 - Praktizovanie náboženstva, napríklad aké praktiky dodržiavajú alebo nedodržiavajú/dodržiavali alebo nedodržiavali a ako ich praktizujú, či v určitých náboženských inštitúciách, skupinách, v rodine alebo v súkromí.
-

Dávajte pozor, aby ste sa neuspokojili s akýmkoľvek označeniami, ktoré žiadateľ používa. Pokúste sa ich objasniť, pretože niektoré pojmy môžu mať relatívny význam. Napríklad, ak žiadateľ tvrdí, že je „nábožensky založený“, alebo naopak, ak vyjadrí, že nie je, mali by ste sa zistiť, z akých dôvodov sa sám opisuje týmto spôsobom. Prípadne ho môžete požiadať, aby svoje tvrdenia ilustroval na konkrétnych príkladoch. V tejto súvislosti sa môžete žiadateľa opýtať aj to, ako sa môže (mohol) porovnať s inými členmi ich spoločenstva z hľadiska náboženskej praxe.
- Vyučovanie náboženstva, napríklad či navštevoval hodiny náboženstva v škole alebo ako mimoškolskú aktivitu, a čo si z týchto hodín pamätá.
 - Náboženské praktiky, tradície a obrady, ako sú krsty, sobáše alebo náboženské slávnosti, a pocity a spomienky, ktoré sa s nimi spájajú.

Náboženstvo ako identita

Okrem teologických znalostí žiadateľa o jeho náboženstve a praktikách by ste sa mali pýtať na jeho náboženské spoločenstvo vrátane jeho rodiny a širšieho spoločenstva v krajine pôvodu a v prípade potreby aj v krajine azylu.

Príklady tém na preskúmanie náboženstva ako identity

- Náboženský pôvod žiadateľa (napr. pochádza z praktizujúcej alebo nepraktizujúcej rodiny).
- Povaha úlohy, zodpovednosti a činnosti žiadateľa v rámci jeho náboženského spoločenstva.
- Spôsob, akým sa žiadateľ identifikuje so svojím náboženským spoločenstvom v krajine pôvodu a/alebo v krajine azylu.
- Zloženie miestneho náboženského spoločenstva žiadateľa (v krajine pôvodu a/alebo v krajine azylu).
- Znalosť svojho náboženského spoločenstva (vrátane dôležitých historických náboženských udalostí, vodcov svojho spoločenstva, vývoja situácie spoločenstva v priebehu rokov, incidentov z minulosti, pri ktorých bolo náboženské spoločenstvo terčom útoku).

Faktory, ktoré ovplyvňujú žiadateľove vedomosti o náboženstve

Teoretické a praktické vedomosti žiadateľa o jeho náboženstve môžu byť relevantným prvkom na preukázanie dôveryhodnosti jeho bývalej a novej náboženskej príslušnosti. Na schopnosť žiadateľa poskytovať informácie budú mať vplyv všeobecné faktory (napr. vek, úroveň vzdelania). Navyše to, ktoré otázky týkajúce sa vedomostí by ste mali klásť a do akej miery, sa bude líšiť v závislosti od toho, ako žiadateľ prežíval svoje náboženstvo.

Faktory, ktoré vysvetľujú rozdiely v znalostiach žiadateľov o ich náboženstve

- **Dôležitosť náboženstva pre žiadateľa.**

Osoba, ktorá patrí k určitému náboženstvu, lebo sa tak narodila, ale nikdy ho nepraktizovala, nemusí mať nevyhnutne rozsiahle vedomosti o náboženstve. Naopak osoba, ktorá vyrástla v náboženskej rodine, bude môcť hovoriť o náboženstve inak ako niekto, kto vyrástal v nenáboženskej rodine a rozhodol sa v neskoršom veku sa vrátiť k náboženstvu.

- **Úloha žiadateľa v náboženskom spoločenstve.**

Ak žiadateľ tvrdí, že vo svojom náboženskom spoločenstve zastával nejakú formu vedúcej úlohy alebo inej formálnej pozície (napr. vodca bohoslužieb, duchovný sprievodca, učiteľ, rehoľník), mal by byť vyzvaný, aby veľmi podrobne opísal obsah náuky svojho náboženského vyznania. To isté sa môže vzťahovať na žiadateľov, ktorí tvrdia, že obsérne študovali alebo preukazovali veľký záujem o náboženskú teóriu, alebo ktorí jej boli inak vystavení. Žiadateľa sa môžete okrem iného opýtať na základné zásady jeho náboženstva. Môžete tiež preskúmať jeho vedomosti o náboženských textoch (napr. sväté knihy), historických udalostiach týkajúcich sa jeho náboženstva a modlitieb.

- **Náboženská výchova žiadateľa.**

Žiadateľ môže mať len málo vedomostí o svojom náboženstve, pretože nikdy nedostal riadnu náboženskú výchovu. Žiadateľ môže napríklad pochádzať z vidieckej oblasti vo svojej krajine pôvodu a nemal prístup k náboženským kurzom, seminárom alebo náboženskej výučbe. Možno existujú praktické dôvody, pre ktoré žiadateľ nemohol absolvovať náboženské vzdelávanie, napríklad preto, že žil vo veľkej vzdialenosti od miest, kde sa toto vzdelávanie poskytovalo. Okrem toho žiadateľ môže byť negramotný a jediné informácie o jeho náboženstve môžu pochádzať z náboženských obradov, osláv, sviatkov a príležitostných rozhovorov s inými členmi náboženského spoločenstva. Náboženská výchova by navyše mohla byť zakázaná a dokonca by mohla vystaviť dotknuté osoby veľkému nebezpečenstvu.

- **Súhra medzi náboženskou príslušnosťou a kultúrou.**

Nemali by ste predpokladať, že všetci členovia určitého náboženstva sú oboznámení s podrobnosťami svojho náboženstva len na základe toho, že sa do neho narodili. Mnohé náboženské praktiky sa prelínajú s tradičnými praktikami. Niektorí ľudia, ktorí považujú svoju náboženskú príslušnosť za súčasť svojho kultúrneho života a identity, ju nemusia praktizovať veľmi aktívne, ale napriek tomu sa jej držia (a môžu byť preto vystavení prenasledovaniu). V tomto prípade by otázky o teoretických aspektoch náboženstva žiadateľa mali zostať základné a nemali by zaberať hlavnú časť skúmania náboženskej príslušnosti. Dôraz by sa mal klásť na vzťah žiadateľa k náboženstvu ako neoddeliteľnej súčasť jeho každodenného života (náboženstvo ako spôsob života) a na úlohu náboženstva v jeho rodine a širšom spoločenstve (náboženstvo ako identita).

- **Trvanie novej viery žiadateľa.**

V prípade žiadateľov, ktorí konvertovali na iné náboženstvo alebo si zvolili nenáboženský spôsob života, bude mať trvanie ich nového presvedčenia vplyv na množstvo vedomostí, ktoré môžu preukázať. Žiadatelia, ktorí sa nachádzajú v počiatočných fázach konvertovania, budú mať menej vedomostí o svojom novom presvedčení ako žiadatelia, ktorí mali dostatok času na to, aby sa doň ponorili.

Na ilustráciu uvádzame niekoľko príkladov otázok, ktoré by sa mohli týkať vedomostí žiadateľa o kresťanstve.

- Ktoré časti Biblie vás najviac priťahujú?
- Povedzte mi, čo viete o tom, čo je v kresťanstve dôležité.
- Sú v Biblii verše, ktoré sú pre vás dôležité?
- Opíšte oslavu kresťanstva, ktorá je pre vás dôležitá.

Uvedomte si, že aj keď má žiadateľ podrobné teoretické znalosti o svojom náboženstve, nemusí to nevyhnutne znamenať, že jeho viera je úprimná. Naopak, človek môže byť prenasledovaný na základe svojho náboženstva, aj keď o ňom má len malé alebo nemá žiadne vedomosti. Nedostatok vedomostí možno vysvetliť rôznymi faktormi, ako je uvedené vyššie. Preto by žiadateľ mal mať vždy možnosť objasniť dôvody svojich nedostatočných znalostí, nezrovnalostí alebo rozporov.

Preskúmanie pripisovanej náboženskej príslušnosti alebo pripisovaného odpadlícťva

Uvedomte si, že aj keď náboženská príslušnosť žiadateľa nie je preukázaná, prenasledovateľ môže stále vnímať žiadateľa ako osobu s takouto náboženskou príslušnosťou alebo ako odpadlíka. Mali by ste preto preskúmať aj možné dôvody, prečo žiadateľovi môže byť pripísaná určitá náboženská príslušnosť.

Príklady tém na preskúmanie pripisovanej náboženskej príslušnosti

- Preskúmajte, kto žiadateľa vnímal ako príslušníka určitej náboženskej skupiny alebo ako odpadlíka, a či sa to obmedzuje na jednotlivcov, na aktérov prenasledovania, na určitú skupinu alebo či ide o celú časť spoločnosti.
- Okolnosti, za ktorých sa žiadateľ dozvedel o tejto pridelennej náboženskej príslušnosti.
- Vysvetlenia žiadateľa, prečo bol vnímaný ako príslušník určitého náboženstva alebo odpadlík od viery.
- Akékoľvek situácie, ktorých súčasťou bol žiadateľ a ktoré viedli k tomu, že bol vnímaný ako osoba spojená s určitým náboženstvom, s odpadlícťvom alebo s ateistickým, agnostickým alebo nenáboženským systémom viery.
- Či žiadateľ pozná ľudí v podobných situáciách, ktorým boli tiež pripísané takéto presvedčenia, a aké dôsledky to malo na ich život.
- Vnímanie pripisovanej náboženskej skupiny spoločnosťou alebo štátom.

(b) Listinné dôkazy

Žiadateľ môže predložiť listinné dôkazy vydané orgánmi alebo osobami z krajiny pôvodu alebo náboženskými organizáciami, alebo osobami z náboženského spoločenstva v krajine azylu. Okolnosti, za ktorých boli dokumenty vydané, ako aj ich obsah a účel sú možnými témami na preskúmanie počas pohovoru. Okrem obsahu samotných dokumentov by sa mala preskúmať aj informovanosť žiadateľa o týchto témach a ich súvislosť s vyhláseniami žiadateľa. Ak je to relevantné, možno preskúmať aj nedostatok listinných dôkazov a jeho dôvody. Tieto informácie vám pomôžu posúdiť dôkaznú hodnotu, ktorú by dokumenty mali mať v danom konkrétnom prípade.

Dokumenty vydané v krajine pôvodu

Doklady totožnosti, ako sú cestovné pasy alebo preukazy totožnosti, alebo občianske dokumenty, ako je sobášny list alebo rodný list, môžu naznačovať (bývalú) náboženskú príslušnosť žiadateľa. Ak žiadateľ konvertoval vo svojej krajine pôvodu, dôkaznú hodnotu môžu mať aj osvedčenia o konvertovaní vydané jeho náboženským spoločenstvom, ak sa považujú za autentické a spoľahlivé.

Dokumenty vydané v krajine azylu

Žiadatelia môžu predložiť dokumenty alebo písomné svedectvá vydané svojím náboženským spoločenstvom alebo inštitúciami v krajine azylu. Tieto dokumenty môžu slúžiť ako poverenie, pretože svedčia o ich náboženskej príslušnosti alebo dokonca o ich postavení v rámci náboženského spoločenstva. Dokumenty a vyhlásenia predložené tretími stranami slúžia ako dodatočné dôkazy a mali by sa preskúmať s cieľom overiť, či môžu potvrdiť vyhlásenia žiadateľa.

2.3.2. Preskúmanie prenasledovania v minulosti

Ak bol žiadateľ v minulosti prenasledovaný, východiskovým bodom bude preskúmanie toho, **čo** sa stalo, **ako** sa to stalo (aj akým spôsobom), **kedy** sa to stalo (aj ako často), **kde** sa to stalo, **kto** to urobil (aj s čou podporou), **prečo** sa to stalo (z hľadiska príčiny aj účelu) a **aké boli dôsledky** (vrátane vplyvu na žiadateľa). V súvislosti s prenasledovaním na základe náboženského vyznania je obzvlášť dôležité ďalej preskúmať nižšie uvedené témy.

Príklady tém na preskúmanie prenasledovania v minulosti

- Či žiadateľ zažil nejaké škodlivé činy alebo utrpenie z dôvodu svojho náboženského vyznania.
- Či žiadateľ zažil diskrimináciu z dôvodu svojej náboženskej príslušnosti.
- Či žiadateľ zažil obmedzenia svojej náboženskej praxe a ako ho to ovplyvnilo.
- Či žiadateľ zažil nejaké obmedzenia vyplývajúce z pravidiel uložených náboženským orgánom a ako ho to ovplyvnilo.
- Či žiadateľ zatajil svoju náboženskú identitu, vieru alebo spôsob života; dôvody zatajenia; a aký to malo vplyv na žiadateľa (napr. ako sa cítil).

2.3.3. Preskúmanie strachu z prenasledovania po návrate

Mali by ste preskúmať, čoho sa žiadateľ obáva, že by sa mohlo stať v prípade jeho návratu do krajiny pôvodu vrátane toho, prečo si žiadateľ myslí, že by sa to stalo. V rámci preskúmania budúcich rizík by ste mali tiež zhromaždiť informácie o tom, či by žiadateľ bol schopný praktizovať svoje náboženstvo po návrate na základe toho, čo je pre neho potrebné podľa jeho náboženského presvedčenia.

Je dôležité pamätať na to, že od žiadateľa sa nemôže očakávať, že zatají svoju náboženskú alebo nenáboženskú príslušnosť, aby sa vyhol prenasledovaniu, ak je pre neho nevyhnutné praktizovať svoju vieru, aby si zachoval svoju náboženskú identitu. Rovnako sa od žiadateľa nemôže očakávať, že sa bude zúčastňovať na činnostiach, ktoré sú v rozpore s jeho náboženským presvedčením ⁽⁶⁶⁾.

Príklady tém na preskúmanie strachu z prenasledovania po návrate do krajiny pôvodu

- Náboženské praktiky, ktoré žiadateľ po návrate považuje za potrebné na základe svojho náboženského presvedčenia.
- Obmedzenia schopnosti žiadateľa vykonávať po návrate tieto praktiky.
- Vplyv nemožnosti slobodne praktizovať svoje náboženstvo.
- Riziká spojené s plánovanými náboženskými aktivitami žiadateľa (vrátane informovanosti žiadateľa o sankciách a pokutách).
- Donútenie žiadateľa prispôbiť sa náboženstvu, ktoré prevláda v jeho krajine pôvodu.
- Ako by donútenie prispôbiť sa prevládajúcemu náboženstvu ovplyvnilo žiadateľa a jeho rodinu.
- Riziká, ktorým čelí žiadateľ v prípade nedodržania platných náboženských pravidiel.

Ďalšie informácie o prenasledovaní na základe náboženstva nájdete v oddiele 1.3 „[Prenasledovanie na základe náboženstva](#)“.

2.4. Preskúmanie toho, či je náboženstvo dôvodom prenasledovania (spojitosť)

Je dôležité preskúmať, či spojitosť medzi prenasledovaním (obavami z neho) a dôvodom náboženského vyznania môže byť podložená. Činy, ktoré sa priamo netýkajú náboženstva alebo do neho nezasahujú (napr. násilný spor o pozemok), môžu byť napriek tomu založené na náboženských motívoch. Ako už bolo uvedené, všeobecne záväznými právnymi predpismi, ktoré sa na prvý pohľad zrejme nezameriavajú na žiadnu konkrétnu náboženskú skupinu, sa však môžu zavádzať diskriminačné opatrenia pre určité (ne-)náboženské skupiny alebo praktiky. Preto musíte preskúmať, či bol aktér prenasledovania motivovaný konať proti žiadateľovi z dôvodu (skutočnej alebo vnímanej) náboženskej príslušnosti, viery, identity alebo spôsobu života žiadateľa.

Treba tiež poznamenať, že v niektorých prípadoch môže byť spojitosť medzi obavami z prenasledovania a dôvodom náboženského vyznania založená aj na náboženskom presvedčení obete, aj keď samotní účastníci prenasledovania nekonajú z náboženských dôvodov. To môže byť prípad výhrady vo svedomí k vojenskej službe z náboženských dôvodov, keď štát povoláva do armády všetkých občanov určitej vekovej skupiny bez toho, aby zohľadnil silné náboženské výhrady určitých skupín, ktoré majú výhrady k noseniu zbraní, a neponúka tejto skupine osôb žiadnu alternatívnu službu. V tomto prípade by sa však preukázala spojitosť medzi činom prenasledovania (povinnosť slúžiť v armáde v rozpore s vlastným presvedčením alebo prísny trest v prípade odmietnutia) a dôvodom náboženského vyznania, keďže štát zámerne prehliada potreby vyplývajúce z náboženského presvedčenia. Týmto konaním štát odopiera obeti ochranu, ktorú by za normálnych okolností mohol poskytnúť, napríklad ponúknutím alternatív (pozri oddiel 4.4 „[Osoby, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia na základe náboženského vyznania](#)“).

⁽⁶⁶⁾ SDEÚ, 2012, [Y a Z](#), op. cit. pozn. č. 16, body 70 a 80.

Kľúčové body, ktoré treba mať na pamäti pri skúmaní spojitosti

- Od žiadateľa nemožno očakávať, že pozná presné motívy prenasledovateľa. Stačí preukázať skutočnosti, ktoré by osobu viedli k oprávnenej obave z prenasledovania z náboženských dôvodov.
- K prenasledovaniu môže dôjsť z viac ako jedného dôvodu podľa dohovoru (napr. rasa a náboženstvo) alebo na základe dôvodu podľa dohovoru a dôvodu, ktorý s ním nesúvisí (napr. medziludská neznášanlivosť a náboženstvo). Dôležité je, že aspoň jeden podstatný motív prenasledovania by mal súvisieť s dôvodom podľa dohovoru. (Pozri tiež oddiel 1.4.3 „[Prekrývanie s inými dôvodmi](#)“.)
- Prenasledovanie môže byť spočiatku vyvolané inými dôvodmi (nesúvisiacimi s dohovodom), ale neskôr môže byť založené na náboženstve (napr. osobu okradnú z čisto peňažných dôvodov, ale potom ju surovo zbijú, keď sa páchatel dozvie o jej náboženstve).
- Aktér prenasledovania si môže myslieť, že koná v záujme žiadateľa a nechce mu ublížiť ani ho potrestať (napr. škodlivý tradičný zvyk zavedený v mene náboženstva a pre „dobro“ žiadateľa).

Ak žiadateľ tvrdí, že sa obáva prenasledovania zo strany neštátnych subjektov z dôvodov, ktoré nesúvisia s náboženstvom ani s nijakým z iných dôvodov podľa dohovoru (rasa, národnosť, príslušnosť k určitej sociálnej skupine, politické názory), súvislosť s dôvodom náboženstva možno preukázať, ak absencia ochrany (napr. zo strany štátnych orgánov) súvisí s (pripísanou) náboženskou príslušnosťou žiadateľa. Žiadateľ je napríklad členom náboženskej menšiny, ktorý sa obáva prenasledovania zo strany členov náboženskej väčšiny z dôvodu sporu o pozemok. Ak štátne orgány odmietnu poskytnúť ochranu žiadateľovi z dôvodu jeho náboženskej príslušnosti, možno preukázať spojitosť s náboženským dôvodom ⁽⁶⁷⁾.

Príklady tém na preskúmanie dôvodov alebo motívov prenasledovania

- Názor žiadateľa na dôvody prenasledovania a konkrétne skutočnosti, o ktoré svoj názor opiera (napr. oficiálne dôvody, ktoré prenasledovateľ poskytol žiadateľovi, prečo sa stal terčom prenasledovania, a akákoľvek rétorika, ktorá sprevádzala akty prenasledovania).
- Všetky vyhlásenia prenasledovateľa v súvislosti s náboženskou príslušnosťou žiadateľa.
- Zaobchádzanie s ostatnými príslušníkmi tej istej náboženskej príslušnosti zo strany aktérov prenasledovania.
- Akékoľvek iné potenciálne oprávnené dôvody, ktoré by mohli vysvetliť konanie údajného prenasledovateľa (najmä v prípadoch, keď sú náboženské praktiky obmedzené alebo zakázané).

⁽⁶⁷⁾ V článku 9 ods. 3 QD (v prepracovanom znení) sa uvádza, že musí existovať spojenie medzi dôvodmi a činmi prenasledovania alebo stav, keď chýba ochrana proti takýmto činom.

2.5. Preskúmanie toho, či je v krajine pôvodu dostupná ochrana

Ak štát alebo jeho zástupcovia sú aktérmi prenasledovania, existuje predpoklad, že účinná ochrana nie je žiadateľovi vo všeobecnosti dostupná. Ako sa stanovuje v článku 7 QD (v prepracovanom znení), v prípadoch neštátnych aktérov prenasledovania by ste mali preskúmať, či vnútroštátne orgány alebo strany/organizácie kontrolujúce podstatnú časť krajiny sú schopné a ochotné poskytnúť žiadateľovi ochranu. Poskytnutá ochrana musí byť účinná, nesmie mať dočasný charakter a musí byť prístupná.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s ochranou v krajine pôvodu

- Či žiadateľ požiadal o ochranu od príslušných orgánov a výsledok tejto snahy.
- Dôvody, pre ktoré žiadateľ nepožiadal o ochranu od svojich vnútroštátnych orgánov (možné prekážky, názor žiadateľa na to, čo by sa stalo).
- Či žiadateľ pozná ďalších členov svojej náboženskej skupiny, ktorí požiadali orgány o ochranu, a výsledok.
- Vedomosti žiadateľa o tom, ako príslušné orgány zvyčajne spracúvajú správy o prenasledovaní z dôvodu náboženského vyznania (prehliada sa alebo toleruje?).
- Či má žiadateľ k dispozícii konkrétne príklady nekonania orgánov v čase, keď žiadal o ochranu.

2.6. Preskúmanie toho, či by sa mohla zväziť alternatíva vnútornej ochrany

V závislosti od vnútroštátnej praxe preskúmajte, či sa žiadateľ môže vyhnúť prenasledovaniu tým, že sa usadí v inej časti krajiny pôvodu ⁽⁶⁸⁾. Pamätajte však na to, že IPA sa považuje za neuplatniteľnú, ak je aktérom prenasledovania štát. IPA by sa však mohla uplatňovať, ak je schopnosť štátu prenasledovať z určitého dôvodu na mieste IPA obmedzená alebo neexistuje ⁽⁶⁹⁾. Okrem toho sa posúdenie musí zamerať na okamih prijatia rozhodnutia o žiadosti o azyl.

Pri identifikácii miesta, kde by sa potenciálne mohla IPA zväziť pre žiadateľa so žiadosťou na základe náboženstva, by ako východiskový bod mohla slúžiť oblasť, v ktorej príslušníci toho istého náboženského spoločenstva žijú v bezpečí. Prítomnosť takéhoto náboženského spoločenstva môže zohrávať úlohu aj v schopnosti žiadateľa primerane sa tam usadiť (napr. môže uľahčiť prístup k prostriedkom na živobytie alebo nájdenie ubytovania).

To, či sa IPA môže uplatniť na konkrétny prípad, závisí od výsledku individuálneho posúdenia. Takéto posúdenie musí zabezpečiť nielen splnenie bezpečnostného kritéria, ale aj to, že žiadateľ môže cestovať a byť prijatý na určené miesto. Malo by sa tiež posúdiť, či je pre neho rozumné sa tam usadiť. Každé z týchto kritérií by sa malo podrobne preskúmať, ak sa v konkrétnom prípade uvažuje o IPA.

⁽⁶⁸⁾ Článok 8 QD (v prepracovanom znení).

⁽⁶⁹⁾ Pozri tiež UNHCR, *Guidelines on International Protection No 4: "Internal flight or relocation alternative" – Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 4 „Alternatíva vnútroštátneho vysídlenia alebo premiestnenia“ v kontexte článku 1 časti A ods. 2 Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 a/alebo jeho Protokolu o právnom postavení utečencov z roku 1967*, 23. júla 2003, HCR/GIP/03/04, body 13 – 14.

Súvisiaci nástroj agentúry EUAA

Podrobnejšie usmernenie nájdete v *Praktickej príručke o uplatňovaní alternatív vnútornej ochrany*, máj 2021.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s IPA pre žiadosti o azyl na základe náboženstva

- Demografická distribúcia náboženskej skupiny žiadateľa v celej krajine pôvodu.
- Situácia členov tej istej náboženskej príslušnosti v rôznych regiónoch krajiny pôvodu.
- Či je prítomnosť iných členov náboženskej skupiny žiadateľa nevyhnutná na to, aby žiadateľ mohol praktizovať svoje náboženstvo.
- Či by iní členovia náboženskej skupiny žiadateľa mohli pomôcť žiadateľovi usadiť sa v oblasti IPA (bývanie, zamestnanie atď.).
- Či príslušníci konkrétnych náboženských skupín sú vystavení zvýšenému riziku, ak cestujú do konkrétnej oblasti, aby sa dostali do navrhovanej lokality v rámci nástroja IPA, a či sú tejto skupine uložené nejaké obmedzenia na získanie prístupu do daného regiónu a usídlenie v tomto regióne.

Kapitola 2: kľúčové body, ktoré si treba zapamätať

1. Príprava na pohovor.

- Vytvorte bezpečné (fyzické alebo virtuálne) prostredie pohovoru bez náboženských alebo ideologických symbolov a zabezpečte dôvernosc.
- Ak je to možné, vyhovte žiadosti o tlmočníka rovnakého pohlavia, ak by to inak žiadateľovi spôsobilo ťažkosti pri predkladaní jeho žiadosti.
- V prípade iných typov žiadostí týkajúcich sa tlmočníkov ubezpečte žiadateľa, že tlmočník je neutrálny a jeho úlohou je iba presné tlmočenie ich vyhlásení.
- Psychicky sa pripravte:
 - uvedomujte si svoje vlastné kultúrne a (ne)náboženské hľadiská,
 - uvedomujte si náboženskú rozmanitosť a zložitost,
 - uvedomujte si náboženské predsudky,
 - majte odôvodnené očakávania, pokiaľ ide o teoretické vedomosti žiadateľa o jeho viere.
- Oboznámte sa so spisom a venujte pozornosť aj implicitným informáciám o náboženstve žiadateľa.
- Prečítajte si informácie o COI s využitím zdrojov informácií o COI špecifických pre vierovyznanie a s prihliadnutím na ich obmedzenia.
- Nájdite informácie o náboženstve v správach o usmerneniach pre jednotlivé krajiny, napríklad od agentúry EUAA a UNHCR.
- Pripravte tlmočníka prostredníctvom informačného stretnutia a, ak je to možné, vopred sprístupnite terminológiu špecifickú pre náboženstvo.

2. Začatie pohovoru.

- Budujte vzťah so žiadateľom.
- Informujte žiadateľa o jeho práve vyjadriť svoje náboženské presvedčenie.
- Informujte žiadateľa o dôležitosti vysvetľovania slov a pojmov.

Kapitola 2: kľúčové body, ktoré si treba zapamätať

3. Vedenie pohovoru.

- Pri zhromažďovaní informácií použite vlastné slová žiadateľa.
- Vždy, keď je to možné, používajte otvorené otázky.

4. Vecná stránka žiadosti.

- Preskúmajte (pripisovanú) náboženskú príslušnosť na základe uvedených bodov.
 - Žiadateľove vedomosti o svojom náboženstve ako o viere, ako spôsobe života a ako identite. Zohľadnite tieto faktory, ktoré môžu vysvetliť rozdiely v znalostiach žiadateľa o jeho náboženstve:
 - dôležitosť náboženstva pre žiadateľa,
 - úloha žiadateľa v náboženskom spoločenstve
 - náboženská výchova žiadateľa,
 - súhra medzi náboženskou príslušnosťou a kultúrou,
 - trvanie novej viery žiadateľa.
 - Listinné dôkazy.
- Preskúmajte prenasledovanie v minulosti (čo sa stalo, ako, kedy, kde, prečo, kto to urobil a aké boli dôsledky).
- Preskúmajte strach po návrate.
- Preskúmajte spojitost' s náboženstvom a majte na pamäti toto:
 - od žiadateľa nemožno očakávať, že pozná presné motívy prenasledovateľa,
 - prenasledovanie môže súvisieť s viacerými dôvodmi podľa dohovoru,
 - prenasledovanie sa môže začať z iného dôvodu a neskôr prebieha na základe náboženstva,
 - aktér prenasledovania si môže myslieť, že koná v záujme žiadateľa,
 - nedostatok ochrany zo strany štátu môže súvisieť s náboženstvom žiadateľa.
- Pýtajte sa na dostupnú ochranu v krajine pôvodu.
- V prípade potreby sa opýtajte na IPA.

5. Ukončenie pohovoru.

- Overte u žiadateľa, či mal možnosť poskytnúť dostatočné informácie o svojej žiadosti.

3. Odporúčania na efektívny pohovor

Preskúmanie žiadostí o azyl na základe náboženstva je často náročné na zdroje. Môže si to vyžadovať viacero pohovorov a dlhý čas na vypracovanie návrhu rozhodnutia. Dlhý postup preskúmania môže mať nepriaznivý vplyv na žiadateľov, ktorí sa ocitnú v neistote a nemôžu pokračovať v novom živote v krajine azylu. Tlak na zdroje a z toho plynúce oneskorenie takisto nie sú prospešné pre azylové orgány.

3.1. Odporúčania pre úradníkov poverených prípadmi

3.1.1. Čo robiť

- ✓ **Vyberte len tie témy, ktoré sa týkajú konkrétneho prípadu.**

Pri skúmaní tém počas pohovoru (napr. tém uvedených v kapitole 4) nie je potrebné systematicky sa zaoberať každou témou. Mať vedomosti o rôznych aspektoch a témach, ktoré je možné preskúmať pri vybavovaní žiadostí založených na náboženstve, vám pomôže byť flexibilný počas pohovoru a nesústrediť sa na tému, ktorá nezodpovedá profilu žiadateľa. Zamerajte sa len na témy, ktoré sú relevantné pre konkrétny prípad žiadateľa na základe jeho profilu a príbehu.

Mali by ste tiež vedieť, kedy skončiť, keď ste danú tému dostatočne preskúmali. Ak sa napríklad vo vašom vnútroštátnom usmernení dospeje k záveru, že príslušníci náboženskej menšiny z určitej krajiny pôvodu sa vo všeobecnosti považujú za osoby ohrozené prenasledovaním, nemusíte podrobne skúmať riziko po návrate. Namiesto toho by ste sa pri pohovore mali zamerať na preskúmanie náboženskej príslušnosti žiadateľa.

- ✓ **Zvážte počas pohovoru všetky ukazovatele dôveryhodnosti.**

V zložitých prípadoch, ako sú žiadosti o azyl na základe náboženstva, najmä ak chýba COI, majú úradníci poverení prípadmi tendenciu spoliehať sa na množstvo podrobností poskytnutých žiadateľom ako na jediné kritérium dôveryhodnosti. Výsledkom je zdĺhavé pýtanie sa na podrobnosti príbehu žiadateľa. Pripomnite si, že dostatočnosť podrobností nie je jediným ukazovateľom dôveryhodnosti, ktorý bude mať vplyv na posúdenie dôveryhodnosti. Ďalšími relevantnými ukazovateľmi dôveryhodnosti sú špecifickosť (osobné, individuálne a jedinečné charakteristiky žiadateľa), vnútorná súdržnosť a konzistentnosť, vierohodnosť a konzistentnosť s inými dôkazmi.

Aj keď vysoká úroveň podrobnosti je vo všeobecnosti ukazovateľom dôveryhodnosti, majte na pamäti, že nedostatok podrobností nemá vplyv na dôveryhodnosť vo všetkých situáciách. Závisí to od osobných okolností žiadateľa.

Nezabudnite, že aj kritériá dôveryhodnosti majú svoje hranice. Slúžia na to, aby ste mohli bez akýchkoľvek pochybností dospieť k záveru, či určitú vecnú skutočnosť možno alebo nemožno uznať, ale nie nevyhnutne na preukázanie pravdy bez dôvodných pochybností. Predovšetkým existujú obmedzenia v tom zmysle, do akej miery možno domnienky a presvedčenia preukázať ako pravé.

- ✓ **Majte vedomosti o žiadateľovom deklarovanom súčasnom a bývalom náboženstve (náboženstvách).**

Vašou povinnosťou ako úradníka povereného prípadom je, aby ste sa pred pohovorom primerane pripravili a získali potrebné základné vedomosti o prípade. Pri žiadostiach o azyl na základe náboženstva bude príprava zahŕňať oboznámenie sa s príslušnou

terminológiu, pojmy, inštitúcie a postupy, a to v prípade potreby aj v krajine, v ktorej bola podaná žiadosť o medzinárodnú ochranu (t. j. konvertovanie *sur place*). Náboženstvá a spôsob ich prežívania a praktizovania sa líšia do takej miery, že rovnaký alebo podobný súbor otázok môže byť relevantný pre jeden typ náboženstva alebo denominácie, ale nie pre iný. Primerané vedomosti o príslušnom náboženstve (náboženstvách) vám pomôžu vyhnúť sa kladeniu nepodstatných otázok.

✓ **Zhromažďujte informácie potrebné na posúdenie rizika.**

Uistite sa, že počas pohovoru budete klásť dostatočný dôraz na zhromažďovanie informácií, na ktorých budete v konečnom dôsledku zakladať svoje posúdenie rizika. To znamená, že východiskovým bodom skúmania sú obavy alebo riziká žiadateľa po návrate do krajiny pôvodu. Spýtajte sa žiadateľa, ako by ich návrat do krajiny pôvodu ovplyvnil ich náboženskú prax a vieru, ako by riešili možné obmedzenia a aké dôsledky by to malo pre nich osobne. Pred posúdením dôveryhodnosti náboženského presvedčenia žiadateľa nezabudnite dostatočne preskúmať vnímanie aktéra prenasledovania. Ak budete mať počas pohovoru na pamäti toto perspektívne posúdenie rizika namiesto toho, aby ste sa zbytočne zaoberali napríklad znalosťou náboženstva žiadateľa alebo jeho správaním v krajine azylu, pomôže vám to ušetriť čas pri pohovore.

✓ **Používajte produktívne techniky kladenia otázok.**

Ak žiadateľ neposkytne uspokojivú odpoveď na otázku, nepokračujte opakovaním tej istej otázky viackrát. Namiesto toho sa hneď na začiatku uistite, že žiadateľ chápe, prečo sa kladie konkrétna otázka a čo sa od neho očakáva (pokiaľ ide o podrobnosti, konkrétnosť atď.). Ak žiadateľ napriek týmto predbežným vysvetleniam nedokáže na otázku odpovedať uspokojivo, oznámte mu, prečo sa vám jeho vyjadrenia zdajú nedostatočné (napr. príliš nejasné, príliš stručné), a opýtajte sa, či za týmito nedostatkami nie je nejaký dôvod. Vďaka tomu má žiadateľ skutočnú šancu poskytnúť čo najprimeranejšiu možnú odpoveď alebo vysvetlenie, prečo nie je schopný tak urobiť.

3.1.2. Čo nerobiť

× **Nezameriavajte sa vo veľkej miere na teoretické/teologické poznatky.**

Očakáva sa, že žiadateľ bude mať aspoň základné teoretické vedomosti o náuke svojho náboženstva. V závislosti od úrovne vzdelania žiadateľa a iných faktorov (napr. či žiadateľ tvrdí, že absolvoval náboženskú výchovu alebo že sa inak angažoval s náboženskou teóriou, alebo ako zažíva svoje náboženstvo) možno očakávať pokročilejšie znalosti. Osobný pohovor by sa však nikdy nemal rovnať „kvízu“ o náboženstve. Mali by ste zostať realisti, pokiaľ ide o úroveň vedomostí, ktoré môžete od žiadateľa očakávať, a nevenovať neprimeranú pozornosť teoretickým znalostiam na úkor iných prvkov, ktoré sú na posúdenie žiadosti dôležitejšie. Nezabúdajte, že podstata náboženstva nespočíva len v tom, čo žiadateľ vie o náboženskej náuke (náboženstvo ako viera), ale aj v tom, ako sa osoba identifikuje s náboženským spoločenstvom (náboženstvo ako identita) a ako ho praktizuje v každodennom živote (náboženstvo ako spôsob života). Rozsah, v akom je každý z týchto aspektov relevantný, bude závisieť od individuálnej skúsenosti žiadateľa.

× **Nevenujte príliš veľa času skúmaniu formálneho konvertovania.**

V prípadoch, keď sa uskutočnil formálny rituál konvertovania (napr. krst), nevenujte príliš veľa času otázkam o tejto udalosti. Často napríklad skutočnosť, že osoba bola pokrstená, nie je hlavným určujúcim faktorom pri posudzovaní rizika po návrate. Počas pohovoru by ste mali vyčleniť dostatok času na to, aby ste sa zamerali na úprimnosť nového presvedčenia a z toho vyplývajúce životné zmeny. Zameranie sa na tieto aspekty, a nie na dôveryhodnosť formálneho aktu konvertovania, bude slúžiť na zhromažďovanie informácií, ktoré sú relevantné na posúdenie rizika a budú užitočnejšie pri vypracúvaní návrhu rozhodnutia.

- × **Nesústreďujte sa príliš na skúmanie spoľahlivých a relevantných listinných dôkazov.**

Niekedy sa od začiatku jasne ukazuje, že dokumenty predložené žiadateľom (napr. autentický krst alebo členské osvedčenia od náboženských inštitúcií) sú spoľahlivé a relevantné. V tomto prípade môže upustenie od kladenia mnohých otázok o takýchto dokumentoch počas osobného pohovoru ušetriť veľa času.

3.2. Odporúčania pre správu azylových zariadení

Okrem tipov pre úradníkov poverených prípadmi boli určené osvedčené postupy pre orgány správy azylových zariadení.

- ✓ **Poskytnite tlmočníkom terminológiu špecifickú pre dané náboženstvo.**

Používaná terminológia môže byť veľmi špecifická pre konkrétny predmet, najmä v prípadoch konvertovania, a presahovať kapacitu mnohých tlmočníkov bez ohľadu na ich jazykovú spôsobilosť. V týchto prípadoch môže rozhodujúci orgán podporiť tlmočníkov tým, že im poskytne zoznam pojmov a ich preklady v bežne používaných jazykoch, napríklad pojmy súvisiace s kresťanstvom v arabčine. Tým by sa zvýšila kvalita a účinnosť osobného pohovoru, pretože by sa predišlo prerušeniam, aby si tlmočník mohol vyhľadať vhodný preklad.

- ✓ **Poskytnite usmernenia pre jednotlivé krajiny o žiadostiach o azyl na základe náboženstva.**

Usmernenia pre jednotlivé krajiny sa opierajú o spoločnú analýzu COI. Upriamujú pozornosť úradníka povereného prípadom na nevyriešené kľúčové otázky, ktoré je počas individuálneho preskúmania potrebné zodpovedať. Ak sa napríklad v usmerneniach pre jednotlivé krajiny uvádza, že členovia určitého náboženského spoločenstva v danej krajine sú vystavení skupinovému prenasledovaniu, hlavným cieľom osobného pohovoru by bola náboženská príslušnosť žiadateľa a nebolo by potrebné podrobne skúmať minulosť a obavy z prenasledovania.

- ✓ **Komunikujte s náboženskými inštitúciami a organizáciami na vnútroštátnej úrovni s cieľom zlepšiť kvalitu a relevantnosť dokumentov, ktoré vydávajú.**

Náboženské inštitúcie a organizácie sa často zapájajú do poskytovania pomoci žiadateľom so žiadosťami o azyl na základe náboženstva. Spolupráca s takýmito subjektmi preto môže viesť k vydaniu spoľahlivejších dokumentov, ktoré poskytujú informácie, ktoré sú relevantné pre žiadosť o azyl (napr. čas a miesto obradu krstu, čas a trvanie prijatej náboženskej výchovy, vzťah medzi vystaviteľom dokumentu a žiadateľom, úloha a činnosť žiadateľa v náboženskom spoločenstve, postavenie osoby, ktorá dokument podpísala alebo vydala).

- ✓ **Spolupracujte s náboženskými inštitúciami a organizáciami a požiadajte ich o spätnú väzbu k vnútroštátnym usmerneniam súvisiacim s náboženstvom.**

Náboženské inštitúcie by mohli azylovým orgánom poradiť, ako sa vyhnúť nerealistickým očakávaniam alebo nadmerne zložitým či abstraktným otázkam. Naopak, azylové orgány by mohli vysvetliť konanie o azyle náboženským inštitúciám tak, aby ich možná interakcia so žiadateľmi bola založená na správnych informáciách. Takáto obojstranná spolupráca by mohla prispieť k zlepšeniu kvality interných usmernení a stratégií pohovorov.

4. Bežne sa vyskytujúce žiadosti o azyl na základe náboženstva

V tejto kapitole sa poskytuje usmernenie k pohovorom so žiadateľmi s piatimi bežne sa vyskytujúcimi žiadosťami o azyl, ktoré majú súvislosť s náboženstvom ako dôvodom prenasledovania:

- Konvertovanie na iné náboženstvo ([oddiel 4.1](#)),
- Zanechanie svojho náboženstva ([oddiel 4.2](#)),
- Náboženské menšiny ([oddiel 4.3](#)),
- Osoby, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia na základe náboženského vyznania ([oddiel 4.4](#)),
- Rodovo špecifické náboženské prenasledovanie ([oddiel 4.5](#)).

V rámci každého typu žiadosti sú uvedené usmernenia týkajúce sa príslušných tém, ktoré treba preskúmať počas osobného pohovoru, a spôsobu, ako to urobiť. Témy, ktoré treba preskúmať, sa zameriavajú na konkrétne aspekty každého druhu nároku založeného na náboženstve a dopĺňajú usmernenia uvedené v predchádzajúcej kapitole.

V súvislosti s témami, ktoré treba preskúmať, o ktorých sa bude diskutovať pri jednotlivých typoch žiadostí uvedených ďalej, si treba pamätať na nasledujúce skutočnosti.

- ✓ **Témy, ktoré treba preskúmať, nenahrádzajú voľné rozprávanie.**
Skúmanie tém zahrnutých v jednotlivých typoch žiadostí by nikdy nemalo nahradiť voľné rozprávanie, ktoré treba vždy považovať za hlavnú zložku pohovoru.
- ✓ **Nie všetky témy je potrebné skúmať vo všetkých prípadoch.**
Počas osobného pohovoru so žiadateľom, ktorého žiadosť o azyl patrí do príslušnej kategórie/kategórií, netreba riešiť všetky témy uvedené nižšie v oddieloch týkajúcich sa rôznych žiadostí o azyl. Témy, ktoré je dôležité preskúmať, sa budú líšiť od prípadu k prípadu a bude ich potrebné prispôbiť v závislosti od rozprávania a situácie žiadateľa v krajine pôvodu.
- ✓ **Rozprávanie žiadateľa by malo slúžiť ako základ na výber tém, ktoré treba preskúmať.**
Rozprávanie žiadateľa musíte vziať ako základ, aby ste sa rozhodli, ktoré témy sú dôležité a ktoré je potrebné ďalej preskúmať. Zoznam tém uvedený nižšie nie je vyčerpávajúci a poradie, v akom sú prezentované, nie je ukazovateľom poradia, ktoré by ste mali počas pohovoru sledovať.

4.1. Konvertovanie na iné náboženstvo

Tento oddiel sa zameriava na pohovory so žiadateľmi, ktorí dobrovoľne konvertovali na nové náboženstvo. „Konvertovanie“ na ateizmus, agnosticizmus alebo nenáboženský systém viery je uvedené v oddiele 4.2 „[Zanechanie svojho náboženstva a prihlásenie sa k ateistickému, agnostickému alebo nenáboženskému systému viery](#)“.

Okolnosti, za ktorých došlo ku konvertovaniu žiadateľa, sa môžu veľmi líšiť. Nižšie uvedené témy na preskúmanie vám pomôžu pristupovať ku konvertovaniu s otvorenou myslou a byť

vnímavý k rozmanitosti. Nezabúdajte ani na to, že proces konvertovania sa mohol uskutočniť v celom rozsahu v krajine pôvodu alebo sa mohol začať v krajine pôvodu a skončiť v krajine azylu, alebo sa mohol uskutočniť v celom rozsahu v krajine azylu ⁽⁷⁰⁾.

Témy na preskúmanie sú:

- Bývalé náboženstvo alebo viera ([oddiel 4.1.1](#)),
- Proces konvertovania ([oddiel 4.1.2](#)),
- Život s novým náboženstvom ([oddiel 4.1.3](#)),
- Listinné dôkazy ([oddiel 4.1.4](#)),
- Riziko po návrate do krajiny pôvodu ([oddiel 4.1.5](#)),
- Žiadosti *sur place* ([oddiel 4.1.6](#)).

Obrázok 6. Konvertovanie na iné náboženstvo

Praktické príklady, ktoré sú uvedené v nasledujúcich oddieloch, sa zameriavajú najmä na konvertovanie na kresťanstvo, pretože táto téma konvertovania sa v žiadostiach o azyl v krajinách EÚ+ vyskytuje bežne. Tieto témy sa však dajú použiť na preskúmanie konvertovania na akékoľvek náboženstvo.

4.1.1. Bývalé náboženstvo alebo viera

Tento oddiel sa vzťahuje na oba oddiely 4.1 „[Konvertovanie na iné náboženstvo](#)“ a 4.2 „[Zanechanie svojho náboženstva](#)“.

Informácie zhromaždené o bývalom náboženstve alebo viere budú užitočné na preskúmanie motivácie konvertovania. Uvádza žiadateľovu žiadosť na základe konvertovania do správneho kontextu a poskytuje základné informácie potrebné na pochopenie procesu konvertovania.

⁽⁷⁰⁾ Príslušné usmernenia UNHCR nájdete v dokumente UNHCR, *Guidelines on International Protection No 6* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 6), 2004, *op. cit.* pozn. č. 12.

(a) Úloha náboženstva v minulosti žiadateľa

Úloha, ktorú náboženstvo zohralo vo výchove, v rodinnom a sociálnom prostredí žiadateľa pred konvertovaním, má vplyv na to, ako v súčasnosti prežíva nové náboženstvo. Preto je dôležité preskúmať, aký význam žiadateľ pripisoval svojej viere, ako sa s ňou stotožňoval alebo do akej miery bolo náboženstvo pre žiadateľa spôsobom života. Odpovede žiadateľa na vaše otázky týkajúce sa týchto tém vám pomôžu pochopiť jeho osobnú cestu konvertovania a umožnia vám zamerať sa na relevantné otázky a odhaliť prípadné nezrovnalosti.

Nezabúdajte, že je bežné, že konvertiti sú oveľa aktívnejší alebo oddanejší svojmu súčasnému náboženstvu, než boli v pôvodnom. Takáto zmena v záväzku k náboženským praktikám sa môže vysvetliť vplyvom, ktorý malo súčasné náboženstvo na život žiadateľa, a sama osebe by sa nemala považovať za nesúlad.

Príklady tém na preskúmanie úlohy náboženstva v minulosti žiadateľa

Náboženstvo žiadateľa ako viera

- Vzťah žiadateľa k jeho predchádzajúcemu náboženstvu a úloha, ktorú náboženstvo zohrávalo pri formovaní jeho pohľadu na svet pred konvertovaním.
- Potenciálne otázky alebo pochybnosti žiadateľa týkajúce sa jeho predchádzajúcej viery.
- Reakcie rodiny alebo príslušných inštitúcií (škôl, miest bohoslužieb atď.) na pochybnosti žiadateľa.
- Odozva alebo pocity žiadateľa vzhľadom na tieto reakcie.

Náboženstvo žiadateľa ako identita

- Život žiadateľa v náboženskom spoločenstve, sociálna súdržnosť medzi jeho členmi a to, či si žiadateľ pamätá konkrétne situácie, v ktorých zažil túto sociálnu súdržnosť, buď pozitívnu, alebo negatívnu.

Náboženstvo žiadateľa ako spôsob života

- Spôsob, akým sa náboženstvo praktizovalo v každodennom živote v rodine žiadateľa a u príslušníkov spoločenstva.
- Akékoľvek osobitné skúsenosti, ktoré sa týkali náboženstva v rodine žiadateľa.
- Oslavy osobitných náboženských sviatkov, náboženských podujatí a rituálov a to, ako sa žiadateľ podľa svojich spomienok počas týchto príležitostí cítil. Napríklad niektoré náboženské praktiky mohli zanechať v žiadateľovi spomienky na zmiešané emócie.

(b) Súčasný pohľad žiadateľa na svoje bývalé náboženstvo

Preskúmajte súčasný názor žiadateľa na jeho bývalé náboženstvo, pričom treba mať na pamäti, že by sa nemalo očakávať, že žiadateľ vyjadrí smerom k svojmu bývalému náboženstvu výlučne negatívne pocity. Nie je neobvyklé, že žiadatelia majú pozitívny vzťah aspoň k niektorým aspektom svojho bývalého náboženstva.

Príklady tém na preskúmanie súčasného pohľadu žiadateľa na jeho bývalé náboženstvo

- Či sa zmenil postoj žiadateľa k bývalému náboženstvu.
- Ak áno, akým spôsobom sa zmenil, najmä ak žiadateľ teraz pravdepodobne považuje niektoré aspekty svojho bývalého náboženstva za zložité alebo dokonca problematické.
- Pocity žiadateľa týkajúce sa tradícií a sociálnych kontaktov súvisiacich s jeho bývalým náboženstvom, napríklad či mu teraz chýbajú niektoré jeho aspekty, a ak áno, ako sa vyrovnáva s touto stratou.

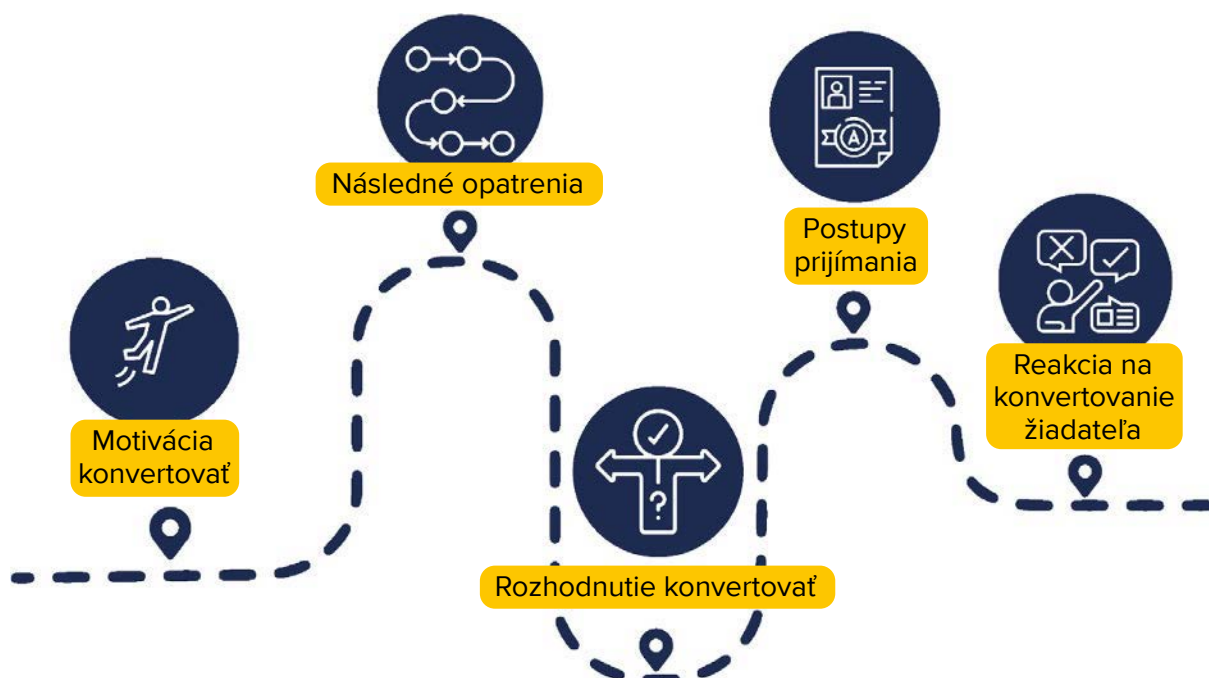
V niektorých prípadoch žiadatelia, ktorí konvertovali na iné náboženstvo alebo si osvojili nenáboženský spôsob života, zvykli mať pevné spojenie so svojím bývalým náboženstvom. Mohli to byť náboženský vodcovia, učenci alebo každodenní praktizujúci svojho bývalého náboženstva. V takýchto prípadoch je užitočné dôkladne preskúmať, čo spôsobilo, že žiadateľ svoje predchádzajúce náboženstvo zanechá. Vo všeobecnosti by sa od žiadateľa očakávalo, že bude schopný poskytnúť dostatočné, konzistentné, hodnoverné a podrobné informácie o tom, ako a prečo sa vzdal svojho predchádzajúceho náboženstva, a to aj s prihliadnutím na faktory, ktoré by mohli ovplyvniť schopnosť osoby poskytnúť potrebné podrobnosti.

4.1.2. Proces konvertovania

Konvertovanie na iné náboženstvo je veľmi osobný a individuálny proces. Neexistuje pevná schéma spôsobu, akým sa má konvertovanie uskutočniť. Odporúča sa, aby ste sa zamerali na skúsenosti, myšlienky a pocity, ktoré viedli žiadateľa ku konvertovaniu, a nie na žiadateľove znalosti o jeho novom náboženstve. Čas, ktorý môže žiadateľovi trvať, kým konvertuje, môže byť veľmi rôzny: niekedy môže ku konvertovaniu dôjsť veľmi rýchlo, inokedy môže byť výsledkom dlhšieho intelektuálneho a emocionálneho procesu zanechania pôvodného náboženstva alebo nenáboženskej príslušnosti a získania novej viery. Pri skúmaní pocitov žiadateľa počas procesu konvertovania pamätajte na to, že niektorí žiadatelia v závislosti od svojho kultúrneho zázemia nemusia byť zvyknutí hovoriť o svojich pocitoch.

Aj keď neexistuje žiadny pevný vzorec procesu konvertovania, v hrubých rysoch majú procesy konvertovania tendenciu zahŕňať prvky načrtnuté na nasledujúcom obrázku.

Obrázok 7. Bežne sa vyskytujúce prvky procesu konvertovania

(a) Motivácia konvertovať

Konvertovanie sa môže uskutočniť rôznymi spôsobmi a z rôznych dôvodov vrátane intelektuálnych, mystických, experimentálnych, citových a revivalistických dôvodov ⁽⁷¹⁾. Prvok, ktorý spustil proces konvertovania, je potrebné skúmať s otvorenou myslou bez ohľadu na to, ako nezvyčajný sa vám osobne môže zdať príbeh.

Motivácia na konvertovanie mohla byť vyvolaná aktívne alebo pasívne, prípadne kombináciou oboch.

- **Aktívne spúšťače.**

V prípade aktívnych spúšťačov žiadateľ hľadá ďalšie náboženstvo. Tento proces môže trvať dlhšie a môže mať postupnejší emocionálny účinok ako pasívny spúšťač, ktorý možno zažívať skôr ako zjavenie. Preskúvanie tejto otázky v pohovore môže trvať dlhšie, ale je pravdepodobné, že vyhlásenia žiadateľa budú vyjadrené racionálnejším spôsobom.

- **Pasívne spúšťače.**

Pasívne konvertovanie môže okrem iného vyvolať sen, vízia alebo situácia, ktorú človek zažil ako zázrak alebo zjavenie. Často sa odohráva v krátkom časovom úseku a má silný emocionálny účinok. Okrem toho k nemu môže dôjsť bez toho, aby mal žiadateľ v minulosti akýkoľvek záujem o iné náboženstvo.

Proces konvertovania mohol byť podobne spustený faktormi donútenia („push“) a stimulačnými faktormi („pull“).

- **Faktory prinútenia** vedú žiadateľa k tomu, aby sa vzdal svojho niekdajšieho presvedčenia. Žiadateľ napríklad zistil určité nezrovnalosti vo svojom bývalom náboženstve, napríklad náboženský vodcovia, ktorí nedodržiavajú pravidlá alebo rituály. Žiadateľ sa možno pokúsil položiť otázky, ale nedostal odpoveď a bol upozornený, aby takéto otázky nekládol. Sklamany žiadateľ sa začal odvracať od svojho pôvodného náboženstva.
- **Stimulačné faktory** priťahujú žiadateľa k novému náboženstvu. V novom náboženstve napríklad našiel naplnenie predstavy o božej láske a odpustení hriechov. Žiadateľ takisto mohol považovať náuku a dogmy nového náboženstva za pútavé na intelektuálnej úrovni. Tieto aspekty oslovili žiadateľa, ktorý sa cítil priťahovaný novým náboženstvom. Okrem toho sa mnoho prípadov konvertovania uskutočňuje v rámci manželstva, keď jeden z partnerov konvertuje na náboženstvo druhého partnera, pretože to je podmienka uzavretia manželstva (pozri tiež oddiel 4.5.3 „Vzťahy/ manželstvá osôb s rôznymi náboženstvami“). Ďalším stimulačným faktorom môže byť charitatívna činnosť vykonávaná náboženskými inštitúciami, pretože žiadateľ možno našiel pocit spolupatričnosti a starostlivosť zo strany náboženského spoločenstva.

Proces konvertovania žiadateľa by sa mal počas osobného pohovoru v plnej miere preskúmať.

⁽⁷¹⁾ Kéri, S. a Sleiman, C., Religious conversion to Christianity in Muslim refugees in Europe (Náboženské konvertovanie na kresťanstvo u moslimských utečencov v Európe), *Archive for the Psychology of Religion*, 2017, zv. 39, s. 283 – 294.

Príklady tém na preskúmanie motivácie konvertovať

- Podrobne sa opýtajte na pôvod žiadateľovho konvertovania (konkrétne situácie, udalosti, zážitky alebo okolnosti, ktoré viedli žiadateľa k tomu, aby sa vydal na cestu konvertovania).
- Akékoľvek potenciálne kľúčové momenty na ceste žiadateľa ku konvertovaniu (napr. žiadateľ si prečíta o kresťanstve na internete, potom sa rozhodne osloviť kresťanského priateľa a opýtať sa ho na náboženstvo a neskôr prvýkrát vstúpi do kostola).
- Zážitky, myšlienky a pocity žiadateľa počas celého procesu (obavy, vnútorné konflikty, pochybnosti, nadšenie z určitých aspektov atď.).
- Iné osoby zapojené do ich procesu konvertovania (ak to je relevantné):
 - vzťah žiadateľa s týmito osobami,
 - ako tieto osoby ovplyvnili rozhodnutie žiadateľa o konvertovaní.
- Prípadne, či existovali nejaké konkrétne dôvody, ktoré viedli žiadateľa k tomu, aby si vybral určitú denomináciu a nie inú.

(b) Následné opatrenia

Bez ohľadu na to, čím sa proces konvertovania začal a ako sa udial, muselo to žiadateľa uviesť do duchovného pohybu. Aké boli konkrétne opatrenia, ktoré žiadateľ prijal v nadväznosti na motiváciu konvertovať?

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s nadväzujúcimi opatreniami

- Reakcia žiadateľa na spúšťače konvertovania.
- Spôsob, akým žiadateľ hľadal a našiel viac informácií o novom náboženstve, a typy použitých zdrojov (napr. brožúry, knihy, online zdroje, ako sú videá na YouTube alebo podcasty, rádio, DVD, televízia atď.).
- Či vynaložil úsilie na nadviazanie kontaktu s členmi nového náboženského spoločenstva:
 - ak áno, ako sa s nimi skontaktoval,
 - ak nie, čo mu v tom zabránilo.
- Či žiadateľ čítal alebo študoval sväté texty nového náboženstva. Ak áno:
 - ktoré,
 - ako k nim žiadateľ prišiel.
- Účasť žiadateľa na stretnutiach, bohoslužbách alebo študijných kurzoch zameraných na vierovyznanie, ak je to relevantné:
 - žiadateľove spomienky na to, ako ho prijali členovia spoločenstva,
 - žiadateľove spomienky na čokoľvek špeciálne, čo sa pri tejto príležitosti stalo,
 - či sa žiadateľ stretol s jazykovou bariérou, a ak áno, ako sa mu ju podarilo prekonať.
- Ak ku konvertovaniu došlo v krajine pôvodu:
 - či sa žiadateľ zúčastnil na nejakej nezákonnej alebo neoprávnenej náboženskej činnosti,
 - či boli uplatnené nejaké bezpečnostné opatrenia, aby sa zabránilo odhaleniu.
- Ak existovali aspekty nového náboženstva, o ktorých mal žiadateľ pochybnosti:
 - spôsob, akým sa s nimi žiadateľ vyrovnal,
 - či niekto žiadateľovi pomohol získať odpoveď.
- Myšlienky alebo obavy žiadateľa v tomto období, kým sa napokon rozhodol konvertovať.

(c) Rozhodnutie konvertovať

Po preskúmaní procesu konvertovania žiadateľa by ste sa mali zamerať na jeho konečné rozhodnutie konvertovať na nové náboženstvo. Ďalej uvedené usmernenia vám pomôžu preskúmať tento prvok. Majte na pamäti, že rozhodnutie konvertovať nemusí byť pre žiadateľa veľmi jasne vymedzené a že nie je neobvyklé, ak konvertiti majú stále vážne pochybnosti o konvertovaní, a to aj po tom, čo sa uskutočnilo konkrétne konvertovanie. Tým sa konvertovanie nestáva menej autentické. Nie je zriedkavé, že náboženské presvedčenie je plné pochybností.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s rozhodnutím konvertovať

- Konečný záväzok žiadateľa k novému náboženstvu (vrátane načasovania a okolností).
- Či sa žiadateľ s niekým vopred podelil o svoje myšlienky týkajúce sa konvertovania a reakcie, ktoré dostal.
- Či uvažoval o dôsledkoch svojho konvertovania na svoj budúci život.
- Úvahy žiadateľa o zvládání vyplývajúcich rizík.

(d) Postupy prijímania

Nové náboženstvo si môže vyžadovať, aby žiadateľ podstúpil určitý formálny postup prijatia, obrad alebo rituál, napríklad krst v prípade konvertovania na kresťanstvo alebo vyhlásenie viery v prípade islamu. Nie je to však vždy tak. Niektoré náboženstvá nepredpisujú žiadnu konkrétnu formalitu na konvertovanie.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s postupom prijatia

- Či sa uskutočnil obrat venovaný konvertovaniu (ak áno, čas a miesto).
- Opis postupu prijatia vrátane akejkoľvek prípravy (napr. semináre).
- Spôsob, akým žiadateľ proces prežíval a čo to pre neho osobne znamenalo (postrehy, dojmy, myšlienky).
- Praktické aspekty, napríklad:
 - logistické opatrenia,
 - opatrenia prijaté s cieľom zabrániť odhaleniu zo strany orgánov v závislosti od krajiny, v ktorej sa postup prijatia uskutočnil.
- Ak žiadateľ ešte neprešiel postupom prijatia, zistíte dôvody a prípadné plány na absolvovanie tohto postupu v budúcnosti.

(e) Reakcie na konvertovanie žiadateľa

Keď vyjde najavo, že žiadateľ konvertoval na iné náboženstvo, rodina a/alebo sociálne prostredie žiadateľa zvyčajne na túto správu reaguje, najmä ak žiadateľ pochádza z krajiny alebo rodiny, kde sa nové náboženstvo zakazuje alebo neprijíma.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s reakciami na konvertovanie žiadateľa

- Či niekto vie o konvertovaní žiadateľa:
 - spôsob, akým sa o konvertovaní žiadateľa dozvedeli,
 - spôsob, akým sa žiadateľ dozvedel, že jeho konvertovanie vyšlo najavo.
- Vnímanie konvertovania žiadateľa jeho rodinou a/alebo sociálnym prostredím a možné reakcie:
 - či sa vzťah žiadateľa s jeho rodinnými príslušníkmi zmenil po tom, ako sa dozvedeli o konvertovaní,
 - ak áno, ako sa vzťah zmenil a či žiadateľa v jeho rozhodnutí konvertovať podporovala rodina alebo iné osoby.
- Iné udalosti, ku ktorým mohlo dôjsť v dôsledku konvertovania.
- Ak rodina a/alebo sociálne prostredie žiadateľa nevie o konvertovaní, z akých dôvodov to tak je.
- Ak žiadateľ zamýšľal svoje konvertovanie zatajiť:
 - dôvody zatajenia, napríklad či žiadateľ predvídal negatívne reakcie a čo ho viedlo k tomu, že si myslel, že takéto reakcie nastanú,
 - opatrenia, ktoré žiadateľ prijal s cieľom zatajiť konvertovanie, napríklad účasť na rituáloch a oslavách svojho bývalého náboženského vyznania s cieľom nevyvolávať podozrenie,
 - či boli prijaté opatrenia úspešné pri zatajení konvertovania žiadateľa,
 - vnútorné procesy, zážitky, myšlienky a pocity žiadateľa, pokým svoje rozhodnutie konvertovať skrýva pred rodinnými príslušníkmi a/alebo sociálnym prostredím.

4.1.3. Život s novým náboženstvom

Ďalšou dôležitou súčasťou skúmania žiadostí na základe konvertovania je život žiadateľa po konvertovaní. Žiadateľa môžete jednoducho požiadať, aby porovnal svoj život pred konvertovaním a po ňom. Informácie, ktoré žiadateľ v tejto súvislosti poskytne, sú dôležité na posúdenie rizika. Umožnia vám nahliadnuť do významu nového náboženstva žiadateľa pre jeho identitu alebo spôsob života, zdôraznia prípadné zmeny v správaní a to, ako by to mohlo ovplyvniť jeho život po návrate do krajiny pôvodu.

(a) Vplyv konvertovania na život žiadateľa

Mali by sa v plnej miere preskúmať zmeny v živote žiadateľa po konvertovaní so zameraním na zmeny, ktoré sú vnímané ako kladné, ale aj záporné. Treba mať na pamäti, že žiadatelia možno nebudú ochotní hovoriť o akýchkoľvek zmenách, ktoré zažili v negatívnom zmysle, pretože sa obávajú, že by sa ich konvertovanie nemuselo považovať za skutočné. Preto môže pomôcť, ak sa žiadateľovi pripomenie, že samotná skutočnosť, že prejaví pochybnosti alebo povie niečo negatívne v súvislosti s novým náboženstvom, sa nebude sama osebe považovať za náznak, že konvertovanie nie je skutočné.

Príklady tém na preskúmanie vplyvov a zmien

- Skúsenosti žiadateľa po konvertovaní na nové náboženstvo.
- Negatívne aj pozitívne zmeny, ktoré zažil.
 - Žiadateľ napríklad môže v novom náboženstve pociťovať intenzívnejší kontakt s božstvom, zatiaľ čo predtým sa modlil mechanicky. Žiadateľ sa však môže cítiť nepríjemne aj počas niektorých rituálov svojho nového náboženstva.
- Myšlienky a emócie žiadateľa týkajúce sa takýchto zmien.
- Ako nové náboženstvo ovplyvnilo súkromný život žiadateľa. Napríklad kresťanskí konvertiti si možno vyhradzujú čas na modlitbu, čítanie Biblie atď.

(b) Vedomosti

Preskúmanie konvertovania žiadateľa by sa nemalo zameriavať len na otázky týkajúce sa vedomostí o náboženskej náuke. Rozsah, v akom by sa táto téma mala preskúmať, bude závisieť od individuálnych okolností žiadateľa a spôsobu, akým prežíva svoje náboženstvo. Úroveň vedomostí žiadateľa bude okrem toho závisieť od náboženskej výchovy, ktorú možno absolvoval, a od požiadaviek nového náboženstva týkajúcich sa vedomostí. Zatiaľ čo niektoré náboženské skupiny, ako sú niektoré židovské denominácie, vyžadujú pred konvertovaním dlhú cestu učenia a kladú veľký dôraz na vedomosti pred konvertovaním, iné náboženstvá to tak nerobia (ďalšie usmernenia k tejto téme nájdete v oddiele 2.3.1 „[Skúmanie náboženskej príslušnosti](#)“).

Od žiadateľa, ktorý aktívne začal proces konvertovania, čítal a študoval množstvo kníh a článkov z rôznych zdrojov (napr. sociálne médiá, internet) a zhromažďoval informácie o rôznych aspektoch nového náboženstva predtým, ako sa nakoniec rozhodol konvertovať, by sa očakávala vysoká úroveň vedomostí. Ak sú však vedomosti žiadateľa nedostatočné do takej miery, že nedokáže opísať podstatné základy svojho nového náboženstva, je potrebné dôkladné preskúmanie, aby sa objasnili dôvody tohto stavu. Musíte mať tiež na pamäti, že náboženské praktiky, presvedčenie a inštitúcie sa v rôznych náboženstvách značne líšia. Napríklad v prípade konvertovania na kresťanstvo existuje mnoho rozdielov medzi cirkvami, kongregáciami a denomináciami. Preskúmanie vedomostí žiadateľa však neznamená, že osobný pohovor by mal mať formu testu alebo skúšky z náboženskej náuky. Význam nového náboženstva pre žiadateľa, jeho myšlienky, pocity a osobné chápanie tohto náboženstva sú na účely preskúmania žiadosti dôležitejšie než akékoľvek informácie, ktoré sa žiadateľ mohol naučiť naspamäť.

Príklady tém na preskúmanie znalostí

- Učenie sa o novom náboženstve:
 - či žiadateľ získal nejaké teoretické vzdelanie o novom náboženstve,
 - ak áno, ako a kto žiadateľa poučil,
 - čo žiadateľ urobil, aby získal viac poznatkov.
- Osobný význam náboženskej náuky pre žiadateľa (napr. časť svätého textu, ktorú považuje za dôležitú a prečo).
- Rituály nového náboženstva:
 - opis niektorých rituálov tak, ako sa vykonávajú v novom náboženskom spoločenstve žiadateľa;
 - čo tieto rituály predstavujú,
 - čo znamenajú pre žiadateľa osobne.

(c) Aktivity v rámci spoločenstva

Nové sociálne interakcie, ktoré sú súčasťou náboženského spoločenstva, či už v krajine pôvodu, v krajine azylu, alebo v oboch krajinách, môžu tvoriť dôležitú súčasť nového života žiadateľa. V niektorých prípadoch sa žiadatelia nezapájajú do žiadnej náboženskej aktivity a môžu mať na to primerané vysvetlenia.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s činnosťami a so spoločenstvom

- Činnosti v spoločenstve.
 - Náboženské aktivity v kontexte náboženského spoločenstva žiadateľa (v prípade konvertovania na kresťanstvo to môže byť napríklad navštevovanie kostola/kongregácie, sväté prijímanie, účasť v skupinách na štúdium Biblie, sociálne vzťahy s ostatnými členmi náboženského spoločenstva).
 - Pozícia alebo funkcia v jeho kongregácii.
 - Iniciatívy, **ktoré žiadateľ podnikol s cieľom podeliť sa o svoje nové náboženstvo s ostatnými (vrátane podrobností o špecifických okolnostiach)**. Napríklad **žadateľ môže rozdávať letáky alebo sa zapájať do diskusií o svojom novom náboženstve, napríklad tým, že v prijímacom centre rozpráva spoluobčanom o svojej novej viere a pozýva ich, aby sa k nemu pridali a navštevovali náboženské obrady**.
- Dôležitosť takýchto činností pre žiadateľa.
 - Nedostatočná aktivita.
 - Dôvody, prečo **pre** žiadateľa nebolo dôležité pripojiť sa **k náboženskému spoločenstvu alebo vykonávať náboženské činnosti**.
 - **Ktoré ďalšie aspekty svojho nového náboženstva považuje za dôležité a ako ich vyjadruje.**
 - **Či chce žiadateľ v budúcnosti vykonávať akúkoľvek náboženskú činnosť, a ak áno, aký druh činnosti.**
 - Možné dôvody, prečo sa ešte nezapája do aktivít spoločenstva. Napríklad môže existovať jazyková bariéra.

V určitých prípadoch žiadateľ mohol konvertovať na nové náboženstvo bez účasti na bohoslužbách a bez toho, aby bol súčasťou miestneho náboženského spoločenstva (pozri aj oddiel 1.2.1 „Náboženstvo ako široký pojem“). Žiadateľ sa napríklad mohol stretnúť s kresťanským televíznym kanálom alebo webovým sídlom, ktoré ho mohli upútať. Mohol teda začať hľadať ďalšie informácie, napríklad zatelefonoval do príslušnej televízie alebo vyhľadával na internete a v sociálnych médiách. V konečnom dôsledku to mohlo viesť k jeho konvertovaniu na kresťanstvo. V tomto prípade bude dôležité zamerať sa skôr na spúšťačí mechanizmus, motiváciu a kroky, ktoré viedli žiadateľa k rozhodnutiu konvertovať.

4.1.4. Listinné dôkazy

Na podporu svojich dôvodov a procesu konvertovania, ako aj svojich vedomostí a aktivít konvertiti často poskytujú listinné dôkazy.

Ak žiadateľ neposkytne žiadne alebo poskytne len chabé listinné dôkazy na podporu svojho konvertovania, možno budete chcieť preskúmať dôvody. Majte však na pamäti, že v niektorých náboženstvách nie je zvykom potvrdzovať členstvo alebo prijatie, najmä v situáciách, keď príslušnosť k náboženstvu môže viesť k prenasledovaniu.

Príklady tém na preskúmanie listinných dôkazov

- Vedomosti žiadateľa o obsahu predložených dokumentov.
- Spôsob, akým žiadateľ získal dokument, bez ohľadu na to, či oň požiadal aktívne, alebo mu bol poskytnutý bez toho, aby oň požiadal.
- Vystaviteľ dokumentu, jeho funkcia v náboženskom spoločenstve a vzťah k žiadateľovi.
- Účel predloženia dokumentu, t. j. dôvody, pre ktoré žiadateľ predložil dokument, a dôvody, pre ktoré vystaviteľ považoval za potrebné vypracovať takéto dokumenty.
- Okolnosti, za ktorých bol doklad vydaný, napríklad, či existovali nejaké požiadavky na získanie dokladu, a ak áno, aké boli.
- V prípade predložených fotografií okolnosti, za ktorých boli fotografie vyhotovené (napr. miesto, čas, účel).

Môžete rozlišovať tri druhy dokumentov: formálne dokumenty, neformálne dokumenty, sociálne médiá a internetové zdroje.

(a) Formálne dokumenty

Príkladmi formálnych dokumentov sú:

- potvrdenia o prijatí (napr. potvrdenia o krste v prípade kresťanstva),
- osvedčenia o členstve,
- predvolania, pozvánky na vypočúvanie orgánmi, ktoré potenciálne súvisia s konvertovaním žiadateľa.

Samotné potvrdenie o formálnom konvertovaní nemusí postačovať na posúdenie rizika prenasledovania po návrate do krajiny pôvodu. Na posúdenie rizika po návrate by ste ešte potrebovali hodnoverné vyhlásenia z osobného pohovoru o zmenách v živote žiadateľa po konvertovaní a o význame nového náboženstva pre jeho identitu.

(b) Neformálne dokumenty

Neformálne dokumenty môžu zahŕňať:

- fotografie z krstu alebo misijných činností,
- listy s odporúčaniami od duchovných vodcov,
- osobné listy náboženských vodcov a iných členov náboženského spoločenstva,
- poverenia z iných zdrojov (napr. od ďalších konvertitov).

Tieto dokumenty môžu slúžiť ako osvedčenia, pretože potvrdzujú záväzok osoby, ktorá konvertovala, voči novej náboženskej skupine a pozíciu v nej. Môžu pomôcť pri posudzovaní dôveryhodnosti účinkov meniacich život v dôsledku konvertovania.

V prípade pochybností týkajúcich sa informácií zhromaždených počas pohovoru môžu byť užitočné vyhlásenia tretích strán, ak obsahujú doplňujúce informácie. Ak sa informácie získané pri pohovore nepovažujú za dôveryhodné, je nepravdepodobné, že by vyhlásenie tretej strany, ktoré neprináša nové poznatky ani nové informácie, prevážilo nad hodnotením pohovoru ⁽⁷²⁾.

(c) Sociálne médiá a internetové zdroje

Otvorené zdroje dokumentujúce konvertovanie žiadateľa a jeho nový náboženský život, ako aj jeho kritické poznámky o jeho bývalom náboženstve, možno nájsť pomocou vyhľadávania na internete. V niektorých prípadoch môžu žiadatelia predložiť aj dôkazy o svojej činnosti v sociálnych médiách. Ak sa takéto dokumenty predložia počas pohovoru, odporúča sa overiť profil, dátum a čas internetovej aktivity a reakcie ostatných používateľov, aby sa posúdilo, či sú v súlade s vyhláseniami žiadateľa. V prípade nezrovnalostí by žiadatelia mali mať možnosť vysvetliť ich.

Ak žiadateľ tvrdí, že jeho presvedčenia sú v krajine pôvodu známe z dôvodu jeho aktivít v sociálnych médiách alebo na iných kanáloch, počas osobného pohovoru sa môžu riešiť uvedené témy.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti so sociálnymi médiami a s internetovými zdrojmi

- Potvrdenie údajov žiadateľa v otvorených zdrojoch. Ako možno žiadateľa identifikovať v sociálnych médiách, napríklad či používa svoje skutočné meno alebo prezývku, či existujú fotografie alebo videá žiadateľa, aké sú dôvody takéhoto konania.
- Povaha zverejnených informácií, napríklad len opätovné zverejňovanie alebo sprostredkúvanie názorov iných ľudí, alebo aj osobné príspevky.
- Rozsah expozície, napríklad orientačný počet príspevkov; či sú príspevky verejné alebo obmedzené na určitú skupinu alebo na konkrétne osoby, ktoré sú žiadateľovi známe; či sú príspevky stále aktívne, alebo boli vymazané, prečo alebo prečo nie ⁽⁷³⁾; priatelia/sledovatelia na sociálnych sieťach; lajky.
- Reakcie na zverejnené informácie, napríklad či ostatní reagovali na príspevok žiadateľa a či žiadateľ na tieto reakcie reagoval. Ak áno, názory žiadateľa na tieto reakcie.
- Názory žiadateľa na možné riziká spojené s internetovou aktivitou po návrate do krajiny pôvodu.
- Názory žiadateľa na budúcu činnosť na internete súvisiacu s jeho vierou, napríklad či by pre neho bolo nevyhnutné pokračovať v aktivitách na sociálnych sieťach po návrate. V tejto súvislosti majte vždy na pamäti, že od žiadateľa nemožno očakávať, že sa zdrží náboženských praktík, ktoré sú pre neho nevyhnutné na základe jeho náboženského presvedčenia ⁽⁷⁴⁾.
- Ak žiadateľ tvrdí, že po návrate bude pokračovať vo svojich aktivitách v sociálnych médiách, preskúmajte, ako to plánuje vykonávať, napríklad aké informácie by uverejňoval, kde by vyhľadával informácie, kde by zverejňoval informácie a aké bezpečnostné opatrenia by prípadne prijal.

⁽⁷²⁾ V tejto súvislosti treba poznamenať, že ak je konvertovanie v Nemecku doložené platnými osvedčeniami, rozhodujúce orgány a správne súdy „musia považovať príslušnosť k cirkvi za skutočnosť a použiť ju ako základ na svoje preskúmanie; nemôžu spochybňovať ani platnosť krstu, ani spôsob, akým náboženské spoločenstvá chápu samy seba“ (nemecký Spolkový ústavný súd – 2 BvR 1838/15 z 3. apríla 2020). Rozhodujúci orgán však môže preskúmať úprimnosť konvertovania s cieľom posúdiť budúce riziko prenasledovania bez toho, aby spochybnil dôveryhodnosť konvertovania ako takého.

⁽⁷³⁾ Nezabúdajte však, že elektronické dôkazy zanechávajú kybernetickú stopu a môžu mať nekonečnú životnosť, čo vám alebo prenasledovateľovi umožňuje nájsť alebo obnoviť zverejnené informácie aj po tom, čo ich autor vymazal.

⁽⁷⁴⁾ SDEÚ, 2012, *Y a Z*, op. cit. pozn. č. 16, body 71 a 80. Pozri aj oddiel 1.3.2 „Porušovanie práva na slobodu náboženského vyznania ako akt prenasledovania“ na podrobnejšiu diskusiu o tejto otázke.

4.1.5. Riziko po návrate do krajiny pôvodu

Tento oddiel sa vzťahuje na oba oddiely 4.1 „Konvertovanie na iné náboženstvo“ a 4.2 „Zanechanie svojho náboženstva“.

S cieľom preskúmať riziko žiadateľa po návrate do krajiny pôvodu by sa mala preskúmať súčasná aj budúca expozícia jeho konvertovania.

(a) Minulá a súčasná expozícia konvertovania žiadateľa aktérom prenasledovania

V prípade činností konvertovania v krajine pôvodu ešte pred odchodom, a najmä ak žiadateľ vyhlási, že jeho konvertovanie je v krajine pôvodu už známe, sa počas pohovoru musia riešiť tieto témy.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s minulosťou a súčasnou expozíciou konvertovania žiadateľa

- Ako žiadateľ praktizoval svoje nové presvedčenie vo svojej krajine pôvodu.
- Problémy, s ktorými sa stretol, a spôsob, akým ich zvládol.
- Rozsah expozície, napríklad kto je informovaný o presvedčeniach žiadateľa, ako sa tieto osoby alebo štát o nich dozvedeli a ako to zistil žiadateľ.
- Reakcie na konvertovanie žiadateľa.
- Listinné dôkazy o expozícii, napríklad písomná komunikácia medzi žiadateľom a osobami, ktoré sa dozvedeli o jeho konvertovaní, listy s výzvami, správy v sociálnych médiách.
- Činnosti vykonávané v krajine azylu.

(b) Budúca expozícia konvertovania žiadateľa aktérom prenasledovania

Vyhlásenia žiadateľa o tom, ako si predstavuje a chce žiť svoj nový život ako konvertita, predstavujú ďalší prvok, ktorý treba preskúmať na posúdenie rizika po návrate. Úradník poverený prípadom bude musieť po pohovore v podstate posúdiť, do akej miery bude žiadateľ schopný praktizovať svoje nové presvedčenie, ako to považuje za potrebné, bez toho, aby bol vystavený prenasledovaniu. Otázky, ktoré treba položiť kresťanskému konvertitovi, môžu napríklad zahŕňať, či chce a môže otvorene hovoriť o svojej kresťanskej viere, čítať doma Bibliu alebo vstúpiť do náboženského spoločenstva bez toho, aby bol prenasledovaný. V tejto súvislosti je dôležité byť nezaujatý, pokiaľ ide o rôzne spôsoby vyjadrenia náboženstva. Niektorí ľudia majú silnejšiu tendenciu zasadzovať sa za svoje presvedčenie ako iní.

Ak sa činnosti, ktoré žiadateľ v budúcnosti zamýšľa vykonávať v krajine pôvodu, líšia od súčasných činností, ktoré žiadateľ vykonáva v krajine azylu, tento rozdiel by sa mal riešiť v pohovore. Ak žiadateľ nevyjadruje svoje presvedčenie v krajine azylu, ale v prípade návratu by ho vyjadril, mali by ste zistiť, prečo.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s budúcou expozíciou presvedčenia žiadateľa

- Život žiadateľa ako konvertitu po návrate do krajiny pôvodu, napríklad ako si žiadateľ predstavuje pokračovanie svojho nového života ako konvertita po návrate do krajiny pôvodu.
- Ako žiadateľ vyjadrí svoje presvedčenie v krajine pôvodu, vrátane toho, čoho sa bude musieť prípadne zrieknuť a aký z toho má pocit.
- Ako si pokračovanie jeho života ako konvertitu všimne a vníma okolitý svet.
- Budúce vzťahy žiadateľa so starým spoločenstvom, napríklad to, aký by bol jeho vzťah so starou vierou a spoločenstvom a ako to žiadateľ plánuje riešiť.
- Činnosti, do ktorých sa žiadateľ plánuje zapojiť, napríklad účasť v určitých skupinách alebo organizáciách vo svojej domovskej oblasti.
- Činnosti, ktorých sa žiadateľ plánuje zdržať, napríklad nezúčastňovať sa na obradoch svojho starého náboženstva, a aké to bude mať dôsledky.
- Ak žiadateľ uvádza, že v prípade návratu bude pôsobiť ako misionár, mali by ste preskúmať, či evanjelizácia a prozelytizmus sú základnými činnosťami stanovenými jeho novou príslušnosťou. Žiadateľa môžete požiadať, aby vysvetlil, prečo je táto činnosť pre neho potrebná, ako by postupoval a koho by sa snažil presvedčiť. Toto je veľmi dôležitá časť, ktorú treba preskúmať, pretože v niektorých krajinách môžu konvertiti praktizovať svoje nové náboženstvo, pokiaľ aktívne neevanjelizujú alebo neprozelytizujú.
- Akékoľvek rozdiely v činnostiach v krajine azylu v porovnaní s plánovanými činnosťami v krajine pôvodu po návrate.

(c) Dôsledky expozície konvertovania

Nakoniec musí úradník poverený prípadom preskúmať, čo sa podľa predpokladov žiadateľa stane v prípade návratu do krajiny pôvodu v dôsledku toho, že bude v živote pokračovať ako konvertita. Preskúmajte, prečo sa boja, koho sa boja a na základe akých konkrétnych náznakov predpokladajú, že sa ich obavy môžu naplniť.

Predchádzajúce prenasledovanie v krajine pôvodu môže naznačovať, že žiadateľ bude po návrate opäť vystavený prenasledovaniu. Preto je dôležité preskúmať, či bol žiadateľ v minulosti prenasledovaný za svoje presvedčenie (pozri tiež oddiel 2.3.3 „Preskúmanie strachu z prenasledovania po návrate“).

Pamätajte tiež na to, že ak by žiadateľ v minulosti zažil prenasledovanie z iných dôvodov, mohlo by to zvýšiť riziko prenasledovania z dôvodu jeho (pripisovanej) náboženskej príslušnosti. Žiadatelia, ktorí boli pozorovaní alebo zastrašovaní aktérom prenasledovania z iných dôvodov, môžu byť vystavení vyššiemu riziku, že sa ich náboženská príslušnosť prezradí. Úradník poverený prípadom preto musí preskúmať každé minulé prenasledovanie a zastrašovanie.

Príklady tém na preskúmanie strachu z prenasledovania

- Budúce riziká, napríklad čo by sa mohlo stať, ak bude naďalej praktizovať svoje nové presvedčenie rovnakým spôsobom aj po návrate. Žiadateľ môže napríklad naraziť na prekážky pri získavaní (vyššieho) vzdelania alebo konkrétneho pracovného miesta, napríklad vo verejnej službe, pretože jeho náboženstvo nie je také, aké požadujú orgány danej krajiny. Budúce riziká sa môžu týkať aj manželského partnera a detí žiadateľa.
- Aká ochrana je k dispozícii pred prípadnými budúcimi rizikami.

Príklady tém na preskúmanie strachu z prenasledovania

- Dôvody rizika, napríklad vedomosti žiadateľa o právnych predpisoch týkajúcich sa konvertovania alebo zanechania štátneho náboženstva v krajine pôvodu, či sa to trestá, či sa trest skutočne vykonáva a či existujú podobné prípady ľudí, ktorí zanechali štátne náboženstvo a boli potrestaní.
- V závislosti od toho, kto sú aktéri prenasledovania a aká je individuálna situácia žiadateľa, možnosť IPA.

4.1.6. Žiadosti *sur place*

Tento oddiel sa vzťahuje na oba oddiely 4.1 „Konvertovanie na iné náboženstvo“ a 4.2 „Zanechanie svojho náboženstva“.

Mnoho prípadov konvertovania na iné náboženstvo sa uskutočňuje *sur place*, v krajine azylu, po tom, ako žiadateľ opustil svoju krajinu pôvodu. Preto je potrebné poukázať na osobitosti tohto druhu konvertovania. Žiadosti na základe konvertovania *sur place* možno podať ako prvú žiadosť o medzinárodnú ochranu (napr. žiadateľ prišiel do krajiny azylu ako študent a počas štúdia požiada o azyl po konvertovaní na iné náboženstvo) alebo ako následnú žiadosť po zamietnutí predchádzajúcej žiadosti o azyl na základe iného dôvodu ⁽⁷⁵⁾.

(a) Žiadosti *sur place* v prípade prvých žiadostí

V zásade by sa pri konvertovaní v krajine pôvodu, ako aj pri konvertovaní *sur place* mali preskúmať rovnaké témy. Pohovor so žiadateľom, ktorý podal žiadosť na základe konvertovania *sur place*, sa od pohovoru so žiadateľom, ktorý konvertoval v krajine pôvodu, líši tým, že v prvom prípade sa od žiadateľa žiada, aby sa premietol do neznámej situácie, ktorú predtým osobne nezažil, t. j. do situácie života konvertitu v krajine pôvodu.

Žiadateľ sa však mohol stretnúť s ťažkosťami z dôvodu svojho konvertovania v krajine azylu. Existujú správy o tom, že konvertitov z dôvodu ich konvertovania fyzicky napadli spoluobčania. Ak sa stretnete s informáciami tohto typu, informujte žiadateľa o jeho právach týkajúcich sa náboženskej slobody vo vašej krajine a povzbudte ho, aby tieto incidenty nahlasoval orgánom presadzovania práva.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti so žiadosťami na základe konvertovania *sur place* v prípade prvých žiadostí

- Ako ľudia v blízkom okolí žiadateľa v krajine azylu reagovali na záujem žiadateľa o iné náboženstvo. To môže zahŕňať krajanov alebo prívržencov starého náboženstva, ktorí žijú v tom istom prijímacom centre ako žiadateľ.
- Ako sa títo ľudia dozvedeli o aktivitách konvertovania alebo o procese zanechania náboženstva.
- Či by tieto udalosti mohli mať pre žiadateľa nejaké dôsledky v prípade návratu do krajiny pôvodu.

⁽⁷⁵⁾ Upozorňujeme, že žiadosti *sur place* môžu vzniknúť aj v dôsledku zmien v krajine pôvodu.

(b) Žiadosti *sur place* v prípade následných žiadostí

Niektoré konvertovania *sur place* môžu vzniknúť v súvislosti s následnou žiadosťou. Každá následná žiadosť bude musieť prejsť predbežným posúdením toho, či existujú nové prvky alebo zistenia, ktoré významne zvyšujú pravdepodobnosť oprávnenia na medzinárodnú ochranu.

Súvisiaci nástroj agentúry EUAA

Viac informácií o tejto téme nájdete v dokumente *Practical Guide on Subsequent Applications* (Praktická príručka pre následné žiadosti), december 2021.

Konvertovanie môže byť dôvodom následnej žiadosti v dvoch samostatných scenároch:

- konvertovanie na iné náboženstvo bolo základom pre žiadosť o medzinárodnú ochranu v predchádzajúcej žiadosti a opätovne sa predkladá s novými prvkami,
- konvertovanie na iné náboženstvo je novým dôvodom v následnej žiadosti.

V prvom scenári žiadateľ už podal žiadosť na základe svojej obavy z prenasledovania z dôvodu svojho konvertovania. Žiadosť bola zamietnutá, pravdepodobne z dôvodu nedostatočnej dôveryhodnosti v súvislosti s konvertovaním, ale žiadateľ prichádza s novými prvkami, ako sú nové vyhlásenia, zistenia alebo listinné dôkazy, ktoré odôvodňujú následnú žiadosť. Môžu existovať presvedčivé dôvody na oneskorené predloženie dôkazov. Žiadateľ mohol byť napríklad vo veľmi skorom procese konvertovania v krajine azylu. Alebo žiadateľ ešte možno nebol súčasťou náboženského spoločenstva, alebo ešte formálne nekonvertoval, aby mohol predložiť listinné dôkazy. Mohlo by sa tiež stať, že žiadateľ, ktorý nebol aktívny ako konvertita, sa časom stal vo svojom náboženskom spoločenstve alebo v nenáboženskej organizácii aktívnejším, alebo začal prozelytizovať.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti so žiadosťami *sur place* v prípade následných žiadostí

- Ako mohol žiadateľ získať nové dôkazy.
- Prečo žiadateľ nemohol predložiť nové dôkazy v predchádzajúcej žiadosti.
- Ako došlo k prechodu na aktívnejšie členstvo v spoločenstve.
- Dôvod, pre ktorý došlo po poslednom zamietnutí k tejto zmene.
- V závislosti od času, ktorý uplynul od podania prvej žiadosti, ako rýchlo mohol žiadateľ predložiť nové dôkazy.

V druhom scenári žiadateľ odišiel zo svojej krajiny pôvodu z iného dôvodu, ako je konvertovanie. Nebol oprávnený na medzinárodnú ochranu a predložil následnú žiadosť na základe konvertovania ako nového dôvodu. Tento nový dôvod bude potrebné dôkladne preskúmať, ako už bolo uvedené. Môžu sa vyskytnúť prípady, keď žiadateľ po poslednej žiadosti konvertoval na iné náboženstvo. V iných prípadoch mohol byť žiadateľ v procese konvertovania, ale nemusel to uviesť v predchádzajúcej žiadosti. V druhom prípade by sa mali preskúmať možné dôvody neskorého oznámenia. Žiadateľ sa mohol báť prezradiť svoje konvertovanie zo strachu z dôsledkov. Je tiež možné, že mu spočiatku nebolo jasné riziko po návrate v dôsledku konvertovania. Okrem toho žiadateľ mohol byť v počiatočnom štádiu konvertovania a možno ešte nebol ochotný vyhlásiť svoje nové presvedčenie ⁽⁷⁶⁾.

⁽⁷⁶⁾ Upozorňujeme, že v čase uverejnenia [v novembri 2022] ešte nebol prijatý návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa výkladu článku 5 ods. 3 QD (v prepracovanom znení), vec C-222-22 (<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=261689&pageIndex=0&doclang=SK&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1901672>).

4.2. Zanechanie svojho náboženstva a prihlásenie sa k ateistickému, agnostickému alebo nenáboženskému systému viery

Tento oddiel sa zameriava na pohovory so žiadateľmi, ktorí tvrdia, že sa obávajú prenasledovania v krajine pôvodu, pretože prijali ateistický, agnostický alebo nenáboženský systém viery (vymedzenia týchto pojmov nájdete v oddiele 1.2 „[Pojmy relevantné pre žiadosti o azyl na základe náboženstva](#)“).

Vedenie pohovoru so žiadateľom v rámci tohto druhu žiadosti o azyl je v určitých aspektoch podobné ako vedenie pohovoru so žiadateľom, ktorý konvertoval na iné náboženstvo. Často však existuje niekoľko rozdielov, ktoré treba zohľadniť.

- V porovnaní s konvertitmi na iné náboženstvo, ktorí sa bežne pripájajú k náboženským spoločenstvám (napr. cirkevná kongregácia), je **príslušnosť** k sekulárnym skupinám, organizáciám alebo inštitúciám (napr. humanistické združenie, skupina na podporu ateizmu) u žiadateľov, ktorí zanechali svoje náboženstvo, oveľa menej častá.
- Žiadatelia, ktorí tvrdia, že zanechali svoje náboženské vyznanie, zvyčajne poskytujú len málo alebo neposkytujú žiadne **listinné dôkazy** o svojom presvedčení na podporu svojho vyhlásenia o vyznaní.
- Na rozdiel od vedomostí o náboženských náukách pri väčšine žiadostí na základe konvertovania by **vedomosti** o teoretických koncepciách/myšlienkových prúdoch spojených s agnostizmom alebo ateizmom boli pri pohovore so žiadateľmi, ktorí tvrdia, že zanechali svoje náboženstvo, zriedka relevantné.
- Zanechanie náboženstva môže byť motivované inými dôvodmi okrem samotného náboženstva: niektorí žiadatelia môžu zanechať svoje náboženstvo z politických dôvodov alebo z dôvodu svojej sexuálnej orientácie a rodovej identity. Preto sa môžu uplatňovať **viaceré dôvody na prenasledovanie**.

To, či by mal byť žiadateľ definovaný ako ateista, agnostik alebo človek bez vyznania, závisí od jeho vlastných vyjadrení na túto tému. Úradníci poverení prípadmi by nemali od žiadateľov očakávať, že poznajú presné definície a rozdiely medzi týmito pojmi. Rozhodujúci je osobný význam, ktorý pripisujú týmto pojmom. Počas osobného pohovoru je preto dôležité objasniť, čo má žiadateľ na mysli, keď sa sám vyhlasuje za ateistu, agnostika atď. Môže sa napríklad označiť za ateistu, pričom tým myslí, že nepraktizuje žiadne náboženstvo, ale neznamená to, že neverí v Boha. To môže znamenať významný rozdiel pri hodnotení rizika.

V tomto oddiele sa uvádzajú konkrétne usmernenia o tom, ako preskúmať určité témy, ktoré sú relevantné pre žiadateľov, ktorí zanechali náboženstvo. Témy bývalého náboženského vyznania, rizika po návrate a konvertovania *sur place* sú spoločné pre žiadateľov, ktorí zanechávajú náboženstvo, ako aj pre žiadateľov, ktorí konvertujú na iné náboženstvo.

Uvedený zoznam tém, ktoré je potrebné preskúmať, nie je úplný. Prehľad prvkov, ktoré by sa mali skúmať počas pohovoru vo všeobecnosti, nájdete v oddiele 2.3 „[Čo treba preskúmať počas pohovoru](#)“:

- Bývalé náboženstvo ([oddiel 4.2.1](#)),
- Proces zanechania náboženského vyznania ([oddiel 4.2.2](#)),

- Nový spôsob života po zanechaní náboženstva ([oddiel 4.2.3](#)),
- Listinné dôkazy ([oddiel 4.2.4](#)),
- Riziko po návrate do ([oddiel 4.2.5](#)),
- *Žiadosti sur place* ([oddiel 4.2.6](#)).

4.2.1. Bývalé náboženstvo

Usmernenie o tom, ako preskúmať tému bývalého náboženského vyznania žiadateľa, ktorý tvrdí, že zanechal svoje náboženstvo, sa nachádza v oddiele 4.1.1 „[Bývalé náboženstvo alebo viera](#)“.

4.2.2. Proces zanechania náboženského vyznania

Každý žiadateľ prechádza jedinečným procesom zanechania svojho pôvodného náboženstva a prijatia nenáboženského spôsobu života. Na rozhodnutí zanechať svoje náboženstvo sa môžu podieľať rôzne faktory prinútenia a stimulačné faktory. Môžu byť osobnej, emocionálnej, sociálnej, kognitívnej alebo kultúrnej povahy. Väčšina faktorov prinútenia (t. j. faktorov súvisiacich s nespokojnosťou žiadateľa s jeho predchádzajúcim náboženstvom) bude pravdepodobne podobná tým, ktoré sa týkajú konvertitov na nové náboženstvo (pozri oddiel 4.1.2(a) „[Motivácia konvertovať](#)“).

Pre osoby, ktoré pochádzajú zo spoločnosti, v ktorej je náboženstvo jasne viditeľnou súčasťou každodenného života, môže byť zanechanie náboženstva drastickejším krokom než konvertovanie na iné náboženstvo. Táto radikálnejšia zmena v modeloch viery by sa mala ďalej preskúmať v pohovore. Tento proces má spoločné črty s procesom konvertovania na iné náboženstvo, t. j. motiváciu zanechať náboženstvo, následné kroky, rozhodnutie zanechať náboženstvo a možné reakcie na zmenu viery žiadateľa. Na rozdiel od žiadateľov, ktorí konvertujú na iné náboženstvo, žiadatelia, ktorí prijímajú nenáboženské presvedčenie, zvyčajne nepodstupujú postup prijatia, aby formálne deklarovali svoje nové presvedčenie.

Obrázok 8. Bežne sa vyskytujúce prvky procesu zanechania náboženského vyznania

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s procesom zanechania náboženského vyznania

Motivácia zanechať svoje náboženstvo

- Okolnosti, za ktorých žiadateľ začal dištancovať sa od svojho bývalého náboženstva (udalosti, situácie, stretnutia, vnútorné myšlienkové procesy, zapojené osoby atď.).
- V závislosti od dôvodov, pre ktoré žiadateľ zanechal svoje náboženstvo (napr. žiadateľ, ktorý odmieta len obrady špecifické pre určitú denomináciu v rámci náboženstva), či niekedy uvažoval o konvertovaní na inú denomináciu alebo náboženstvo, namiesto toho, aby úplne opustil svoj náboženský systém viery.

Následné opatrenia

- Ako si žiadateľ uvedomil svoje súčasné ateistické, agnostické alebo nenáboženské názory; zdroje, ktoré použil, aby sa dozvedel viac o svojom súčasnom presvedčení.
- Myšlienky a pochybnosti žiadateľa v tomto období.

Rozhodnutie zanechať náboženstvo

- Čas, kedy a akým spôsobom bolo prijaté rozhodnutie zanechať náboženstvo.
- Či sa s niekým vopred podelil o svoje myšlienky týkajúce sa zanechania náboženstva, a ak áno, aké to malo dôsledky.
- Trvanie procesu, zapojené osoby a vnútorné myšlienkové procesy, ktoré ho sprevádzali.

Reakcie na zmenu presvedčenia žiadateľa

- Informovanosť iných ľudí o novom, nenáboženskom presvedčení žiadateľa:
 - ako sa to asi ľudia dozvedeli,
 - ako bolo nové presvedčenie prezradené,
 - ak žiadateľ svoje nové presvedčenie zatajil, dôvody takéhoto zatajenia, opatrenia prijaté na tento účel a ich vplyv na žiadateľa.
- Dôsledky procesu konvertovania pre žiadateľa:
 - pokusy žiadateľa podeliť sa o svoje nové myšlienky so svojím sociálnym prostredím,
 - opustenie tradícií a možno aj sociálnych kontaktov; ako k tomu došlo (postupné alebo náhle opustenie atď.).
- Ako sa žiadateľ vyrovnal s očakávanými dôsledkami svojho konvertovania, napríklad s možným odmietnutím zo strany priateľov a rodiny.

4.2.3. Nový spôsob života po zanechaní náboženstva

Rovnako ako v prípadoch týkajúcich sa konvertovania, transformácia, ktorú žiadateľ zažil v dôsledku zanechania náboženstva, a to, ako táto zmena ovplyvnila jeho súčasný život, je pre žiadosť kľúčová a mala by sa dôkladne preskúmať.

(a) Vplyvy a zmeny

Vplyv rozhodnutia žiadateľa zanechať náboženstvo možno preskúmať tak, že sa žiadateľ požiada, aby porovnal svoj život pred zanechaním náboženstva a po ňom. Žiadateľ môže byť požiadaný, aby vysvetlil, čím sa jeho súčasné presvedčenie odlišuje od jeho bývalej náboženskej príslušnosti a ako ju v súčasnosti vníma.

Príklady tém na preskúmanie nového spôsobu života po zanechaní náboženstva**„Vecné“ zmeny v živote žiadateľa**

- Opustenie náboženských zvykov a tradícií zo strany žiadateľa a vplyv, ktorý to malo na jeho rodinu a sociálne prostredie.
- Ak sa žiadateľ naďalej angažuje v určitých náboženských tradíciách, jeho zmenené vnímanie a skúsenosti s takýmito tradíciami z pohľadu „outsidera“. Nové návyky a aktivity (napr. žiadateľ si teraz dovoľí vykonávať určité aktivity, ktoré mu predtým neboli príjemné, alebo sa už nemusí vyhýbať určitým miestam alebo ľuďom).

Mnohé náboženské tradície a rituály často nie sú výlučne náboženské. Môže ísť o sociálne a kultúrne podujatia v rámci určitého spoločenstva a tieto tradície ako také môžu byť stále dôležité v živote žiadateľa z kultúrneho hľadiska. Preto sa môže stať, že žiadateľ sa naďalej zúčastňuje na niektorých podujatiach aj po tom, ako sa vzdal náboženského presvedčenia, ktoré je s nimi spojené (napr. žiadateľ sa môže zúčastniť na náboženskej svadbe). Nemalo by sa to vykladať ako náznak toho, že žiadateľ v skutočnosti nezanechal svoje náboženské vyznanie. Počas pohovoru by sa však mal osobitne riešiť nový spôsob, akým žiadateľ teraz zažíva tieto tradície.

„Vnútorne zmeny“ v živote žiadateľa

- Napríklad jeho súčasné názory na existenciálne otázky, ako je zmysel života a čo sa stane po smrti, alebo morálne otázky, ako je dobro a zlo.

(b) Vedomosti

Vo všeobecnosti nemožno očakávať, že ateista alebo agnostická osoba bude mať hlboké vecné a teoretické vedomosti o ateizme alebo agnosticizme.

V závislosti od profilu žiadateľa, jeho osobného príbehu a okolností, ktoré viedli k rozhodnutiu zanechať náboženstvo, sa môžu klásť otázky týkajúce sa vedomostí. Napríklad, ak je žiadateľ akademikom, ktorý tvrdí, že prijal ateistický systém viery po rozsiahлом štúdiu predmetu, bolo by vhodné preskúmať vedomosti žiadateľa. V prípade ostatných žiadateľov, ktorí zanechali svoje pôvodné náboženstvo len z nezáujmu, nemusia byť otázky o vedomostiach relevantné.

Príklady tém na preskúmanie znalostí (ak je to relevantné)

- Myslitelia, myšlienkové prúdy, literatúra, webové sídla alebo sociálne médiá, s ktorými je žiadateľ oboznámený.
- Názory žiadateľa na mysliteľov alebo obsah, napríklad (ne)súhlas s určitými mysliteľmi, obsahom alebo jeho preferencie.
- Vedomosti o organizáciách alebo osobnostiach, ktoré zastupujú alebo obhajujú príslušný systém presvedčenia, historické pozadie ateizmu, agnosticizmu.

(c) Aktivity a spoločenstvo

V niektorých prípadoch mohol žiadateľ svoju zmenu presvedčenia pretaviť do spoločenského aktivizmu a/alebo nadviazať kontakt s podobne zmýšľajúcimi ľuďmi, ktorí ho mohli ovplyvniť. Tieto aspekty by sa mali zistiť a v prípade potreby preskúmať počas pohovoru.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s činnosťami a so spoločenstvom

- Členstvo v akýchkoľvek organizáciách alebo hnutiach (napr. humanistických organizáciách, skupinách na podporu ateizmu) a účasť na ich aktivitách.
- Motivácia žiadateľa podporovať tieto organizácie a propagovať ich presvedčenie.
- Účasť na činnostiach organizácie a ich význam pre žiadateľa.
- Úloha žiadateľa v týchto organizáciách a viditeľnosť ich činností (napr. vytváranie verejne dostupného obsahu, ako sú články alebo rozhovory).
- Osoby, s ktorými sa žiadateľ stretol prostredníctvom takýchto organizácií, a jeho vzťah k nim.

4.2.4. Listinné dôkazy

Listinné dôkazy sú v žiadostiach tých žiadateľov, ktorí zanechali svoje náboženské vyznanie, menej časté. Stále je možné predložiť tento druh dôkazov. Podobne ako konvertiti na iné náboženstvo môžu žiadatelia s takouto žiadosťou predložiť tri druhy dokumentov: formálne dokumenty potvrdzujúce ich stav bez vierovyznania, neformálne dokumenty, ako sú fotografie potvrdzujúce ich proces konvertovania na nenáboženské presvedčenie alebo iné dôkazy týkajúce sa činnosti žiadateľa na internete.

K listinným dôkazom by sa malo pristupovať rovnako ako v prípade konvertitov na iné náboženstvo. Podrobné pokyny nájdete v oddiele 4.1.4 „[Listinné dôkazy](#)“.

(a) Formálne dokumenty

Príkladmi formálnych dokumentov sú:

- osvedčenia o členstve vydané príslušnými organizáciami, ako sú ateistické skupiny,
- dokumenty vydané náboženskými inštitúciami, ako sú dekréty o exkomunikácii alebo príkazy na vylúčenie, v ktorých sa uvádza, že žiadateľ už nepatrí k tomuto náboženstvu, alebo oficiálna žiadosť žiadateľa o vylúčenie z náboženskej inštitúcie,
- predvolania, pozvánky na vypočúvanie (náboženskými) orgánmi, ktoré potenciálne súvisia s nenáboženskou príslušnosťou žiadateľa.

(b) Neformálne dokumenty

Ak sa žiadateľ zapojil do spoločenskej činnosti s cieľom propagovať alebo obhajovať svoj novoprijatý systém viery v rámci príslušných organizácií, môže predložiť tieto dokumenty:

- fotografie žiadateľa, ktorý sa zúčastňuje na aktivitách (napr. verejných protestoch),
- svedectvá zamestnancov a/alebo iných členov príslušných organizácií.

(c) Dokumenty z internetových zdrojov

Relevantné môžu byť aj tieto internetové zdroje:

- obsah vytvorený žiadateľom (napr. články a príspevky v sociálnych médiách, ktorých autorom je žiadateľ),
- dôkaz o činnosti žiadateľa v sociálnych médiách (obsah uverejnený, ale nie napísaný žiadateľom, skupiny a príspevky schválené žiadateľom, kritické komentáre, kontakt s podobne zmýšľajúcimi účtami v sociálnych médiách atď.).

Podrobné pokyny o tom, ako pristupovať k dokumentom z internetových zdrojov počas osobného pohovoru, nájdete v oddiele 4.1.4(c) „[Sociálne médiá a internetové zdroje](#)“.

4.2.5. Riziko po návrate do krajiny pôvodu

Usmernenie k tomu, ako preskúmať tému rizika po návrate do krajiny pôvodu v prípade žiadateľa, ktorý tvrdí, že zanechal svoje náboženstvo, nájdete v oddiele 4.1.5 „[Riziko po návrate do krajiny pôvodu](#)“.

4.2.6. Žiadosti *sur place*

Usmernenie o tom, ako preskúmať tému žiadostí *sur place* v prípade žiadateľa, ktorý tvrdí, že zanechal svoje náboženstvo, sa nachádza v oddiele 4.1.6 „[Žiadosti *sur place*](#)“.

4.3. Náboženské menšiny

Náboženské menšiny sú spoločenstvá, ktoré sú pridružené k náboženstvu, ktoré sa odlišuje od dominantného náboženstva v danej krajine alebo regióne. Dominantným náboženstvom môže byť náboženstvo, ktoré vyznáva väčšina spoločnosti v krajine pôvodu ako celku alebo v oblasti pôvodu žiadateľa. Môže to však byť aj náboženstvo, ktoré vyznávajú skupiny, ktoré majú moc nad príslušnými mocenskými štruktúrami, hoci nemusia predstavovať najväčšiu časť obyvateľstva. Preto pojem „náboženské menšiny“ netreba nevyhnutne chápať v demografickom zmysle. Môže tiež označovať náboženskú skupinu, ktorá je podriadená inej, dominantnejšej náboženskej skupine.

Na účely tohto oddielu sa za príslušníkov náboženských menšín považujú osoby, ktoré sa so svojou vierou narodili. Pokiaľ ide o žiadateľov, ktorí konvertovali na menšinové náboženstvo vo svojej krajine pôvodu, pozri oddiel 4.1 „[Konvertovanie na iné náboženstvo](#)“.

V závislosti od krajiny pôvodu môžu byť náboženské menšiny cieľom diskriminácie a prenasledovania. Štát ich možno nechráni alebo ich náboženstvo môže byť dokonca úplne zakázané. V súvislosti so žiadosťami o azyl môžu príslušníci náboženských menšín tvrdiť, že boli prenasledovaní štátnymi orgánmi a/alebo neštátnymi subjektmi (napr. susedmi, príslušníkmi náboženskej väčšiny alebo inými súkromnými osobami).

V nasledujúcich oddieloch dostanete usmernenie o tom, ako preskúmať:

- Príslušnosť k náboženskej menšine ([oddiel 4.3.1](#)),
- Riziko po návrate do ([oddiel 4.3.2](#)).

4.3.1. Príslušnosť k náboženskej menšine

Posúdenie, či osoba patrí k náboženskej menšine, je kľúčové na posúdenie žiadosti žiadateľov, ktorí tvrdia, že sú súčasťou takejto náboženskej menšinovej skupiny. Mali by sa preskúmať vyhlásenia žiadateľa týkajúce sa jeho náboženskej príslušnosti, ako aj všetky ním predložené listinné dôkazy.

(a) Znalosti o náboženstve

Pri skúmaní vedomostí žiadateľa o jeho náboženstve pamätajte na to, že vedomosti sa týkajú nielen teoretických znalostí náuky, ale aj praktických vedomostí. Je vhodné zohľadniť, ako žiadateľ žije a prežíva svoje náboženstvo ako veriaci v náuku, ako súčasť svojej identity a spôsobu života. Pozri tiež [oddiel 2.3.1 „Skúmanie náboženskej príslušnosti“](#).

- Miestne spoločenstvo žiadateľa

V prípade žiadateľov patriacich k náboženským menšinám zohráva aspekt „identity“ v spojení s náboženstvom (t. j. príslušnosť k určitému spoločenstvu) často významnú úlohu v chápaní náboženskej príslušnosti žiadateľa, a preto by sa mal dôkladne preskúmať.

Ak žiadateľ potvrdil, že pravidelne navštevuje organizované kongregácie (farnosti, chrámy, mešity atď.), vyzvite ho, aby vám povedal o svojom miestnom náboženskom spoločenstve. Od žiadateľa sa môže požadovať, aby poskytol informácie o veľkosti a povahe miestneho spoločenstva, napríklad či zahŕňa rôzne náboženské podskupiny alebo rôzne etnické skupiny. Takisto by ste sa mohli spýtať, z ktorých oblastí veriaci prichádzali (napr. ktoré susedné dediny, mestá) a/alebo na aké príležitosti (napr. pravidelná cirkevná bohoslužba sa môže konať v kostole v meste, ale susedné dediny môžu byť hostiteľmi určitých náboženských slávností).

Takisto by ste mali žiadateľa požiadať, aby opísal, ako bolo jeho spoločenstvo organizované, najmä či existovala jedna alebo viac osôb zodpovedných za spoločenstvo, aké boli ich úlohy a ako boli rozdelené oblasti zodpovednosti. Môže byť vhodné zistiť, ako sa vykonávala každodenná činnosť v tomto náboženskom spoločenstve (napr. ako sa prijímali rozhodnutia a uzatvárali dohody), ak bola angažovanosť žiadateľa v spoločenstve taká, že sa od neho očakávalo, že bude mať tento druh poznatkov.

Pýtajte sa, aký druh náboženských aktivít sa organizoval v rámci kongregácie, a požiadajte žiadateľa, aby čo najpodrobnejšie opísal, kedy, kde a ako sa tieto aktivity konali.

Aj keď žiadateľ tvrdí, že pravidelne nenavštevoval miesto bohoslužieb ani kongregácie či iné miesta stretávania, môže byť relevantné požiadať ho, aby uviedol názov dôležitých miest bohoslužieb a všeobecne vysvetlil, ako sú tieto miesta organizované a aký druh náboženských aktivít sa v nich koná.

- Vzťahy medzi spoločenstvami

Príslušníci náboženských menšín môžu mať vzájomný silný pocit solidarity, ktorý ich vedie k spoločenským aktivitám a stretnutiam mimo čisto náboženského kontextu. Náboženské spoločenstvá môžu tiež komunikovať a organizovať sa v iných nenáboženských oblastiach. Môžu napríklad prevádzkovať svoje vlastné školy alebo nemocnice. Zistite, čo žiadateľ vie o tom, ako členovia ich spoločenstva komunikujú mimo miest uctievania alebo náboženských činností, napríklad v rámci iných organizácií alebo podujatí spoločenstva v oblastiach, ako je vzdelávanie detí, zdravotná starostlivosť, podnikanie, šport alebo charita.

- Vzťahy s inými spoločenstvami a náboženstvami

Môžete sa opýtať, čo žiadateľ vie o vzťahoch svojho miestneho náboženského spoločenstva so zvyškom spoločnosti vrátane vzťahov s inými náboženskými alebo etnickými skupinami a so štátnymi orgánmi. Žiadateľ vám môže povedať o dobrej povesti, ktorú má jeho spoločenstvo, najmä v oblasti, v ktorej žil. Môžete žiadateľa požiadať, aby vám povedal o spolunažívaní rôznych spoločenstiev v jeho miestnej oblasti a v krajine vo všeobecnosti vrátane toho, či došlo k nejakým interakciám medzi náboženskými vodcami. Môžu sa vyskytnúť prípady, keď existovali vzťahy s inými náboženskými skupinami alebo dokonca pravidelné stretnutia s inými náboženskými vodcami. Môžete sa tiež opýtať na akékoľvek napätie alebo problémy medzi spoločenstvom žiadateľa a inými segmentmi spoločnosti alebo štátnymi subjektmi. Požiadajte žiadateľa, aby uviedol konkrétne príklady takýchto prípadov a ako sa riešili.

Príklady tém na preskúmanie náboženskej príslušnosti náboženských menšín

Náboženstvo žiadateľa ako viera

- Náboženská viera, ktorú žiadateľ vyznáva, jeho presvedčenie a čo pre neho znamenajú.
- Teoretické vedomosti žiadateľa o jeho náboženstve (náboženská náuka vrátane náboženských pravidiel a inštitucionálneho usporiadania).

Pamätajte na to, že tak, ako priemerná osoba vo vašej krajine nemusí byť schopná odpovedať na zložité teoretické otázky o svojom náboženstve, nemali by ste od žiadateľa očakávať hlbšie znalosti len preto, že v jeho krajine pôvodu patrí k náboženskej menšine. Počas pohovoru by ste sa však mali opýtať na dôvody nedostatočnej znalosti náboženskej náuky žiadateľa (viac informácií o faktoroch, ktoré vysvetľujú rozdiely v znalostiach, nájdete v oddiele 2.3.1 „Skúmanie náboženskej príslušnosti“).

Náboženstvo žiadateľa ako spôsob života

- Vlastné náboženské vyznanie žiadateľa.
- Praktické vedomosti žiadateľa o jeho náboženstve (náboženské oslavy, zvyky, obrady, kongregácia žiadateľa).
- Náboženské vzdelanie žiadateľa (v škole, mimoškolské aktivity, osobná iniciatíva atď.).

Ak sa ukáže, že pre náboženskú menšinu žiadateľa neboli k dispozícii žiadne hodiny náboženstva, mali by ste sa žiadateľa opýtať, či bol povinný navštevovať hodiny náboženstva iného náboženstva a ako to vnímal.

Náboženstvo žiadateľa ako identita

- Vzťah jeho rodiny k náboženstvu, napríklad či existujú rozdiely medzi členmi rodiny, pokiaľ ide o náboženské praktiky alebo vieru, alebo či sa úloha náboženstva v ich rodine v priebehu času vyvíjala.
- Dôležité osoby v náboženskej výchove žiadateľa, napríklad či ho povzbudzovali alebo nabádali, aby praktizoval určité rituály, a kto to bol.
- Miestne náboženské spoločenstvo žiadateľa v jeho krajine pôvodu (veľkosť, zloženie, oblasti pôvodu) vrátane toho, kto zastával vedúce funkcie, rozdelenia oblastí zodpovednosti, organizácie činností spoločenstva.
- Kontakty žiadateľa s členmi náboženského spoločenstva v krajine azylu, napríklad ako s nimi nadviazal kontakt, a ak nie, dôvody, prečo nenadviazal žiadny kontakt.

(b) Listinné dôkazy

Dokumenty vydané v krajine pôvodu

V niektorých krajinách pôvodu sa v (bývalých) dokladoch totožnosti, ako sú cestovné pasy a preukazy totožnosti, výslovne uvádza náboženská príslušnosť držiteľa za predpokladu, že daná náboženská skupina je oficiálne uznaná štátom. V krajinách, kde sa náboženská príslušnosť uvádza v dokladoch totožnosti, by príslušnosť k neuznanej náboženskej menšine mohla znamenať, že si osoba nemôže dať zapísať svoju vieru do preukazu totožnosti. V dôsledku toho sa môže osobám v tejto situácii odoprieť vydanie dokladov totožnosti a iných občianskych dokumentov. Okrem toho sa môžu príslušníci neuznaných náboženských menšín vo svojich dokladoch totožnosti chybné uvádzať ako príslušníci dominantnej náboženskej skupiny. Ak žiadateľ predloží dokument, v ktorom sa uvádza údajne falošná náboženská príslušnosť, jeho náboženská príslušnosť sa musí čo najpodrobnejšie preskúmať.

V krajinách, kde sa náboženstvo v preukaze totožnosti neuvádza, môžu krstné mená a priezviská uvedené na týchto dokladoch napriek tomu označovať určitú náboženskú príslušnosť. Napríklad v niektorých islamských krajinách priezviská Masih (Mesiáš) alebo Khoury (kňaz) bežne, ale nie vždy, nosia kresťania. Niekedy môže náboženskú príslušnosť naznačovať miesto vydania dokladov totožnosti alebo miesto bydliska či narodenia žiadateľa (napr. ak žiadateľ býval v oblasti výlučne obývanej určitou náboženskou skupinou). Ak sa stanovilo, že doklady totožnosti žiadateľa sú pravé a v týchto dokladoch sa uvádza buď konkrétna náboženská príslušnosť, alebo iné skutočnosti súvisiace s náboženstvom (mená, miesta atď.), ktorých relevantnosť je potvrdená COI, skúmanie náboženskej príslušnosti by malo byť menej dôkladné.

Okrem toho v prípade žiadateľov pochádzajúcich z krajín, v ktorých osobné záležitosti spravujú náboženské inštitúcie, sa môže v občianskoprávnej dokumentácii, ako je rodný a sobášny list, uvádzať aj náboženská príslušnosť. Možno predložiť aj dokumenty, ktoré potvrdzujú náboženské aktivity žiadateľa (napr. krst, osvedčenie o náboženskom vzdelávaní) alebo navštevovanie inštitúcií či aktivít inak súvisiacich s ich náboženskými spoločenstvami (športové kluby, charitatívne organizácie atď.).

Dokumenty vydané v krajine azylu

Žiadatelia môžu predložiť doklady vydané ich náboženským spoločenstvom v krajine azylu, ktoré svedčia o ich začlenení do náboženského spoločenstva, na účely preukázania svojej príslušnosti k náboženskej menšine.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s listinnými dôkazmi pre náboženské menšiny

- Obsah predloženého dokumentu.
- **Spôsob, akým žiadateľ získal dokument (postup podania žiadosti alebo nezvyčajné metódy, organizácie zapojené do jeho vydania, čas medzi podaním žiadosti a vydaním, či žiadateľ oň požiadal alebo mu bol poskytnutý bez žiadosti atď.).**
- Vystaviteľ dokumentu (jeho funkcia a vzťah k žiadateľovi).
- Zamýšľané a skutočné použitie dokumentu žiadateľom v krajine pôvodu.
- Účel predloženia dokumentu, napríklad dôvody, pre ktoré žiadateľ považuje za potrebné predložiť dokument.
- Ak žiadateľ nepredloží žiadne listinné dôkazy napriek tomu, že COI a jeho osobný príbeh naznačujú, že to možno očakávať, preskúmajte (pokiaľ možno presvedčivé) dôvody chýbajúcich dokumentov.
- Ak žiadateľ tvrdí, že mu boli odopreté občianske dokumenty z dôvodu jeho náboženskej príslušnosti, preskúmajte nepriaznivé dôsledky, ktoré to malo na jeho každodenný život, a spôsob, akým sa ich pokúsil obísť.

4.3.2. Riziko po návrate do krajiny pôvodu

Nasledujúce príklady majú ilustrovať, ako preskúmať niektoré z možných spôsobov prenasledovania náboženských menšín v krajinách ich pôvodu. Majte na pamäti, že nemusíte preskúmať všetky nižšie uvedené témy, pretože **nie všetky z nich budú použiteľné vo všetkých prípadoch**.

Diskriminácia a prenasledovanie náboženských menšín môžu mať viacero foriem. Môžu byť veľmi otvorené, viditeľné a uložené prostredníctvom zákonov, alebo môžu byť jemnejšie a dlhodobé. V niektorých krajinách sú náboženské menšiny chránené zákonom pod podmienkou, že sú oficiálne zaregistrované. Na základe týchto zákonov môže štát rozhodnúť, ktoré náboženské spoločenstvá sú povolené a chránené a ktoré spoločenstvá sú zakázané. V dôsledku toho budú náboženské spoločenstvá, ktoré spolupracujú so štátom a dodržiavajú jeho nariadenia, chránené a bude im udelené právo organizovať kontrolované náboženské aktivity. Ak je žiadateľ členom náboženskej menšiny, ktorá sa odmieta zaregistrovať, spoločenstvo sa bude považovať za zakázané, čím sa zase môže zvýšiť riziko prenasledovania.

V iných krajinách nie sú niektoré náboženské skupiny oficiálne zakázané, ale sú viditeľne pod dohľadom štátu výlučne na účely zastrašovania. V niektorých prípadoch štát zavádza kontroly vstupu na náboženské lokality s cieľom obmedziť účasť na náboženských stretnutiach na príslušníkov náboženskej menšiny a zabrániť účasti príslušníkov praktizujúcich štátne náboženstvo.

V niektorých krajinách platia zákony proti urážke štátneho náboženstva, a to všeobecne alebo čiastočne, čo potenciálnym prenasledovateľom uľahčuje obviňovanie príslušníkov náboženských menšín z rúhania. Diskriminácia náboženských menšín sa však neobmedzuje len na náboženské oblasti, ale vzťahuje sa aj na iné oblasti života, ako je povolanie, zdravotníctvo, vzdelávanie atď., ktoré môžu produkovať pravdepodobne menej viditeľné, ale trvalejšie alebo systematickejšie formy diskriminácie. Až pri celkovom pohľade budú úradníci poverení prípadmi schopní určiť, či predstavujú prenasledovanie.

Príklady tém na preskúmanie rizika po návrate do krajiny pôvodu pre náboženské menšiny

Obvinenia z rúhania

- Preskúmajte vedomosti žiadateľa o zákonoch proti urážaniu štátneho náboženstva a o tom, ako a do akej miery sa vykonávajú.
- Ak bol žiadateľ prenasledovaný na základe týchto zákonov, umožnite mu vysvetliť, čo sa stalo, čo spôsobilo prenasledovanie, kto bol zapojený do obvinení a akej povahy bol vzťah medzi žiadateľom a prenasledovateľom.

Postavenie náboženských menšín

- Oficiálne postavenie náboženského spoločenstva žiadateľa v krajine pôvodu.
- Ak má menšina oficiálne postavenie, ako ho získala a či pretrvávajú nejaké obmedzenia.
- Ak menšina nemá oficiálne postavenie, dôvody a dôsledky chýbajúceho postavenia.

Zastrašovacie opatrenia

- Skúsenosti žiadateľa s tým, že ho sledovali alebo zastrašovali štátne orgány.
- Obmedzenia spôsobené týmito opatreniami v živote žiadateľa a jeho pocity v tejto súvislosti.

Príklady tém na preskúmanie rizika po návrate do krajiny pôvodu pre náboženské menšiny

Kontrola náboženských lokalít

- Vplyv obmedzení vstupu na náboženské lokality, kde sa stretávajú príslušníci náboženskej menšiny, na žiadateľa a akékoľvek konkrétne problémy, ktoré to mohlo spôsobiť (napr. pokusy obísť tieto obmedzenia).
- Žiadateľove pocity v súvislosti s týmito obmedzeniami a ich vplyv na ich spoločenstvo.

Kumulácia diskriminačných opatrení

- Môže ísť napríklad o povolenie prijímať len slabo platené pracovné pozície; obmedziť sa na základné vzdelanie bez prístupu k vysokoškolskému vzdelávaniu; byť nútený žiť v gete; mať právo len na základnú zdravotnú starostlivosť, ktorá nezahŕňa určité možnosti liečby; byť vylúčený z dedičstva, ale platiť vyššie dane ako iní; nemôcť získať osobné doklady; dostávať od vlády ponuky, že ak sa osoba vzdá svojej náboženskej príslušnosti a konvertuje na štátne náboženstvo, všetky vyššie uvedené obmedzenia zaniknú.

Ak žiadateľ uvádza niekoľko diskriminačných opatrení, musíte dôkladne preskúmať **každý** jednotlivý akt a jeho intenzitu a nakoniec sa pozrieť na celý obraz diskriminácie, aby ste mohli dospieť k záveru, či bola dosiahnutá hranica prenasledovania.

4.4. Osoby, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia na základe náboženského vyznania

Tento oddiel sa zaoberá žiadosťami o medzinárodnú ochranu motivovanými odmietnutím plniť si vojenské povinnosti v krajine pôvodu z dôvodu výhrady vo svedomí z náboženských dôvodov ⁽⁷⁷⁾. Výhrada vo svedomí k vojenskej službe sa vzťahuje na výhradu k vykonávaniu vojenskej služby na základe „zásad a dôvodov svedomia vrátane hlbokého presvedčenia, ktoré vyplývajú z náboženských, morálnych, etických, humanitárnych alebo podobných motívov“ ⁽⁷⁸⁾. Právo na výhradu vo svedomí sa uznáva v rôznych medzinárodných nástrojoch v oblasti ľudských práv vrátane Charty základných práv EÚ ⁽⁷⁹⁾.

To, či je niekto osoba, ktorá odmieta vojenskú službu z dôvodov svedomia, závisí od toho, či je odpor voči vojenskej službe motivovaný „vážnym a neprekonateľným konfliktom medzi povinnosťou slúžiť v armáde a svedomím osoby alebo jej hlboko a skutočne prechovávaným náboženským alebo iným presvedčením“ ⁽⁸⁰⁾.

Osoba, ktorá odmieta vojenskú službu z dôvodov svedomia, môže úplne odmietnuť službu v armáde z dôvodu svojho náboženstva, napríklad preto, že jeho náboženstvo zakazuje nosiť

⁽⁷⁷⁾ Upozorňujeme, že „náboženský dôvod môže byť relevantný aj v prípadoch založených na vojenskej službe iných ako na základe výhrady vo svedomí“, UNHCR, *Guidelines on International Protection No 10: Claims to refugee status related to military service within the context of Article 1A (2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 10: Žiadosti o postavenie utečenca v súvislosti s vojenskou službou v kontexte článku 1 časti A ods. 2 Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 a/alebo jeho Protokolu o právnom postavení utečencov z roku 1967), 12. novembra 2014, bod 50.

⁽⁷⁸⁾ Pozri Komisia OSN pre ľudské práva, 1998, *Conscientious objection to military service* (Výhrada vo svedomí k vojenskej službe), op. cit. pozn. č. 24, E/CN.4/RES/1998/77, 22. apríla 1998 (<http://www.refworld.org/docid/3b00f0be10.html>).

⁽⁷⁹⁾ Článok 10 ods. 2 Charty základných práv EÚ: „Právo na výhradu vo svedomí sa uznáva v súlade s vnútroštátnymi zákonmi, ktoré upravujú výkon tohto práva.“

⁽⁸⁰⁾ ESĽP, rozsudok zo 7. júla 2011, *Bayatyan/Arménsko*, č. 23459/03, ECLI:CE:ECHR:2011:0707JUD002345903, bod 110. Ide o prelomový rozsudok ESĽP, pretože stanovuje podmienky, za ktorých môže povinná vojenská služba znamenať porušenie slobody myslenia, svedomia a náboženského vyznania.

zbrane alebo salutovať vlajke (absolútna výhrada vo svedomí). Výhrada vo svedomí z náboženských dôvodov zahŕňa aj tých, ktorí odmietajú slúžiť v konkrétnej vojenskej akcii, napríklad ak sa člen náboženskej menšiny odmietne zapojiť do vojenských operácií zameraných na členov ich vlastnej náboženskej príslušnosti (čiastočná výhrada vo svedomí).

Príslušná terminológia

- **Vojenská služba:** služba alebo činy vykonávané v službe ozbrojených síl štátu. Môže sa vykonávať počas mieru alebo počas ozbrojeného konfliktu. Môže nasledovať po dobrovoľnom vstupe do armády alebo môže byť založená na povinnej brannej povinnosti. Neštátne subjekty nemôžu ukladať vojenskú brannú povinnosť.
- **Alternatívna služba:** služba vykonávaná osobami, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia, ako náhrada za brannú povinnosť do ozbrojených síl štátu. Alternatívna služba môže mať formu civilnej služby mimo ozbrojených síl (napr. v zariadení verejného zdravotníctva, dobrovoľnej práce pre charitatívnu inštitúciu) alebo nebojovej úlohy v armáde (napr. vo funkcii kuchára alebo kancelárskeho pracovníka).
- **Vyhýbanie sa brannej povinnosti:** ak sa civilista neregistruje alebo nevyhoví výzve na prijatie na povinnú vojenskú službu.
- **Dezercia:** keď vojak slúžiaci v ozbrojených silách opustí svoje vojenské stanovisko alebo funkciu bez dovolenky alebo sa vzoprie povolaniu na plnenie vojenských povinností.

4.4.1. Oprávnenosť vojenskej služby

Štáty majú právo na vlastnú obranu, a preto sú oprávnené požadovať od občanov, aby vykonávali vojenskú službu. Podľa UNHCR musí byť proces náboru a vojenská služba odôvodnená, musí mať právny základ, musí sa vykonávať nesvojvoľným a nediskriminačným spôsobom a musí byť založená na vojenských potrebách a plánoch. Okrem toho musí byť možné napadnúť brannú povinnosť na súde⁽⁸⁾. Je tiež v rámci zvrchovaných právomocí štátov sankcionovať osoby, ktoré bez oprávnených dôvodov dezertujú alebo sa vyhýbajú vojenskej službe. Akékoľvek potrestanie by malo byť nediskriminačné, primerané a stanovené v zákone a malo by zahŕňať možnosť napadnúť ho na súde.

(a) Prenasledovanie alebo vážna ujma v súvislosti s vojenskou službou

K prenasledovaniu alebo vážnej ujme v súvislosti s vojenskou službou môže dôjsť v niekoľkých situáciách bez ohľadu na dôvod.

- Spôsob, akým štát vykonáva vojenskú službu, môže sám o sebe znamenať neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie. Môže to byť napríklad prípad obzvlášť brutálnej iniciácie alebo šikanovania mladších brancov, ktoré organizuje alebo schvaľuje vojenská štruktúra.

⁽⁸⁾ UNHCR, *Guidelines on International Protection No 10* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 10), 2014, *op. cit.* pozn. č. 78, s. 2. Pozri aj UNHCR, *Handbook on procedures and criteria for determining refugee status* (Príručka o postupoch a kritériách pri priznávaní postavenia utečenca), 2019, *op. cit.* pozn. č. 12, bod 171: „Nie každé presvedčenie, aj keď môže byť úprimné, bude predstavovať dostatočný dôvod pre žiadosť o priznanie postavenia utečenca po dezercii alebo vyhýbaní sa odvodu. Nestačí, aby osoba nesúhlasila so svojou vládou, pokiaľ ide o politické odôvodnenie konkrétnej vojenskej akcie. Ak je však druh vojenskej akcie, s ktorou si jednotlivец neželá byť spojený, odsúdený medzinárodným spoločenstvom ako odporujúci základným pravidlám ľudského správania, trest za dezerciu alebo vyhýbanie sa odvodu by sa mohol vzhľadom na všetky ostatné požiadavky definície sám osebe považovať za prenasledovanie.“

- Potrestanie za odmietnutie slúžiť v armáde môže byť neprimerané, môže predstavovať ohrozenie na živote a vážne zlé zaobchádzanie, alebo môže byť uložené diskriminačným spôsobom.
- Stíhanie alebo potrestanie pre odmietnutie vykonávania vojenskej služby v čase konfliktu, ak by vykonávanie vojenskej služby zahŕňalo trestné činy alebo akty, na ktoré sa vzťahujú dôvody vylúčenia, sa takisto považujú za akt prenasledovania ⁽⁸²⁾.
- Samotná skutočnosť, že človek musí slúžiť v armáde proti svojmu hlbokému presvedčeniu, môže predstavovať prenasledovanie, ak spôsobuje intenzívne duševné utrpenie, ktoré sa rovná neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu. Ako bolo uvedené vyššie, tieto výhrady môžu byť k vojenskej službe ako takej (absolútna výhrada vo svedomí) alebo ku konkrétnemu vojenskému zásahu (čiastočná výhrada vo svedomí).

(b) Postavenie osoby, ktorá odmieta vojenskú službu z dôvodov svedomia

Napriek tomu, že právo na výhradu vo svedomí sa uznáva ako základné právo, ešte stále existuje mnoho krajín, v ktorých je vojenská služba povinná, ale v ktorých neexistuje možnosť získať postavenie osoby, ktorá odmieta vojenskú službu z dôvodov svedomia. V týchto krajinách sa odmietnutie vojenskej služby vo všeobecnosti považuje za závažný trestný čin bez ohľadu na dôvod odmietnutia. Treba poznamenať, že v týchto krajinách potrestanie za odmietnutie slúžiť v armáde väčšinou stále nezbavuje osobu povinnosti slúžiť v armáde po skončení trestu.

V situáciách, keď štát poskytuje oslobodenie od vojenskej služby alebo alternatívnu službu osobám, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia ⁽⁸³⁾, alebo keď sa zákony o vojenskej službe v praxi neuplatňujú, alebo keď sa vojenskej službe možno vyhnúť zaplatením administratívnej pokuty ⁽⁸⁴⁾, prenasledovanie nevznikne.

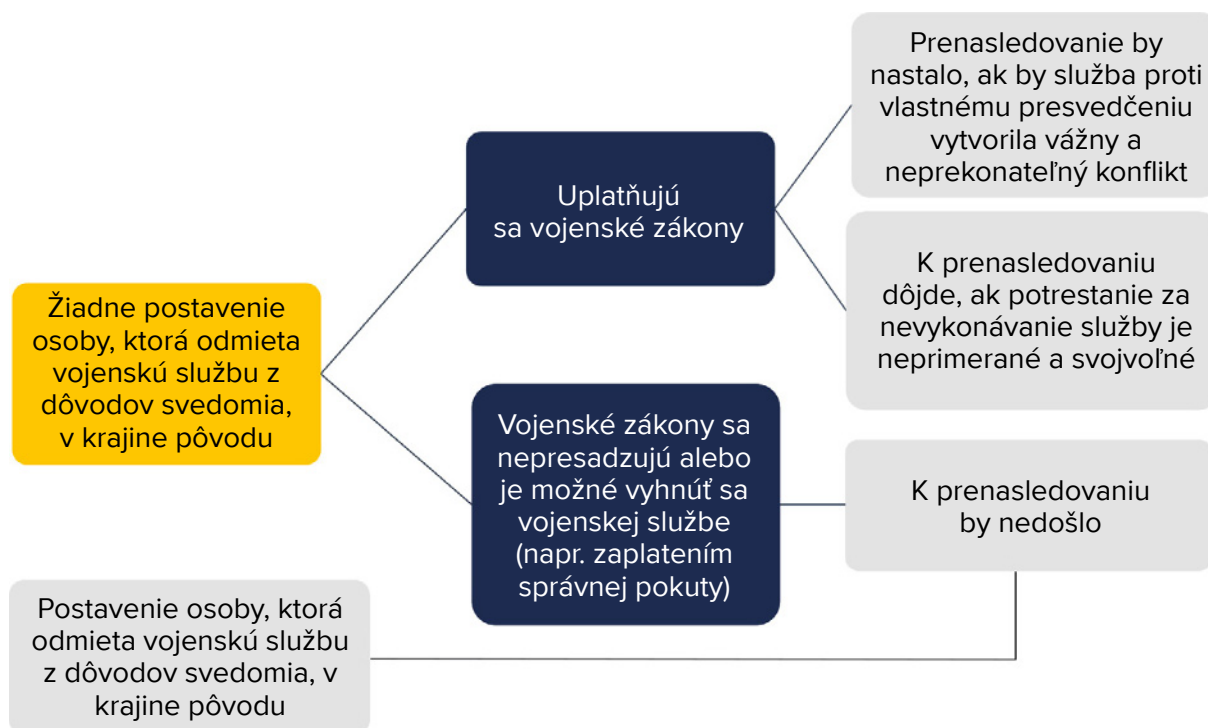
⁽⁸²⁾ Článok 9 ods. 2 písm. e) APD (v prepracovanom znení). Pozri aj rozsudok SDEÚ z 26. februára 2015, *Shepherd/Bundesrepublik Deutschland*, C-472/13, ECLI:EU:C:2015:117. Zhrnutie je k dispozícii v [databáze judikatúry EUAA](#).

⁽⁸³⁾ V prípade alternatívnej služby, ktorá má represívny charakter alebo vykonávanie, však stále môže dôjsť k prenasledovaniu. Pozri UNHCR, *Guidelines on International Protection No 10* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 10), 2014, *op. cit.* pozn. č. 77, bod 20.

⁽⁸⁴⁾ Podľa UNHCR „nadmerné administratívne poplatky, ktorých cieľom je odradiť osoby, ktoré skutočne odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia, od voľby alternatívnej služby alebo ktoré sa považujú za trestné, by sa považovali za diskriminačné a na kumulatívnom základe by mohli spĺňať prah prenasledovania“. UNHCR, *Guidelines on International Protection No 10* (Usmernenia o medzinárodnej ochrane č. 10), 2014, *op. cit.* pozn. č. 77, s. 5, pozn. č. 48.

Obrázok 9. Prenasledovanie v dôsledku výhrady vo svedomí

(c) Spojitosť s náboženským dôvodom

Odmietnutie vykonávať vojenskú službu často pochádza z náboženských motívov alebo politického názoru, prípadne môže byť spojené s príslušnosťou k určitej sociálnej skupine, rase alebo štátnej príslušnosti. Tieto dôvody však nemusia mať žiadnu súvislosť so žiadnym z piatich dôvodov prenasledovania a môžu napríklad vyplývať zo samotnej obavy pred nebezpečenstvami, ktoré môže vojenská služba spôsobiť. Z pohľadu úradov môže byť dezertér alebo osoba vyhýbajúca sa brannej povinnosti, bez ohľadu na skutočné motívy, vnímaná ako politický oponent, teda ako niekto, kto sa stavia proti politike vlády alebo spochybňuje jej legitimitu.

V rozsudku vo veci *EZ* ⁽⁸⁵⁾ SDEÚ zvažil, či aj v prípade prenasledovania opísaného v článku 9 ods. 2 písm. e) QD (v prepracovanom znení) je potrebné stanoviť spojitosť medzi činom prenasledovania a jedným z piatich dôvodov prenasledovania podľa Ženevského dohovoru.

Článok 9 ods. 2 písm. e) QD (v prepracovanom znení)

2. Činy prenasledovania, ako sú kvalifikované v odseku 1, môžu okrem iného nadobúdať formu:

[...]

e) stíhania alebo potrestania kvôli odmietnutiu vykonania vojenskej služby v čase konfliktu v prípade, že vykonávanie vojenskej služby by zahŕňalo trestné činy alebo akty, na ktoré sa vzťahujú dôvody vylúčenia, ako sú stanovené v článku 12 ods. 2;

[...]

⁽⁸⁵⁾ SDEÚ, rozsudok z 19. novembra 2020, *EZ/Bundesrepublik Deutschland*, C-238/19, ECLI:EU:C:2020:945. Zhrnutie je k dispozícii v [databáze judikatúry EUAA](#).

SDEÚ rozhodol, že aj keď je vždy potrebné preukázať súvislosť s jedným z piatich dôvodov prenasledovania v situácii definovanej v článku 9 ods. 2 písm. e) QD (v prepracovanom znení), existuje „silný predpoklad“ spojitosti odmietnutia vykonávať vojenskú službu s jedným z piatich dôvodov podľa dohovoru ⁽⁸⁶⁾. V tomto kontexte je úlohou vnútroštátnych orgánov overiť hodnovernosť súvislosti medzi dôvodmi prenasledovania a trestným stíhaním a trestom. SDEÚ okrem toho zdôraznil, že spresnením dôvodov činov prenasledovania uvedených v článku 9 ods. 2 písm. e) „normotvorca Únie nemal v úmysle sťažiť získanie postavenia utečenca pre výhradu vo svedomí tým, že stanoví dodatočnú podmienku pre získanie tohto postavenia, ale naopak zastával názor, že tento dôvod prenasledovania sa vo všeobecnosti viaže na jeden z piatich dôvodov prenasledovania zakladajúcich nárok na postavenie utečenca“ ⁽⁸⁷⁾. SDEÚ toho poukázal na to, že odmietnutie vykonávať vojenskú službu, najmä ak je to výrazne penalizované, „umožňuje predpokladať existenciu závažného konfliktu hodnôt a politických alebo náboženských názorov medzi dotknutou osobou a orgánmi krajiny pôvodu“ ⁽⁸⁸⁾. SDEÚ tiež uviedol, že „v kontexte ozbrojeného konfliktu, osobitne občianskej vojny, a pri neexistencii zákonnej možnosti vyhnúť sa vojenským povinnosťami, je veľmi pravdepodobné, že orgány vykladajú odmietnutie vykonania vojenskej služby ako nesúhlas s politikou“ ⁽⁸⁹⁾.

SDEÚ tiež objasnil, že ak odmietnutie vykonania vojenskej služby z dôvodu náboženského presvedčenia vedie k prenasledovaniu, toto prenasledovanie by sa malo tiež považovať za spojené s dôvodom náboženského vyznania ⁽⁹⁰⁾.

Tento oddiel poskytuje usmernenia o tom, ako preskúmať žiadosti žiadateľov, ktorí odmietajú vojenskú službu z náboženských dôvodov. Na ich posúdenie je potrebné zaoberať sa tromi časťami žiadosti:

- Proces náboru ([oddiel 4.4.2](#)),
- Výhrada vo svedomí z dôvodov náboženského vyznania ([oddiel 4.4.3](#)),
- Listinné dôkazy ([oddiel 4.4.4](#)).

4.4.2. Proces náboru

Pred preskúmaním dôveryhodnosti výhrady vo svedomí žiadateľa a jej možných dôsledkov v osobnom pohovore sa odporúča najprv preskúmať, či je údajné postavenie žiadateľa ako branca alebo jeho nasadenie v konkrétnej vojenskej akcii dôveryhodné. To možno preskúmať posúdením informovanosti žiadateľa o vojenských právnych predpisoch a postupoch náboru v jeho krajine pôvodu, ako aj stavu jeho vlastného náboru.

Na tento účel je nevyhnutné, aby ste vzali do úvahy situáciu týkajúcu sa vojenskej brannej povinnosti v krajine pôvodu žiadateľa, ako vyplýva z informácií o krajine pôvodu (pozri oddiel 2.1.4 „[Ako vám pri príprave môžu pomôcť informácie o krajine pôvodu](#)“) a konkrétne okolnosti konkrétneho prípadu. Patria sem platné vojenské právne predpisy krajiny pôvodu, náborové postupy a dôsledky, ktoré znášajú jednotlivci, ktorí odmietajú slúžiť vo armáde.

⁽⁸⁶⁾ SDEÚ, 2020, *EZ/ Bundesrepublik Deutschland*, bod 57, op. cit. pozn. č. 85.

⁽⁸⁷⁾ SDEÚ, 2020, *EZ/ Bundesrepublik Deutschland*, bod 58, op. cit. pozn. č. 85.

⁽⁸⁸⁾ SDEÚ, 2020, *EZ/ Bundesrepublik Deutschland*, bod 59, op. cit. pozn. č. 85.

⁽⁸⁹⁾ SDEÚ, 2020, *EZ/ Bundesrepublik Deutschland*, bod 60, op. cit. pozn. č. 85.

⁽⁹⁰⁾ SDEÚ, 2020, *EZ/ Bundesrepublik Deutschland*, bod 47, op. cit. pozn. č. 85.

(a) Informovanosť žiadateľa o vojenských právnych predpisoch v krajine pôvodu

Od žiadateľov sa očakáva určitá úroveň znalostí právnych predpisov, ktorými sa riadia pravidlá náboru a proces náboru, keďže majú konkrétny vplyv na ich postavenie osôb, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia, a na riziko zlého zaobchádzania alebo prenasledovania.

Príklady tém na preskúmanie znalostí žiadateľa o vojenských právnych predpisoch v krajine pôvodu

- Informovanosť žiadateľa o uplatniteľných vojenských právnych predpisoch v jeho krajine pôvodu vrátane možných dôvodov na oslobodenie alebo odklad, ako je rodinná situácia, štúdium, profesionálna kariéra alebo zdravotný stav.
- Znalosť súčasného trvania vojenskej služby.
- Vedomosti o procese náboru.
- Znalosť sankcií, ktoré vyplývajú z odmietnutia služby, odmietnutia zapojiť sa do konkrétnej vojenskej akcie alebo dezercie.

Ak žiadateľ preukáže nedostatočnú znalosť vojenských právnych predpisov svojej krajiny pôvodu, vyzvite ho, aby tieto nedostatky vysvetlil.

(b) Vedomosti žiadateľa o postupoch náboru

Môžu existovať rozdiely medzi vojenskými právnymi predpismi o náboře a vykonávaním týchto právnych predpisov. Od osôb, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia, sa očakáva, že budú mať znalosti nielen o právnych predpisoch, ale aj, a čo je dôležitejšie, o rozsahu, v akom sa tieto právne predpisy vykonávajú alebo nevykonávajú v praxi.

Príklady tém na preskúmanie znalostí žiadateľa o postupoch náboru v krajine pôvodu

- Vedomosti žiadateľa o **faktických** postupoch náboru v krajine pôvodu.
- Znalosti žiadateľa o politike orgánov v oblasti trestného stíhania proti osobám vyhýbajúcim sa brannej povinnosti a dezertérom.
- Spôsob, akým žiadateľ získal informácie o postupoch náboru (napr. konkrétne príklady osôb, ktoré sú žiadateľovi známe a ktoré boli odvedené za určitých okolností).
- Ak z informácií o COI vyplýva, že sú bežne dostupné opatrenia na zabránenie vojenskej službe (napr. zaplatenie správnej pokuty alebo úplatku), preskúmajte informovanosť žiadateľa o takýchto praktikách.
- Názor žiadateľa na dostupné možnosti (vrátane toho, či uvažoval o využití týchto možností s cieľom oslobodiť sa od povinností alebo vyhnúť sa vojenskej službe, alebo to naozaj urobil) a dôvody, prečo tak neurobil.

(c) Stav náboru žiadateľa

Okrem toho sa môžete žiadateľa opýtať na stav jeho vlastného náboru.

Príklady tém na preskúmanie stavu náboru žiadateľa

- Fáza náborového procesu (napr. prijatie povolávacieho dokumentu alebo absolvovanie lekárskej prehliadky).
- Akékoľvek predchádzajúce odklady vojenských povinností (ak áno, na akom základe boli získané).
- Ak sa proces náboru ešte nezačal, očakávaný dátum začiatku.
- Ak už slúžil v armáde, dôvody, prečo neodmietol vojenskú službu alebo prečo sa predtým zapojil do konkrétnej vojenskej akcie.
- Ak slúžil v armáde, aké funkcie žiadateľ vykonával, druh absolvovaného výcviku, používané zbrane, manévry, na ktorých sa žiadateľ zúčastnil.
- Informovanosť žiadateľa o tom, že je v súčasnosti v krajine pôvodu považovaný za osobu vyhýbajúcu sa brannej povinnosti alebo dezertéra, či je za to oficiálne stíhaný a ako sa túto informáciu dozvedel.
- Možnosť získania amnestie pre dezertérov a, ak táto možnosť existuje, dôvody nevyužitia amnestie.

(d) Nasadenie žiadateľa do konkrétnej vojenskej akcie

Niektorí žiadatelia možno boli požiadaní o účasť na konkrétnej vojenskej akcii, ale namietali, údajne z dôvodov svedomia. V tomto prípade je potrebné preskúmať okolnosti súvisiace s (plánovaným) nasadením žiadateľa.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s nasadením žiadateľa do konkrétnej vojenskej akcie

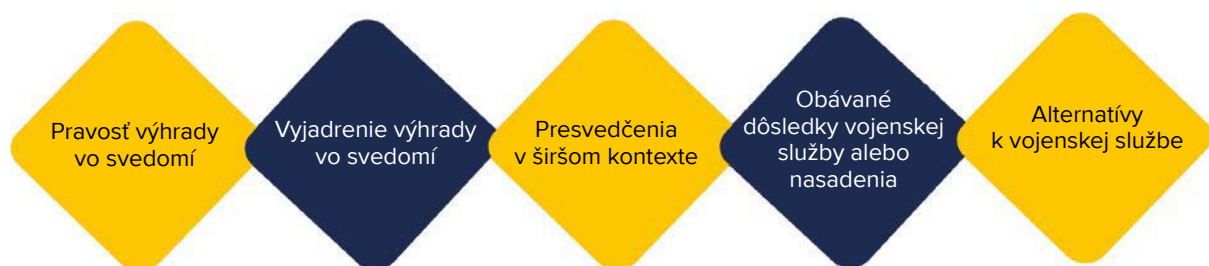
- Druh alebo povaha konkrétnej vojenskej akcie vrátane vojenského cieľa a cieľov.
- Čas, miesto a trvanie nasadenia.
- Proces nasadenia, napríklad spôsob, akým sa o nasadení žiadateľa rozhodlo a akým bol žiadateľ informovaný, či žiadateľ skutočne nasadenie vykonal alebo ako sa mu vyhol.
- Možnosť žiadateľa oficiálne odmietnuť nasadenie alebo vykonávanie konkrétnych činností/úloh, ktoré by takéto nasadenie zahŕňalo, a či žiadateľ mohol požiadať o alternatívu k nasadeniu.
- Konkrétne činnosti alebo úlohy, ktoré žiadateľ musel alebo bude musieť vykonať v dôsledku takéhoto nasadenia.
- Informovanosť žiadateľa o konkrétnych činnostiach alebo úlohách, ktoré by nasadenie zahŕňalo, vrátane účinkov týchto činností/úloh.
- Názory žiadateľa na vojenskú akciu a činnosti/úlohy, ktoré musel alebo bude musieť vykonávať.

4.4.3. Výhrada vo svedomí z dôvodov náboženského vyznania

Okrem preskúmania náboru alebo brannej povinnosti do armády alebo nasadenia na konkrétnu vojenskú akciu by sa osobný pohovor mal zamerať aj na preskúmanie toho, či je výhrada žiadateľa k vojenskej službe z dôvodov svedomia autentická a či súvisí s jeho náboženskou príslušnosťou. Malo by sa to doplniť skúmaním, či žiadateľ pred útekem z krajiny pôvodu vyjadril nejakú výhradu, či sú presvedčenia týkajúce sa vojenskej služby v súlade so širším náboženským kontextom žiadateľa, akých konkrétnych dôsledkov sa žiadateľ obáva v prípade náboru a či mal možnosť primeranej alternatívy k vojenskej službe.

Obrázok 10. Témy, ktoré treba preskúmať pri riešení výhrady vo svedomí voči vojenskej službe z dôvodov náboženského vyznania

(a) Pravosť výhrady vo svedomí z dôvodov náboženského presvedčenia

Príklady tém na preskúmanie skutočnej výhrady vo svedomí z dôvodov náboženského vyznania

- Dôvody, pre ktoré sa žiadateľ považuje za osobu, ktorá odmieta vojenskú službu z dôvodov svedomia, a či je to absolútna alebo čiastočná výhrada.
- V prípade výhrady ku konkrétnej vojenskej akcii dôvody tejto čiastočnej výhrady (rozdiel medzi účasťou žiadateľa na iných vojenských akciách a na tej, ku ktorej žiadateľ vzniesol výhradu).
- Informácie o náboženských skúsenostiach žiadateľa s prihliadnutím na jeho osobné okolnosti (napr. ako prijal svoje náboženské presvedčenie; miesto, spôsob alebo rituály uctievania; osobný význam náboženského presvedčenia alebo hodnoty, ktoré zastáva, najmä pokiaľ ide o používanie zbraní).
- Postoj ostatných členov náboženského presvedčenia žiadateľa k vojenskej službe (napr. všeobecný odpor proti armáde, či niektorí členovia skutočne vykonávajú vojenskú službu a ako náboženské spoločenstvo vo všeobecnosti a žiadateľ osobitne vnímajú takých členov, ktorí vykonávajú vojenskú službu).

(b) Žiadateľovo vyjadrenie výhrady vo svedomí

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti s vyjadrením výhrady vo svedomí zo strany žiadateľa

- Či žiadateľ vyjadril svoju náboženskú výhradu vo svedomí pred povolaním do armády (vrátane okolností, akým spôsobom a aké to malo dôsledky).
- Predchádzajúce problémy, s ktorými sa žiadateľ stretol z dôvodu svojej náboženskej príslušnosti.
- Ak žiadateľ predtým neodmietol vstúpiť do armády, dôvody neodmietnutia (napr. zmena presvedčenia, okolnosti).

(c) Náboženské presvedčenie žiadateľa v širšom kontexte

Príklady tém na preskúmanie náboženského presvedčenia žiadateľa v širšom kontexte

- V závislosti od toho, ako žiadateľ vysvetlí náboženské dôvody svojej výhrady vo svedomí (napr. úplný zákaz páchania násilia), môžete preskúmať predchádzajúce povolanie žiadateľa, jeho profesijnú kariéru a záľuby v súvislosti s fyzickým násilím (napr. prax bojových umení) alebo nosením zbrane (napr. poľovníctvo).
- Skúsenosti a názory rodiny a okolia žiadateľa v spojení s vojenskou službou (napr. rodinní príslušníci, ktorí slúžili alebo odmietli slúžiť v armáde; ich úloha a skúsenosti počas vojenskej služby; ak odmietli, dôsledky ich odmietnutia).
- Názor žiadateľa na to, ako by orgány jeho krajiny pôvodu mali reagovať na vojenský útok zahraničnej mocnosti, alebo na to, ako by podľa neho malo jeho náboženské spoločenstvo reagovať, ak ho napadne iná skupina.

(d) Dôsledky vojenskej služby alebo nasadenia, ktorých sa žiadateľ obáva

Okrem preskúmania úprimnosti výhrady vo svedomí musí úradník poverený prípadom preskúmať, či sú výhrady neodstrániteľné alebo neprekonateľné.

Príklad tém na preskúmanie v súvislosti s dôsledkami, ktorých sa žiadateľ obáva

- Dôsledky (a to aj na fyzickej, duchovnej a emocionálnej úrovni) pre žiadateľa, ak by bol nútený slúžiť v armáde alebo byť nasadený v konkrétnej vojenskej akcii.

(e) Primerané alternatívy k vojenskej službe (v relevantných prípadoch)

Majte na pamäti, že práva osoby, ktorá odmieta vojenskú službu z dôvodov svedomia, sa dodržiavajú len v prípade, že je oslobodená od povinnosti zapojiť sa do vojenskej služby alebo môže vykonávať vhodnú alternatívnu službu. V prípade osobnej výhrady k noseniu zbraní sa alternatíva môže považovať za vhodnú, ak ide o nebojovú pozíciu vo vojenskom aparáte alebo civilnú činnosť, ktorá je vo verejnom záujme.

Ak z informácií o COI vyplýva, že sa v krajine pôvodu uznáva postavenie osoby, ktorá odmieta vojenskú službu z dôvodov svedomia, mali by sa preskúmať znalosti žiadateľa o podmienkach, postupe a faktickom prístupe k alternatívnej službe. To znamená, že musíte preskúmať, či útek z krajiny pôvodu bol jediným možným spôsobom, ako uniknúť tomuto vnútornému konfliktu.

Príklady tém na preskúmanie primeraných alternatív k vojenskej službe

- Kroky, ktoré žiadateľ podnikol, aby sa zvažilo jeho zaradenie do alternatívnej služby.
- Dôvody, pre ktoré neboli prijaté žiadne opatrenia na uznanie žiadateľa ako osoby, ktorá odmieta vojenskú službu z dôvodov svedomia, alebo dôvody, pre ktoré tieto opatrenia zlyhali.
- Znalosti žiadateľa o podmienkach, postupe a **faktickom** prístupe k alternatívnej službe.

4.4.4. Listinné dôkazy

Napokon úradník poverený prípadom preskúma, či žiadateľ má nejaké listinné dôkazy o procese náboru, o jeho účasti na konkrétnej vojenskej akcii alebo o jeho možnom stíhaní ako osoby, ktorá odmieta vojenskú službu z dôvodov svedomia, alebo ako dezertéra. Ak nie sú predložené žiadne listinné dôkazy, hoci z rozprávania žiadateľa alebo informácií o COI vyplýva, že takéto dôkazy by mali byť k dispozícii, mali by ste pri pohovore preskúmať dôvody tejto nedostatočnej dokumentácie.

(a) Dokumenty týkajúce sa vojenského postavenia žiadateľa

Žiadateľ môže predložiť dokumenty, ktoré sa týkajú štádia jeho náborového procesu, ak ešte neslúžil v armáde (napr. povolávací rozkaz, doklad o lekárskej prehliadke alebo o odklade vojenskej služby pre štúdium). V prípade žiadateľov, ktorí už slúžili v armáde, sú vojenské knižky alebo podobné dokumenty užitočné na získanie prehľadu o dĺžke služby žiadateľa, jeho presnej jednotke a funkcii.

Žiadateľa sa možno opýtať, ako získal dokumenty a aký je ich obsah. Toto preskúmanie by slúžilo na určenie toho, ako žiadateľ skutočne chápe predložené dokumenty. Ak žiadateľ v čase úteku už mal tieto dokumenty v rukách, možno sa ho opýtať, ako sa mu to podarilo a či čelil nejakým ťažkostiam.

(b) Dokumenty týkajúce sa postavenia osôb, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia, v krajine pôvodu

Žiadateľ môže predložiť aj informácie o iných prípadoch osôb, ktoré odmietajú vojenskú službu z dôvodov svedomia, vo svojej krajine, ako sú články v tlači alebo príspevky v sociálnych médiách.

Ak v krajine pôvodu neexistuje postavenie osoby, ktorá odmieta vojenskú službu z dôvodov svedomia, od žiadateľa nemožno očakávať, že predloží dokumentáciu o odmietnutí vykonania vojenskej služby.

4.5. Rodovo špecifické náboženské prenasledovanie

Mali by ste si uvedomiť, že rodová príslušnosť a náboženstvo sa v žiadostiach o medzinárodnú ochranu často prelínajú, keďže „ženy a muži sa môžu obávať prenasledovania alebo trpieť prenasledovaním z náboženských dôvodov rôznymi spôsobmi“⁽⁹⁾. Mali by ste mať na pamäti, že tvrdenia, ktoré by sa na prvý pohľad mohli zdať úzko spojené s rodovou príslušnosťou, môžu v skutočnosti predstavovať prenasledovanie na základe dôvodov podľa dohovoru, napríklad náboženstva, ako je to v prípade jezidských žien, ktoré boli zneužívané ako sexuálne otrokyne, alebo kresťanských dievčat v Nigérii, ktoré uniesla a násilne konvertovala na svoju vieru organizácia Boko Haram. Preto by ste mali vždy preskúmať dôvody prenasledovania na základe rodovej príslušnosti a overiť, či je prenasledovanie spojené s dôvodom podľa dohovoru, ako je (skutočné alebo pripisované) náboženstvo, politické názory alebo príslušnosť k určitej sociálnej skupine.

⁽⁹⁾ UNHCR, *Handbook on procedures and criteria for determining refugee status* (Príručka o postupoch a kritériách pri priznávaní postavenia utečenca), 2019, op. cit. pozn. 12, s. 128.

Na druhej strane sa náboženské prenasledovanie alebo útlak často odvíjajú aj od rodovej príslušnosti a majú tendenciu viac postihovať ženy. Ženy môžu byť vystavené zvýšenému riziku prenasledovania na základe náboženstva z dôvodu svojho pohlavia.

Súvisiaci nástroj agentúry EUAA

Ďalšie informácie nájdete v Usmernení k príslušnosti k určitej sociálnej skupine, marec 2020 ⁽⁹²⁾.

V nasledujúcich oddieloch sa skúmajú tri bežne sa vyskytujúce žiadosti, ktoré zahŕňajú prenasledovanie na základe rodového hľadiska, a to z dôvodu náboženstva. Dostanete usmernenie o tom, ako preskúmať aspekty každej žiadosti špecifické pre dané náboženstvo.

4.5.1. Škodlivé tradičné praktiky

Niektoré škodlivé tradičné praktiky sa môžu vnímať ako vyžadované alebo podporované určitými náboženstvami. Často sú však aj výsledkom kombinácie iných faktorov. Napríklad FGM/C je sociálno-kultúrna tradícia, ktorá nie je spojená so žiadnou konkrétnou náboženskou vierou, ale náboženstvo môže byť niekedy uvádzané ako ospravedlnenie tejto praxe. To isté sa môže vzťahovať na iné škodlivé tradičné praktiky, ako sú detské manželstvá a násilie páchané v mene cti. Môžu byť motivované náboženskými normami, ale do úvahy prichádzajú aj iné faktory, ako je kultúra a sociálno-ekonomická trieda. Je dôležité si zapamätať, že tieto oblasti náboženstva, kultúry a sociálno-ekonomickej triedy sú často veľmi úzko prepojené a navzájom sa výrazne ovplyvňujú. Okrem preskúmania dôvodov prenasledovania musíte preskúmať aj dôsledky, ktoré má škodlivá tradícia na žiadateľa. To zahŕňa preskúmanie potenciálnych dôsledkov, ak žiadateľ odmietne dodržiavať škodlivú prax alebo sa jej snaží vyhnúť.

Príklady tém na preskúmanie v súvislosti so škodlivými tradičnými praktikami

- Názory žiadateľa na tieto praktiky.
- Názory rodiny žiadateľa na tieto praktiky.
- Výskyt škodlivej praxe v rodine žiadateľa a v širšom sociálnom prostredí.
- Podobné prípady v rodine a širšom sociálnom prostredí žiadateľa a ich výsledky.
- Ak je žiadateľ jediným prípadom v rodine, možné dôvody.
- Vedomosti žiadateľa o právnych predpisoch týkajúcich sa tejto praxe v jeho krajine pôvodu.
- Spôsob, akým sa žiadateľ snažil vyrovnáť s praxou, napríklad úkony na vyhnutie sa praxi alebo jej dodržiavanie, a príslušné dôvody.
- Dôsledky vyhýbania sa alebo splnenia podmienok tak pre žiadateľa, ako aj pre jeho rodinu.
- Pokusy žiadateľa získať ochranu od štátu a výsledky takýchto pokusov.
- Ak žiadateľ nepožiadala o ochranu zo strany štátu, dôvody, prečo tak neurobil.

⁽⁹²⁾ Úrad EASO, *Usmernenie k príslušnosti k určitej sociálnej skupine*, marec 2020.

4.5.2. Diskriminácia na základe náboženstva v súvislosti s rodovou príslušnosťou

Medzi prenasledovaním na základe náboženstva a pohlavím žiadateľa existuje silný prienik. Napríklad môžu existovať (sociálne alebo právne) požiadavky, aby sa ženy správali určitým spôsobom s cieľom dodržiavať (reálne a vnímané) náboženské normy. Ženy možno musia nosiť určitý typ oblečenia a čeliť obmedzeniam slobody voľby a pohybu. Diskriminácia na základe náboženstva môže tiež znamenať, že orgány môžu obmedziť prístup k sexuálnym a reprodukčným právam. Napríklad znásilnenie medzi manželmi môže byť legálne, zatiaľ čo antikoncepcia a umelé prerušenie tehotenstva sú nezákonné alebo netolerované. Ženy sa môžu stretnúť aj s prekážkami, pokiaľ ide o nadväzovanie kontaktov s inými ľuďmi, získavanie vzdelania alebo možnosť pracovať vo všeobecnosti alebo v konkrétnych profesiách, ako je žurnalistika, medicína alebo politika. Diskriminácia môže byť vyjadrená v zákonoch ovplyvnených náboženstvom, ktoré obmedzujú občianske práva žien a prístup k ochrane. Právne predpisy založené na náboženstve môžu zahŕňať aj nerovnaké tresty v závislosti od pohlavia.

Je dôležité preskúmať všetky akty diskriminácie na základe individuálnych charakteristík každého žiadateľa. Akumulácia diskriminačných opatrení môže znamenať prenasledovanie v závislosti od závažnosti a opakovania takýchto aktov.

Príklady tém na preskúmanie diskriminácie na základe náboženstva v súvislosti s rodovou príslušnosťou

- Obmedzenia, ktoré žiadateľ zažil v dôsledku náboženských pravidiel, tradícií alebo noriem.
- Vplyv týchto obmedzení na život žiadateľa.
- Riziko diskriminácie na základe pohlavia, ktorej by žiadateľ mohol byť vystavený v prípade návratu do svojej krajiny pôvodu.
- Názory žiadateľa na diskrimináciu, ktorú zažíva, a jej súvislosť s náboženstvom.
- Vedomosti žiadateľa o právnych predpisoch, ktoré diskriminujú mužov a ženy v krajine pôvodu.

4.5.3. Vzťahy/manželstvá osôb s rôznymi náboženstvami

Vzťah alebo manželstvo s osobou z iného náboženstva alebo dokonca z inej denominácie toho istého náboženstva môže viesť k riziku prenasledovania.

Vzťah alebo manželstvo s osobou iného náboženstva alebo denominácie nemusí byť povolené alebo môže byť povolené len za určitých nepriaznivých podmienok (napr. žiadateľ možno nemôže oficiálne zaregistrovať svoje manželstvo alebo deti narodené z takéhoto manželstva alebo vzťahu môžu mať obmedzený alebo nemusia mať žiadny prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti alebo súkromnému majetku).

Pri skúmaní vzťahov/manželstiev osôb s rôznymi náboženstvami by ste mali mať na pamäti, že pohlavie je zvyčajne faktorom, ktorý prispieva k potenciálnym rizikám, keďže dievčatá a ženy často trpia závažnejšími dôsledkami ako muži. V závislosti od krajiny pôvodu to však neznamená, že muži nemôžu mať opodstatnenú obavu z prenasledovania v rámci týchto profilov (napr. manžel v manželstve osôb s rôznymi náboženstvami alebo brat chrániaci sestru pred škodlivými tradičnými praktikami). Môžu však existovať rôzne očakávania a dôsledky pre

žiadateľa v závislosti od jeho pohlavia. V niektorých krajinách sú napríklad ženy, ktoré žijú vo vzťahoch s osobami s odlišným náboženstvom, terčom zločinov zo cti, zatiaľ čo muži nie. V iných krajinách však môžu muži a ženy čeliť podobným rizikám. Preto by sa okrem vplyvu, ktorý môže mať na vzťah alebo manželstvo osôb s rôznymi náboženstvami práve náboženstvo, mal zohľadniť aj vplyv pohlavia.

Príklady tém na preskúmanie vzťahov/manželstiev osôb s rôznymi náboženstvami

- Vplyv náboženstva na vzťah/manželstvo žiadateľa.
- Reakcie rodiny žiadateľa, spoločnosti a orgánov.
- Nerovnaké zaobchádzanie alebo prenasledovanie z dôvodu vzťahu/manželstva osôb s rôznymi náboženstvami.
- Oblasť života žiadateľa, v ktorých dochádza k diskriminácii, a či diskriminácia predstavuje prenasledovanie z dôvodu jej závažnosti a opakovania.
- Vedomosti žiadateľa o právnych predpisoch jeho krajiny pôvodu týkajúcich sa vzťahov osôb s rôznymi náboženstvami a ich praxi.
- V prípade detí narodených vo vzťahu/manželstve osôb s rôznymi náboženstvami problémy, s ktorými sa deti stretávajú počas manželstva a v prípade rozvodu, napríklad:
 - registrácia narodenia,
 - vystavenie dokladov (napr. doklady totožnosti, rodné listy, rodinné dokumenty),
 - prístup k vzdelávaniu,
 - náboženská výchova, možné konflikty a to, ako sa riešia.
- Ak má žiadateľ v úmysle mať v budúcnosti deti, aké vierovyznanie budú jeho deti vyznávať a či sa im dostane náboženskej výchovy.

OBRÁŤTE SA NA EÚ

Osobne

V rámci celej EÚ existujú stovky centier Europe Direct. Adresu centra najbližšieho k vám nájdete online (europa.eu/european-union/contact/meet-us_sk).

Telefonicky alebo písomne

Europe Direct je služba, ktorá odpovedá na vaše otázky o Európskej únii. Túto službu môžete kontaktovať:

- prostredníctvom bezplatného telefónneho čísla: 00 800 6 7 8 9 10 11 (niektorí operátori môžu tieto hovory spoplatňovať),
- prostredníctvom štandardného telefónneho čísla: +32 22999696,
- prostredníctvom formulára na:
europa.eu/european-union/contact/write-us_sk.

VYHĽADÁVANIE INFORMÁCIÍ O EÚ

Online

Informácie o Európskej únii sú dostupné vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie na webovej stránke Európa (european-union.europa.eu).

Publikácie EÚ

Publikácie EÚ si môžete pozrieť alebo objednať na webovej stránke op.europa.eu/sk/publications. Ak chcete získať viac výtlačkov bezplatných publikácií, obráťte sa na službu Europe Direct alebo vaše miestne dokumentačné centrum (europa.eu/european-union/contact/meet-us_sk).

Právo EÚ a súvisiace dokumenty

Prístup k právnym informáciám EÚ vrátane všetkých právnych predpisov EÚ od roku 1951 vo všetkých úradných jazykoch nájdete na webovej stránke EUR-Lexu (eur-lex.europa.eu).

Otvorené údaje EÚ

Portál data.europa.eu poskytuje prístup k otvoreným súborom údajov – datasetom z inštitúcií, orgánov a agentúr EÚ. Dáta možno stiahnuť a opätovne bezplatne použiť na komerčné aj nekomerčné účely. Portál poskytuje prístup aj k mnohým súborom údajov – datasetom z európskych krajín.

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

